

**NATIONAL ASSEMBLY OF
SEYCHELLES**

Wednesday 2nd December, 2020

The Assembly met at 9am

National Anthem

Moment of Reflection

Mr Speaker in the Chair

MR SPEAKER

Bonzour tou Manm Onorab e tou nou telespektater a lekout. Nou a konmanse. Nou a konmans ozordi avek en mesaz lir par Onorab Naddy Zialor pou lokazyon Lazournen pou Dezabilite. Onorab Zialor ou annan laparol.

HON NADDY ZIALOR

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, koleg Onorab, pep Seselwa, ser ek frer ki pe viv ek en dezabilite bonzour. Mr Speaker mersi pou akord mon sa privez bomaten pou mwan fer en kout refleksyon nou lazournen enternasyonal bann dimoun ki pe viv ek en dezabilite ki kwensid le 3 Desanm.

Sa Lazournen i ganny dedye pou promot partisipasyon egal, bann dimoun ki pe viv avek en dezabilite e pou sansibiliz

lemonn pou pran aksyon anver enklizyon, lo tou laspe sosyete e devlopman sa group dimoun. Lanfaz ki pe ganny mete lo term 2020, se ki pa tou dezabilite ki vizib.

Annefe Mr Speaker, bann dezabilite envizib, i tre souvan kondwir ver diskriminasyon, kategorizasyon en endividi, zis akoz nou pa vwar son dezabilite. E la mon mazin bann dimoun ki otizm, bann ki pe soufer avek maladi mantal. Bann ki annan problem tande, ouswa menm difikilte pou vwar kler e lezot. Sesel in ratifye Konvansyon Drwa bann dimoun ki pe viv avek en dezabilite. Nou'n fer Polisi. Nou'n kree stratezi, nou'n fer program.

Me ozordi 2020, in ariv sa moman, pou nou konman en pei fer en refleksyon profon lo sa size. Wi en refleksyon profon. Eski nou kontinyen regard sa group dimoun konman en group dimoun ki ganny definir konman vilnerab? Ouswa in ariv sa moman pou nou met lanfaz lo nou abilite e potansyel? Eski nou'n fer en gran lakonplisman an ki konsern lenplimantasyon isi Sesel, lo kote Konvansyon ki nou'n ratifye?

Ouswa eski bann dimoun ki zot, zot dezabilite i envizib,

nou annan mekanizm an plas pou nou kapab idantifye zot dezabilite e egalman zot abilite?

In ariv sa moman pou nou valoriz sa group dimoun. Pou ou ki pe ekout mon bomaten, pou ou ki i annan en dezabilite ou ki'n angaze pou fer en diferans dan lavi sa group dimoun, ou sa paran, ou sa *l'homme de loi* annou redonn lespwar, lespwar Sesel, lespwar sa group dimoun ki ansanm nou pou anmenn sa transformasyon ki nou ti a swete vwar isi Sesel. Ki swa lo kote *advocacy*, lo kote angaze dan lenplimantasyon bann Lalwa ki pou anmenn en vre diferans, dan lavi sa group dimoun.

Mr Speaker demen i le 3 Desanm, i sa moman kot lemonn pou bezwen konmans fer sa refleksyon. E mon pou profit sa lokazyon, senpleman pou mwan demann avek mon bann frer ek ser ki pe viv avek en dezabilite, pou nou senpleman sorti dan zot lakok e pran plas dan sosyete ozordi.

Wi Mr Speaker mon profit sa lokazyon pou mon swet tou dimoun ki pe viv avek en dezabilite isi Sesel e atraver lemonn, bonn fet le 3 Desanm. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab Zialor. E mon ti a kontan eksprim sipor, mon sipor personnel e sipor Manm Lasanble pou lapel ki ou'n fer dan ou mesaz.

Nou a pas lo prosen *item e sa se First Reading, Public Bill Madanm Clerk.*

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker bonzour tou bann Manm e tou dimoun ki a lekout. *First Reading of the Immovable Property Tax (Interim Measures) Bill, 2020. This Act may be cited as the Immovable Property Tax (Interim Measures) at 2020.* Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. Nou a pas lo *Second Reading, LGB eski ou pou entrodwir Mosyon pou waive seven days notice?*

HON BERNARD GEORGES

Yes Sir, Mr Speaker bonzour. Mr Speaker. Bonzour tou bann Manm Onorab. Bonzour bann dimoun ki pe swiv nou. Mr Speaker anba *order 97 (1)* mon *move* pou sispann *order 69 (1)* pou permet ki *the Suspension of Thirteenth Month Pay and End of the Year Gratuity Bill, 2020* i ganny lir en Dezyenm Fwa,

malgre ki sa peryod 7 zour ki ganny spesifye dan *Order 69* pa'n pase. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Eski sa Mosyon i ganny segonde? Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker, bonzour tou bann Manm Onorab. Mon profite pou mon segonn Mosyon anmennen par Onorab Georges Mr Speaker. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Mersi nou a pran en vot lo Mosyon silvouple. Bann ki an faver lev lanmen? Bann ki kont lev lanmen silvouple? Mersi Madanm Clerk 21 Manm in vot pou aprouv sa Mosyon e 10 in *abstain*. Alor sa, Mosyon in pase. E avek sa nou a pas lo *Second Reading*. Mon ti a kontan envit Minis avek son delegasyon rantre dan lasal silvouple.

Bonzour Minis Naadir Hassan Minis pou Finans dan Ekonomik e Komers. E avek Minis nou annan Mr Frank Ally *Attorney General*, e Jules Baker Sekreter Prensipal pou Lanplwa e Mr Samuel *Verghese Legal Draftsperson* dan Biro *Attorney General*.

Minis nou'n pas lo *Second Reading*. e mon envit ou adres Lasanble lo *Suspension of Thirteenth Month Pay and End of the Year Gratuity Bill, 2020*. Eskiz mwan. A eskiz mon mon'n mank en prosedir, wi Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker *Motion for Second Reading*, anba *Order 69 (2)* mon *move* ki *Suspension of Thirteenth Month Pay and End of the Year Gratuity Bill, 2020* i ganny lir en Dezyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Eski sa Mosyon i ganny segonde? Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mr Speaker mon segonn Mosyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi, nou pa bezwen vote lo la. Nou pas direk. Minis ou annan laparol.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mr Speaker, bann Manm Onorab e manm piblik a lekout bonzour. Parey Prezidan Larepublik in anonse dan son diskour dan Lasanble, pei pe fer fas a en problemn ekonomik ki grav. Nou lekonomi i prozekte

pou kontrakte par apepre 15poursan. E sa i vedit ki reveni ki Gouvernman i anmase in redwir. E prozeksyon 2021 i ki sityasyon pa pou amelyor konsiderableman.

Parey zot in vwar depans an 2020 in signifikan e sa in fer ki Bidze pei in vin pa soutenab. Gouvernman pe fer en legzersis pou redwir bann depans avek bi retourn Bidze lo en semen pli soutenab.

Depi son lentrodiksyon, pou 3 lannen travayer in benefisyavek sa Trezyenm Mwan lapey. Malerezman pou sa lannen sa i pa pou posib. Pei pe pas atraver en kriz ekonomi tre serye, an rezilta pandemik COVID-19.

Parey nou kapab obzerve, lir e antann, lemonn antye pe ganny afekte ek sa viris ki fer ki larzan ki pe antre dan kof pei pe deplizanpli diminyen. E an rezilta nou pa pou kapab fer sa kantite depans ki nou abitye fer.

Anliny avek sa sityasyon ekonomik e finansyer Gouvernman in bezwen pran en desizyon difisil, pou sispann peyman (Trwazyenm) Mwan Saler pou lannen 2020 e osi sispann gratwite lafen lannen pou Vis-Prezidan, Minis Dezinyen, bann Minis e bann Manm Lasanble.

Dapre kalkilasyon ki'n ganny fer, sa i pou *save* Gouvernman environ R541 milyon. Sa sif i enkli peyman travayer Gouvernman, parastatal e sekter prive.

Nou kapab konstata ki sa kou i enorm e pei i senpleman pa pou kapab *afford* an se moman. I nesedit en sispannyon laplikasyon sa provizyon Lalwa ki gouvern peyman Trezyenm Mwan pou lannen 2020. Anliny avek sa mezir pou sispann (Trwazyenm) Mwan Saler, Prezidan Ramkalawan in osi anonse ki an solidarite avek pep Seselwa li osi i pou volonterman pa pran son gratwite lafen lannen 2020.

In osi lans en lapel ek bann lezot *constitutional appointees* pou zwenn li e volonterman pa pran zot gratwite lafen lannen.

Pou Gouvernman kapab kontinyen soutenir nou frer ek ser, ki vwar zot dan bezwen sa pti git reveni ki pe antre i bezwen ganny servi byen e entelizanman, pou kapab soutenir zot osi tan ki posib e fer depans ki neser pou pei.

Pou kapab kit sa pep byen e an bonn sante ziska ki nou lekonomi i kapab rebran son lelan. Nou depans i bezwen dapre nou mwayen. Gouvernman i rekonnet ki i

annan serten ki'n travay dir, e i annan plis dan travay pandan sa letan kriz. Par egzanp bann travayer dan servis esansyel.

E an se moman in neseler ki nou tou, nou fer serten sakrifis. Sa moman ki nou pe pas ladan i enn ki nou pa'n zanmen eksperyans. Letan pou arive, ki pei pou rebran e nou pou kapab rezouir ankor. Pou lemoman Gouvernman pe sipliy a sakenn de nou pou konpran sityasyon ki nou ladan e son desizyon ki pou benefis pei.

Dan sa sirkonstans mon prezant ek sa Lasanble en Prozedlwa ki pou sispann peyman Trezyenm Mwan pou travayer anba Lalwa Lanplwa (Cap 69) e gratwite lafen lannen pou Minis Dezinyen e Minis anba *Ministerial Emoluments Act (Cap 130)*, Vis-Prezidan anba *the Vice-Presidential Emoluments Act (Cap 245)* e osi pou Speaker, Deputy Speaker, *Leader* Lopozisyon, *Leader Government Biznes* e bann Manm Lasanble Nasyonal anba *National Assembly Members Emolument Act (Cap 286)*.

Spesifikman *Clause 2* sa Prozedlwa, i pou sispann peyman Trezyenm Mwan Saler anba seksyon 46(C) Lalwa Lanplwa 1995 (Cap 69), *Clause 3* sa Prozedlwa i pou sispann

peyman gratwite lafen lannen 2020 pou *Designated Minister e Ministers* anba seksyon 2(c) (i) and (ii) of the *Ministerial Emoluments Act (Cap 130)*. *Clause 4* sa Prozedlwa i pou sispann peyman gratwite lafen lannen 2020, pou Vis-Prezidan anba seksyon 2 (b) ek seksyon 3 (b) of the *Vice-Presidential Emoluments Act (Cap 245)*.

Clause 5 sa Prozedlwa i pou sispann peyman gratwite lafen lannen 2020 pou Speaker, *Depite Speaker, Leader Lopozisyon, Leader Government Business* e bann Manm Lasanble Nasyonal anba seksyon 2(1) (b), (1A), 2(b) (c) e seksyon 3 (1)(b) (2) 3A (1)(b) and (c) ek seksyon 4(b) and (c) of the *National Assembly Members Emoluments Act (Cap 286)*.

Dapre sa Prozedlwa, si i annan okenn anplwayer ki kapab pey son travayer en Trezyenm Mwan Saler, i pou ganny ankouraze pou fer li e sa peyman pou ganny egzanpsyon anba *Income And Non-Monetary Benefit Act*.

Mr Speaker pou konklir mon ti a demann bann Manm Onorab dan sa Lasanble pou siport e vot an faver sa Prozedlwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Minis. E Lasanble i ouver pou deba. Eski okenn Manm i anvi entervenir? Nou konmans avek *Leader* Lopozisyon. Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker sa Lalwa ki devan nou i en Lalwa ki pe fer provizyon pou sispann Trezyenm Mwan Saler e non pa peyman Trwazyenm Mwan Saler parey Minis ti'n ki'n fer lerer poudir lo konmansman.

E nou konpran rezondet deryer sa Lalwa, me sa ki nou pe ganny difikilte pou konpran se si vreman Gouvernman in fer en *assessment* konplet sityasyon akoz menm dan serten mezir ki zot in anonse in montre nou poudir i pa paret i annan sa *assessment* konplet ki'n ganny fer. E *therefore* pe kree en kestasyon *whether or not* Gouvernman i vreman pa kapab vwar en *way* pou li ed bann ki pou tonm dan en kous pli difisil, si nou pa kapab pey zot sa Trezyenm Mwan Saler.

Mon dir sa Mr Speaker, akoz mon konpran tre byen difikilte ki nou tou nou pe rankontre, me konman en peposi, nou bezwen analize poudir i annan serten nou ki pou dan plis difikilte. E se pou sa rezon ki mon pe demande ki eski

vreman Gouvernman in fer sa travay pou regard li *from* sa konteks?

Mon pou ilistre sa pwen Mr Speaker, avek sa desizyon pou transfer lo *STC*, sa propriyete ki *SSI* i annan. Baze lo sa ki Minis ti vin dir nou dan Lasanble, sa i sipoze fer desann bann kou pou *STC*.

Me baze lo lenformasyon ki nou'n rode, nou'n realize poudir sa laranzman ki ti annan ant *STC*, avek *SSI* ti osi en laranzman kot *SSI* i *maintain building*, e i *maintain* bann lezot lekipman ladan tel ki bann lekipman refrizerasyon eksetera.

An plis ki annan sa kou pou *maintain* sa bann lekipman refrizerasyon, *SSI* prezan li *STC* pou bezwen *maintain* sa bann lekipman refrizerasyon, *SSI* pou *still* bezwen re pey en *loan* ki annan lo sa propriyete.

So mon pa konnen eski Minis in vreman diskite an relasyon ek sa me zir ki zot in prezante *regarding STC*, si vreman sa pou annan en benefis pou *STC* dan lonterm, oubyen sa laranzman ki zot in fer ek *SSI* in en laranzman ki petet zot in krwar poudir pou anmenn en benefis pou *STC*, redwi kou e zisteman petet ede ek sityasyon ekonomik? Akoz i pa paret poudir zot in konsider

sa eleman, dan sa desizyon ki zot in pran.

E ler Minis ti vin dan Lasanble, nou ti demann sa kestyon, Minis li menm li ti reponn nou ti dir nou koumsa poudir sanmenm sa rezon ki zot in fe sa se zisteman pou zot redwir kou.

So ti ava byen ozordi pandan ki Minis apre ki Minis pe reponn sa ki mon'n dir li la, pou li sertifye pou li ganny en garanti nou Lasanble si vreman relasyon ek sa enn mezir zot in konsider tou bann eleman?

Me se pou sa rezon ki fer mwan dir, eski Gouvernman in konsider tou bann eleman? Nou tann Minis i dir nou koumsa poudir in annan bann ekse depans. Mr Speaker me mwan mon vwar li en pe drol, akoz pandan en ziska petet lanmwatye lannen Minis ti en Manm dan Gouvernman li osi. I ti pe vwar sa bann ekse depans ki ti pe arive. I pa ti dir. I ti per pou dir, ti napa diskisyon.

So, mon krwar i en pti pe *late in the day* pou nou servi sa kart, ki nou annan ekse depans, e *suddenly* en nouvo Gouvernman pou vini pou koup tou ekse depans.

Mon krwar sa ki nou bezwen gannyen se ki, nou bezwen ganny - Eski zot in fer,

ki *assessment* vreman ki Gouvernman, in fer vizavi Trezyenm Mwan? Eski zot in vreman konsider pou annan part peyman Trezyenm Mwan, parey i annan serten Manm dan Lasanble in propoze?

Eski vreman zot in konsidere ki i annan serten *band* kapab ganny peye Trezyenm Mwan? Si wi konbyen i tou pou arive, e konbyen i ti pou kout pei? Akoz nou santi poudir i pa paret ki i annan lenformasyon ki nou devret pe gannyen *from* Minister Finans, *regarding* sa sityasyon.

E mon konpran ki en keksoz ki mon vwar i pli drol ankor se ki, Prezidan Larepublik i vin dan Lasanble in anons sa, Minis ek Vis-Prezidan i vin dan Lasanble i koz lo la, e apre *Cabinet* i aprouve.

Mon ti ava espekte parey toultan nou bann Manm ki lo lot kote latab ozordi dan Gouvernman, ti asiz lo mon kote ti toultan *remind* Gouvernman sa letan ki *Cabinet*, i devret pe aprouv en desizyon avan ki nou anonse!

So tousala pe fer mon demann mon lekor en kestyon, si vreman nou'n kalkil tou bann keksoz ki *involve* avek sa desizyon.

Enn bann pwen ki pe konsern mwan *regarding* sa

desizyon Mr Speaker, *notwithstanding* lefe ki mon konnen *private sector* pou al dan en difikilte pou Trezyenm Mwan, se ki nou'n vwar plizyer biznesmenn dan *private sector* vin devan e konplent avek Gouvernman ki zot napa zot napa larzan, pou pey zot travayer. Nou'n vwar sa.

E nou'n vwar osi poudir zot in bezwen al demann led ek *FA4JR*. Me i paret poudir nou Lasanble pa ankor pran konsyans ki nou pe vwar bann menm biznesmenn, pe trouv *forex* pou aste loto nef! Nou pa ankor pran konsyans sa nou konman en Lasanble.

Savedir i bezwen poudir sa bann travayer ki'n ede fer sa konpanyen grosi *to the point* kot zot in arive ozordi. Konmsi eski ler nou, nou sorti dan en kote nou al dan en lot kote nou lizye nou aret ki sa term nou aret ekout ek nou zorey e vwar ek nou lizye e nou konmans vwar ek nou lizye e nou konmans ekout ek nou lizye e vwar ek nou zorey, parey zot ti kontan dir? *I mean come on.*

Nou bezwen kapab regard sa sityasyon an fas e decide si vremen Gouvernman in fer en *assessment* konplet. E sa ki pli enteresan Mr Speaker se ki menm *SBC* i vin en dan sa sityasyon. Akoz *SBC* i al anvil i

paret ki selektivman swazir dimoun mon ti a kontan i al rod bann dimoun ki dan sa *bracket* ki pe ganny afekte ti ava osi donn en lopinyon balanse lo sa size Trezyenm Mwan. *It's as if* konmsi tou dimoun i devret pa dir nanryen! Pa koze! Zis aksepte ki sa i ganny fer.

E mon krwar Mr Speaker i enportan pou Lasanble konsider tou sa bann eleman vizavi sa sityasyon. Mon pa konnen ki stratezi zot pe vin avek bomaten. Mon'n vwar mon'n vwar zot pe zwe tranpe, mwan i pa mon lentansyon vin zwe tranpe lo sa size akoz sa size i vremen enportan.

(APPLAUSE)

HON SEBASTEIN PILLAY

Me selman si zot krwar zot pe vin zwe tranpe, e dapre zot, zot pe vin fer en politik. Mon pa pe politik bonmarse pou zot sey vin defann en Lalwa;- en Lalwa ki devan nou ozordi, sa Lalwa, enn i pa konplet. Akoz i annan en group dimoun ki pa'n ganny konsidere dan sa Lalwa. Mon ava les zot si zot pare, pou zot dir, si i annan en group dimoun ki pa'n ganny konsidere ladan, mon a gete si zot kapab dir, premyerman. Non, non, non *relax, relax relax, relax relax* zot *relax* zot. Akoz i paret depi ler

zot in al dan Gouvernman parey mon'n dir, zot in bliye ki poudir i annan en pep ki ti met nou la e sa pep pe demann nou pou nou koz pou li. Sa ki pe arive.

E si Gouvernman vreman pa kapab pey sa Trezyenm Mwan, i ava annan bann mezir ki Gouvernman pe anonse ki mon vwar li ki nou vwar li en pe drol a sa moman ki nou dan sa sityasyon difisil.

E annou pran legzanp en legzanp senp. E mon pa konnen akoz ki akoz ki nou, nou pa pe konman Seselwa nou pa pe vwar sa. Nou dan en moman difisil ek difikilte finansyel, *ok*, e dayer Minis mon pou fer sir ki ou vin dan Lasanble konbyen sa vizit ki Prezidan Larepublik in fer *Maurice* in arive, in koute? Akoz i enportan pou nou analiz bann desizyon ki nou pe pran, e akoz nou pe pran sa bann desizyon a sa moman.

So mon krwar i pou enportan pou nou fer en keksoz ozordi. Sa ki nou devret fer, se ki annou ou rod leklersisman. Nou konnen pa tou dimoun ki pou kapab ganny Trezyenm Mwan. Nou aksepte sa. E nou'n dir si nou pa pe donn enn nou pa donn lot. Me selman lo lot kote si ou kapab *afford* pou fer keksoz ou fer si ou pa kapab

afford ou pa fer. Me i pa mars koumsa sa.

Si nou pou entrodwir mezir, nou bezwen entrodwir lo prensip ki en mezir sosyal, oubyen en mezir ki tou dimoun i bezwen swiv. Me sa ki mon pe dir annou regard bann ki apre Desanm pou dan difikilte, an arivan Zanbye ki deza an difikilte, e ki mannyer nou pou kapab sey soulaz zot. E sa Trezyenm Mwan i ti pou en fason pou soulaz zot.

Me i paret poudir avek zot, zot mazorite dan Lasanble, e zot pa pare pou konsider sa group dimoun ki pli vilnerab la deor ki dan plis difikilte. E sa desizyon i ava lo zot pou fer, akoz mon krwar poudir nou pa pe fer zistis, si nou pa pran sa size dan tou son bann detay. Akoz pou mwan i paret ki poudir nou pe ganny nou ganny dir serten keksoz dan Lasanble me apre i pa neserman leka.

Sa ka *STC* i zisteman ilistre sa pwen, kot nou ganny dir poudir en mezir i sipoze ede *STC* i redwir pri. Me lefe i reste i annan en *loan* lo sa propriyete ki bezwen ganny peye, i annan bann kou adisyonnal ki asosye avek *maintain* bann sistenm refrizerasyon sa landrwa, ki sa i pa'n koz lo la.

E mannyer mon konpran vreman napa diskisyon ant *SSI*

avek Gouvernman avan ki zot anons sa mesaz. Sa ki mon pe tande dan *grapevine*. Mon pa konnen si vre Minis li i ava konfirman wi oubyen non. Kekfwa li i konnen si i annan diskisyon.

Mr Speaker mon krwar sa ki pli responsab lo lapar Lasanble, se pou servi se pou servi en deba ki ava koz lo dapre zot sa ki'n pase, pou zistifye akoz dimoun pa pe ganny Trezyenm Mwan.

Akoz mon krwar ler nou pe fer sa, mon vwar ki nou pe fer tou sa bann diskisyon nou bezwen pran li dan konteks ki ozordi nou sityasyon vizavi COVID i gras a lafason ki nou'n *manage* li. E si nou pa ti'n *manage* li koumsa i ti pou kapab pli *worse*. Ti kapab pli *move*.

E mon krwar ki nou pa devret perdi *focus* lo pwen fondamantal ki annan, e sa pwen i se ki annou sey nou mye pou nou vwar ki mannyer nou kapab ed bann ki pou dan sa kous pli vilnerab e avek sa desizyon ki kapab fer li bokou pli difisil pou zot.

E Minis ou'n koz bokou lo sa mo *targeted*. *Targeted support*. So ti ava bon dir nou si ou'n etabli lekel sa bann group ki pou dan sa kous vilnerab, bann ki pe ganny saler

probableman dan *band 1 and band 2 of salary structure*. E ki son konparezon avek *private sector* zot pou tonm dan sa menm *band*.

Nou konnen i apepre 2900 ekek zot. Eski Gouvernman in konsidere prezan si ler son *targeted subsidy* pe vini oubyen son *targeted approach* pou li ed sa bann dimoun, in konsider sa bann dimoun lafason ki pou *target* son bann *subsidy*?

Mr Speaker mon ti a kontan ganny sa bann klarifikasyon *from* Minis, e mon ti ava swete ki Minis i osi donn nou bann lenformasyon vizavi tou bann lezot endikater, an se ki konsern peyman Trezyenm Mwan *across* bann diferan *band* saler, parey mon ti ava'n eksepte Gouvernman in fer lo en *assessment*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon pou sey pran bann entervenans apepre dan lord sa ki'n lev lanmen. Onorab Clive Roucou.

HON CLIVE ROUCOU

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker. Bonzour tou koleg Onorab. Mr Speaker sa *Bill* ki devan nou i kler. E Minis dan son lentervansyon in fer kler kot sa *Bill* pe demann sa

Lasanble kot peyman Trezyenm Mwan Saler pou nou bann frer ek ser Seselwa i ganny sispann, e osi gratwite peye anba *Designated Minister the Ministerial Emolument Act, the Vice-Presidential Emolument Act, the National Assembly Emolument Act* i ganny sispann pou sa lannen 2020.

E Mr Speaker avan mon kontinyen atraver ou, permet mon dir 2 pti mo lo entervansyon Onorab Pillay. Pou mwan ozordi ler mon'n ekout Onorab Pillay avek son bann *blame game*, i fer mon lapenn. Tou keksoz dan son entervansyon i drol. I menm blanm Minis avek ekse depans. I menm vwar ki dimoun i pas dan en moman difisil. Mon anvi demann li si vre i senser dan ki i pe dir?

Mr Speaker parey Minis in dir, atraver dan son lentervansyon, mwan osi mon bezwen met menm laksan lo la, kot nou bann frer ek ser Seselwa, kot sa sityasyon ki nou pei e nou lekonomi pe pas ladan i grav. Tan ka nou dan *LDS* e nou Gouvernman *LDS* nou konnen sa desizyon en desizyon difisil. Nou pa ti a swete pou nou fer en tel desizyon, me parey Minis in dir sityasyon i grav, nou bezwen fer.

E nou konman en Gouvernman responsab, dan sa moman difisil mon asire konman *Father* konman nou Prezidan, pou li fer sa tel desizyon e dan son ladministrasyon mon konnen in fer en kantite mazinasyon, en kantite desizyon for avan in tonm dan lo sa konklizyon.

Alors mon bann frer ek ser, Gouvernman *LDS* anba Gidans *Father* Ramkalawan konman nou Prezidan mon konnen nou pou dan bon lanmen!

Mr Speaker *COVID-19* vre in agrav sityasyon. Me parkont *COVID-19* pa'n sel fakter kontribye dan sa bann moman difisil. Sa enn in osi baze lo bann move desizyon, bann move desizyon pou Onorab Pillay, ki mannyer Parti *US* in mal zer nou bann resours e gaspiy e goberz nou larzan pandan tou sa letan.

(APPLAUSE)

HON CLIVE ROUCOU

Kot zot in depanse, zot in ganny depanse san bon lorganizasyon e bon planifikasyon.

Sa pou zot ti annan en zis en prensip. Se prensip lanatir kot en pei i bezwen viv en pei i bezwen mor pou en pep sirviv. Zot in zis bwar tou delo dan pi

ziska ler delo in fini! La ozordi Onorab Pillay pe kestyonn desizyon, ki nou dan sa Gouvernman in bezwen pran apre ki zot, zot in goberz tou nou larzan.

(APPLAUSE)

HON CLIVE ROUCOU

Mr Speaker, desizyon, desizyon ki Prezidan Ramkalawan in pran ankor enn fwa mon dir, pa fasil. Sa moman i difisil. Mon bann frer ek ser Seselwa nou pou bezwen met lanmen ansanm. Nou bezwen vwar, akoz sityasyon i grav, ki mannyer nou pou bouz a lavan. Nou bezwen konnen sa tel desizyon se pou kit nou latet par lao delo. Akoz nou pa konnen ki fonder nou pou koule an alan 2021.

Alors sa desizyon i en desizyon brav. Me parkont avek Parti *US* ki Onorab Pillay in fer son entervansyon kot pe blanm tou dimoun zot, zot pa senser! Zis mazine Onorab Pillay atraver ou Mr Speaker, zis mazine ler ou Prezidan ti fer deklarasyon, ki priyorite son Gouvernman se Lepep Seselwa, ler zot dan sa soufrans kot i ti dir i ti site “Ki zot, zot pa pou pran zot pa pou pran zot *end of year gratuity.*”

Me parkont sa menm Gouvernman mon frer ek ser Seselwa, sa menm Gouvernman in pas par deryer e pran tou!

(APPLAUSE)

HON CLIVE ROUCOU

E menm i annan Manm la dan Lasanble, ki konnen ki mon pe koz lo la.

(APPLAUSE)

HON CLIVE ROUCOU

E Mr Speaker mannyer Onorab Pillay in koze la, mon anvi dir li ek son Parti *US* si i kontinyen koz koumsa, i pou pas dan menm fe avek *DODO* laba *Maurice!*

Mr Speaker mon anvi dir lepep Seselwa ankor enn fwa annou pran sa pwen for, ki Minis in adres nou lo la kot in dir nou pei i dan sa moman difisil. Annou met lanmen ansanm enn fwa pou tou. Alors pran prekasyon ki mannyer nou depanse, dan desizyon ki nou pran dan nou lakour, pou nou asire ki nou kontinyen pou 2021.

An terminan Mr Speaker, mwan mon anvi Minis in met en laksan for dan son *summing-up* ki pou adres Lepep Seselwa ki sa desizyon set en sispansyon. Si keksoz i vin pli byen

otomatikman nou pou refer. E mon asire anba Prezidan Ramkalawan nou pou arive. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Norbert Loizeau.

HON NORBERT LOIZEAU

Mersi Mr Speaker. Bonzour Minis ek ou delegasyon. Bonzour tou Onorab. Bonzour tou dimoun a lekout.

Mr Speaker permet mwan pou tir mon mas akoz mon ti pe toufe. Mr Speaker mon'n ekout Minis bomaten dan son lentervansyon. In fer mwan realiz en keksoz ki vreman enportan pou bann Dirizan politik.

Mr Speaker parfwa dan lavi en vre dirizan i annan bann desizyon serye ki kapab ganny fer. Parfwa sa bann desizyon, i pa telman bann desizyon ki pou ki pou an faver tou dimoun. Ki pou *please* tou dimoun.

I pou bann desizyon parfwa ki pou fer serten dimoun ankoler. E mon krwar avek lesplikasyon, sa bann desizyon i kapab ganny konpran parmi dimoun deor, e sa Trezyenm Mwan Saler i enn bann desizyon ki'n ganny pran ki

mon konnen i pa'n fer tou dimoun kontan.

Me selman Mr Speaker dan tousala, ou pa kapab pran desizyon parey mon'n dir pou fer plezir dimoun, me selman an menm tan i pe an det pei. Sa i enportan ki dimoun i konnen.

Ozordi sa desizyon in ganny pran Mr Speaker, i kler devan nou, Onorab Roucou in tous lo serten keksoz, se ki akoz Gouvernman sortan pa'n *manage* nou larzan byen. I annan bokou depans inital ki'n ganny fer, ki ozordi pe fer ki Gouvernman aktyel i bezwen pran desizyon pou pa donn Trezyenm Mwan Saler, nou bann dimoun deor.

Yer dan *Question Time* nou'n tande, kot larzan inital in al dan lwe latant, sepa konbyen milyon. Bann *deal* ki'n ganny fer avek serten lotel sepa konbyen mil Roupri par zour, pou bann pasyan pou bann dimoun ki pe antre dan karantenn. Konsernan bann lot *deal* en pe pli meyer ti a kapab ganny fer. E sa bann *deal* ti'n ganny fer zis pou fer plezir serten. E tou sa bann larzan si ou met ansanm Mr Speaker, mon krwar i ti pou ase pou nou kapab donn en Trezyenm Mwan. Me Gouvernman sortan pa'n realiz

sa zot in zis donn bal, donn bal parey zot labitid.

Mr Speaker, ozordi mon pe ekout Onorab Pillay, i anvi Minis donn li detay en pe lo kwa ki pe fer, ki Trezyenm Mwan Saler pa pou donner. Mon'n pas en pe lo bann en pe an detay lo serten. Mr Speaker, Onorab Roucou in fer sorti en keksoz. Ti annan sa larzan 'Forgo' i annan sa 'Forgo Gang' ki Onorab Cosgrow i form par ladan.

(laughter)

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker dan nou konpany politik ou rapel byen konman *Leader* nou parti sa letan. Mwan dan nou konpany Lasanble Nasyon, mon ti koz lo sa size, lo sa larzan pres R6milyon ki depi 2006 zot ti dir pa pou pran, 2016 ti antre dan Bidze, Onorab Ferrari ti dekouver, nou ti dir pa donner e a lafen dan bann lannen 2018 zot ti agree ki zot pou *forgo* sa larzan Mr Speaker! Anviron pres R6milyon. Ki'n arive? Lasanble ti ganny dizourd. Menm avan nou term i fini, zisteman Mr Speaker pou zot kapab fer pase serten keksoz zis pou benefisyé, serten.

E la mon rapel parol ki Vis-Prezidan Meriton ti dir,

"nou pou rann li son larzan!" I ti dir la dan Lasanble. Sa larzan 'forgo' ki zot pa pe donner i ti dir nou pou rann li son larzan, 6milyon Mr Speaker. zis pou benefis en pti group dimoun selman zot pe rod larzan pou donn Trezyenm Mwan Saler. La, la kot larzan Trezyenm Mwan Saler in ale Mr Speaker! In al dan bann faver pou zot bann dalon.

Pourtan Vis-Prezidan Meriton ler i ti vin la, i ti dir zis son semiz ki lo li! I en touni li Mr Speaker, i napa naryen li. Be la i ava annan larzan pou aste 2 *boxer* pou anmas li en pe akoz i pran sa larzan 'forgo.'

(laughter)

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker, mon'n ekout Onorab Pillay, li son lavansman toultan i pe rode tou sa ki nou Prezidan i fer, pa bon pou li, Mr Speaker. Selman in aprann ek sanmenm sa Prezidan pou li vin laba. Tou sa ki i pe fer in aprann avek.

Mr Speaker i pe koz lo vizit Prezidan. La mon anvi demann Minis, Minis mon ti a kontan ou dir nou, si sa vizit si sa vizit ki Prezidan in fer si i vo plis ki sa anviron 6milyon nou larzan 'forgo' ki zot in pran.

(APPLAUSE)

HON NORBERT LOIZEAU

Akoz sa vizit Prezidan, zis en pti avyon *IDC* ki'n anmas li ki'n anmenn li *Maurice* tou keksoz pe ganny *cater* pou li laba. Mon panse nou'n pey zis *fuel* pou avyon *IDC*. Mon pa krwar i pou ariv R6milyon ki Onorab Cosgrow in ganny anviron en milyon lo la, Mr Speaker.

(Interruption)

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker, Onorab Pillay pe koz lo *FA4JR*, ozordi i annan bann biznesmenn ki ti benefisye dan sa zafer *FA4JR* ozordi zot annan *forex* pou aste loto.

Mr Speaker *FA4JR* lekel ki ti kree Gouvernman Ramkalawan? *FA4JR* ti ganny kree dan letan *COVID* par Prezidan Larepiblik Msye Danny Faure ki zot Prezidan! E dan sa, soz *FA4JR* Mr Speaker, i annan larzan ki'n ganny depanse malapropo. Kot zis serten ki'n gannyen! Kot zis serten zot bann zanmi pros Mr Speaker ki'n gannyen,

Ti annan bann ki ti neser pou gannyen ki ti merit gannyen, pa'n gannyen. Me i annan in gannyen. Tousala Mr Speaker, se bann larzan ki'n

gaspiye! E ler Minis i vin devan i dir napa pou pey Trezyenm Mwan Saler nou sot anler? La, la kot nou larzan in ale. E lepep Seselwa Mr Speaker, i bezwen konnen tousala.

E la Mr Speaker, i annan en Bidze Siplemanter pe vin dan Lasanble, dan sa Bidze Siplemanter ki pe vini napa en larzan ki sa Gouvernman dirize par Prezidan Wavel Ramkalawan in depanse. 1.9 bilyon Mr Speaker zot ki'n depanse, dan lespas mon krwar 3 mwan, non?

Zot 1.9bilyon in al dan Sosyal, gaspiye pti proze initil. La *Local Government* in donn bal menm Mr Speaker. *Local Government* pti proze initil ki pa merit, kan sa larzan. Ozordi Mr Speaker sa larzan si nou ti met ansanm tou dimoun ti pou ganny Trezyenm Mwan Saler! Me zot in gaspiye. E sa Bidze pe vini, sa Bidze Siplemanter pe vini. Mon krwar semenn prosen non Minis anviron 1.9 bilyon Mr Speaker.

E ladan i annan sa 5 milyon, 6milyon larzan '*forgo*' ki serten dimoun pa kontan mon pe nonmen ozordi in pran! Selman in pran, Mr Speaker. I enkli zot gratwite, ki zot fek fini osi ladan zot in pran ansanm . 2 '*forgo*,' gratwite Mr Speaker.

Mon a vin lo pou mwan. Mr Speaker wi mon'n gannyen! Nou'n gannyen tou Manm Lasanble ki ti dan sizyenm Lasanble, nou'n gannyen. Mr Speaker mwan mon manda ti sipoze fini 2021 mwan!

Prezidan Faure ti dizourd Lasanble akoz? Pou napa *oversight* lo zot bann magouy ki zot pe fer, zot kapab pase

(laughter)

HON NORBERT LOIZEAU

larzan 'forgo' ...

laughter

HON NORBERT LOIZEAU

... kapab pase sey fer pase tou keksoz pase, napa en *oversight* lo la. Lasanble ti deor!

Be mon pa ti 'forgo' Mr Speaker! Li ki'n dizourd Lasanble! Ler i ti dizourd ou pa ti konnen ou pou bezwen pey mwan? Ou'n pous mwan travay ou bezwen pey mwan mon gratwite, pa mwan ki ti demande. Ou'n donner, mon'n pran.

Mr Speaker e sa i enportan ki dimoun deor i konnen. Akoz mon konnen Onorab Loze pou vin koz lo la i ti koz lo la for. San konnen, san konnen ki li osi in pran, i pa'n rann li! E Onorab Cosgrow, atraver ou Mr

Speaker, ti vini ti vwar li ti donn pti papye Onorab Gabriel, pou koz lo sa size larzan Manm Lasanble, san dir Onorab Gabriel ki li in pran en zafer anba, anba, Mr Speaker!

(laughter)

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker.

(Interruption)

MR SPEAKER

Ale.

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker.

(Interruption)

MR SPEAKER

Silvouple en pti moman,

HON NORBERT LOIZEAU

I enportan ...

MR SPEAKER

Aret en pti kou Onorab Loizeau. Bann zot ki pe lev lanmen akoz zot non in ganny mansyonnen la. Zot lo lalis zot a koze apre, *ok?* Zot a koze. Zot a koze apre. *Hold on.*

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker les li *raise son point of order.*

(Interruption)

MR SPEAKER

Arete, arete. Mon a les Onorab Pillay koz lo zot pozisyon si i le lev en *point of order*. Lezot enkli Onorab Cosgrow mon konnen ou non in ganny mansyonnen, mon pou apel zot si zot pa oule ganny sa bann diskisyon atraver lasal, evite mansyonn non lezot Manm. E deba i a sa.

Me selman Onorab Cosgrow ou lo lalis e ou a ganny ou sans. Yes Onorab Pillay. Onorab Pillay oule prezant ou *point*?

HON SEBASTIEN PILLAY

Ler nou get *Standing Order*, *Order 59 (5)* avek *59 (7)*. Ok? Tou le de i dir ou klerman ki parey Onorab pe fer. I kapab fer son *speech* dan nenport fason, mansyonn nenport keksoz li, be mannyer i pe fer i pe *impute character* en Manm lo mon kote latab. Me ou pa pe donn sa Manm loportinite pou fer sa. Oule sa Manm vin fer li atraver en *speech*, ki apre Lasanble pou dezener dan en nespes kalite *free for all*, sakenn pou dir sa ki zot anvi.

So i ava enportan pou nou pran *cognizance of the fact* ki nou annan en *set of rules*, ki gid ki mannyer nou sipoze pe koze

dan Lasanble. So si ou lir byen *59 (7)* ou ava vwar. So i en mwan pou mon i pe *impute improper motive*, e bann Manm lo lot kote zot konpran sa tre byen.

So si i annan okenn Manm ki lo sa kote *impute en proper motive towards* en Manm lo lot kote, zot, zot *raise* zot lanmen e zot *alert* Speaker. E *likewise* parey nou pe fer ozordi, Mr Speaker, mon ti a kontan ou konsider sa, akoz si non zisteman si non ou pou ganny sa ki ou'n dir, se ki Manm *across the aisle* pou dir nenport keksoz. Me nou ava gete Mr Speaker ki mannyer deba i *unfold*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Bann Onorab mon ti ava envit zot pou respekte kanmarad koumsa zot nou pa pou antre dan en diskisyon an term ek lot. E mon'n lir ou *Standing Order* ki ou'n fer referans avek Onorab Pillay, e mon konpran li byen. Onorab Andre ou le adres sa pwen?

HON CLIFFORD ANDRE

Non, non, non mon ti pe zis dir ou met mon lo lalis, mon ti pe lev mon lanmen. Mersi.

MR SPEAKER

Ok mon a met ou lo lalis. Mersi. Onorab Loizeau ou pe al en pe long. Silvouple kontinyen avek ou *speech*.

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker Onorab soz ti annan en *point of order*, oule donn li ouswa mon a kontinyen?

MR SPEAKER

Kontinyen. Mon a donn li apre.

HON NORBERT LOIZEAU

Mr Speaker eskiz mwan Onorab Cosgrow mon'n nonm ou non. Me mwan mon pe fer en *assessment* Onorab Pillay i ti anvi en *assessment* par Minis.

Me nou konman Manm nou kapab fer en pti *assessment* avan Minis i fer.

(APPLAUSE)

HON NORBERT LOIZEAU

Nou, nou pe fer nou pti *assessment* Mr Speaker. Be mwan mon ti dan larzan '*forgo*' mwan? Be dan '*Forgo Gang*' pa i annan bann kantmenm mon pa pou nonm non, Lepep Seselwa deor pa pou konnen lekel ki ti dan sa group '*Forgo?*' Eskiz mwan mon'n nonm ou non. Me selman ou'n dan sa group '*forgo*' nou a bezwen dir!

laughter)

HON NORBERT LOIZEAU

E deplis ou pe vin ou'n pran sa larzan, apre ou vin asiz la dan sa Lasanble pou vin defann Lepep Seselwa konsernen Trezyenm Mwan Saler, kan ou osi ou ti kapab '*forgo*' serten keksoz pou permet Lepep Seselwa ganny en keksoz?

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Onorab Loizeau, ou'n fer sa pwen.

HON NORBERT LOIZEAU

Ok Mr Speaker, mon a kontinyen, mon pa ava tarde. Onorab Pillay *Leader* Lopozisyon, sa mon dernyen pwen parmi tou lezot pwen i annan detrwa mon kit ater, akoz zot pa kontan mannyer mon pe koze. In dir konsider sa pti group dimoun vilnerab.

Mwan mon konpran Minis mwan. Minis i le konsider sa pti group vilnerab. Mr Speaker me ler ou pran en kof ki vid, kof i vid! Minis i annan sa larzan? Napa. I annan? Napa.

MR SPEAKER

I a reponn ou apre.

HON NORBERT LOIZEAU

Napa larzan! Mr Speaker me ler napa larzan nou pran nou vini nou donner? Napa larzan Onorab Pillay ek ou tim, napa larzan! Zot in donn bal larzan in fini.

E i annan larzan zot in depanse 1.9bilyon nou bezwen vin aprouve pou zot. Nou pa'n depanse nou. Pa nou, Gouvernman ki'n depanse, zot Gouvernman ki'n depanse. Be Lepep Seselwa pa bezwen konnen Mr Speaker. Lepep Seselwa i bezwen konnen ki larzan in depanse, e akoz zot pa pe ganny Trezyenm Mwan Saler.

E mwan Mr Speaker ler mon tann Onorab Pillay koz dan sa fason, mon ankoler akoz i ti konnen li. Selman i pe fer krwar ek Lepep Seselwa deor ki nou, nou Gouvernman, Msye Ramkalawan konman Prezidan pa anvi donn zot.

Msye Ramkalawan pa'n dir i pa pou donn zot pandan 5an, la dan sa moman difisil kof i vid, Minis taler ou a dir nou kof i vid, napa larzan nou pa pou kapab donner. Me i pa'n dir larestan lannen i pa pou donner.

E konsernan nou larzan Mr Speaker? Ozordi tou bann Manm Lasanble sizyenm Lasanble apre sa dizourdman in ganny peye. Gouvernman in

pey environ 30milyon, 50milyon si pa ti'n dizourd Lasanble Mr Speaker, ozordi tou dimoun ti pou ganny Trezyenm Mwan Saler. E mon osi mon ti pou ganny mon pti *end-of-year*.

Aprè lannen prosenn nou ti a gete. Ler nou manda i fini, si i annan pou donn nou zot ti a donn nou. Si ti napa zot pa ti ava donn nou. Me solman omwen Trezyenm Mwan Saler pou sa lannen, ti pou ganny kouver fasilman. Me sa in ganny arive Mr Speaker, atraver move planifikasyon par Ramkalawan Msye Ramkalawan move planifikasyon, move zesyon larzan par zot Gouvernman US laba Mr Speaker, dirize par Msye Faure. E ti annan ki ti Minis dan sa, Gouvernman tou.

Mr Speaker mersi pou ou pou sa 2 pti letan, moman ki ou'n donn mwan. Eskiz mwan si mon'n ofans serten, me selman Mr Speaker nou bezwen dir kan fodre dir. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Onorab Loze.

HON JOHAN LOZE

Mr Speaker, Onorab ki'n koz avan mon in dir koumsa poudir mon osi mon'n ganny en larzan, mon'n pran. Mon'n koz lo sa size, e mon pa'n les Seselwa konpran poudir mon ti pran mon en *end-of-year* e mon pa'n rann.

Mr Speaker mon a *remind* ou e *verbatim* i a la pou konfirm sa, ki mon pe al dir ou ki zour Minis Hassan avek Vis-Prezidan Afif ti devan Lasanble mon ti poz Vis-Prezidan Afif en kestyon. E mon kestyon ti tre senp, eski Vis-Prezidan Afif i kapab konfirman ki mwan li e egalman Prezidan Ramkalawan nou'n fini tous nou *end-of-year* depi Zanbye ziska Out pou sa lannen?

Vis-Prezidan Afif pa ti zanmen konfirman, pa ti zanmen reponn mon kestyon. *In fact* e sa verbatim a kapab konfirman i ti al reponn mwan lo *end-of-term*. I ti *avoid* sa kestyon *end-of-year*. E i pa ni ti dir mon ni wi, ni non. E ou Mr Speaker, letan mon ti sey lev lanmen pou eklersi sa pwen, ou ti dir mwan non in fini reponn ou kestyon non, non, non kestyon in fini ganny reponn. Mwan mon pa'n zanmen kapab kasyet mwan!

Mon ti menm demann zot Vis-Prezidan pou konfirm sa

pou Lepep Seselwa konnen e konpran. La ozordi zot a vin koz lalang lo mon poudir koumsa, mwan mon'n touse e mon'n kasyet, gran manter ki zot ete? Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi, kontinyen Onorab Loze. Ou annan laparol.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker, mon'n terminen.

(laughter)

MR SPEAKER

Ou ti lo lalis ou entervansyon eski ou pe ou pe oubyen ou pa.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Mon a fer mon lentervansyon.

MR SPEAKER

Mersi.

HON JOHAN LOZE

Mr Speaker, en fason pou diriz en pei se atraver konsiltasyon. Depi sa kriz *COVID* in konmanse, sa ki nou'n vwar se dimoun in kontinyelman mont *State House*, pou partisip dan desizyon. Letan Prezidan Faure, ti pe syez *State House*, ti annan bokou konsiltasyon avek bann diferan akter ekonomik

dan pei, ki a sak fwa desizyon ti pou ganny pran, ler ti'n fini diskite, *SBC* ti annan diferan dimoun ti koz avek.

E sa ti ede ki bann diferan desizyon ti ganny pran ti vin pli *palatable* pou Seselwa kapab dirize. Akoz zot ti vwar ki i ti annan diferan dimoun *involve* dan sa *decision-making process*. Pei i dan en sityasyon ekstraordiner, e i pa vreman normal pou desizyon inilateral ganny pran e ganny forse dan lagorz sa pep pou nou anvale. Vwala sa i koumsa, i en fet akonpli kontan pa kontan anvale ou, *and we're done with it*.

Mon krwar sa desizyon Trezyenm Mwan Saler ti a pa'n pas bokou pli byen pou Lepep Seselwa, si ti'n annan plis konsiltasyon, si ti'n annan plis lesplikasyon, si ti'n vin dan en pli *souple*. Sa ki zot in fer par kont se Prezidan in vini in fer en lanons – (*buf*), sa i sa. Minis Hassan in sey Lasanble ankor avek Vis-Prezidan Afif pou sey eksplike. E la ozordi zot traverse avek en Lalwa.

I annan dimoun a konpran be, deza konmisyon ki mwan pase ti kout R500 in fini double la, in ariv R1000. E sa i pa lafot Prezidan Ramkalawan. I pa lafot ladministrasyon *LDS* i larealite! Larealite Sesel ki

dimoun pou santi sa *pinch* dan zot Bidze, pou santi sa *pinch* dan zot pos. I fermal sa.

So pou en dimoun ki pe ganny li R5500 Sesel lafen dimwan, e la mon pe mazin sa *carer* ki'n fer sa konversasyon avek mwan la yer. Pou li en konmisyon R500 ki i ti abitye fer in ariv R1000, i pou trouv li dan en sityasyon kot pou donn manze son fanmir, i pou ganny difikilte. Pou *meet* son bann *utilities* i pou ganny bokou difikilte *going forward* la.

E sete la otour sa bout la, ki nou ti'n kapab konmans en konversasyon. Ti'n devret annan en konversasyon lo sa bout la. Sa ki nou'n gannyen *instead* se Vis-Prezidan ti vin devan Lasanble, in fer li en prononsyasyon konmkwa ki pou kout R500milyon pou pey Trezyenm Mwan Saler pou tou dimoun Gouvernman e sekter prive.

I pa'n zanmen dir nou konbyen i ti pou koute si nou ti pou sey anpar bann ki pli ba, avek en Trezyenm Mwan Saler. Sa konversasyon pa'n, ganny fer akoz sa konsiltasyon pa'n ganny fer.

Zot in trouv zot dan en sityasyon kot zot in enterese pou fer sa dan sa fason, e zot in fer zis sa ki zot lespri in dir zot fer. Onorab Roucou letan in

koze in dir nou, *Father* i fer mazinasyon. In fer bokou mazinasyon. Mwan mon ti a pli konfortab, si nou Dirizan Pei ti fer konsiltasyon, avan i pran desizyon, dan plas asize fer mazinasyon apre pran desizyon!

Mon krwar mon ki Lepep Seselwa ti ava'n prefere vwar en lapros konsiltasyon. Zot ti ava'n prefere vwar si zot annan bann diferan reprezantan ki ti'n mont *State House*, asize otour in diskite avek Prezidan apre en desizyon ti'n ganny pran.

Be klerman in napa konsiltasyon. Menm letan zot in vin isi anndan zot in refize ekoute, letan in dir zot konsider bann ki dan *band* pli ba. Leskiz ki ti donner ki mannyer sekter prive ki napa *band* li i pa rod *band*. Be zot!

Nou pe dir ou bann ki ganny peye mwens, pwen se tou. Rode konbyen i annan dimoun ki pe ganny peye mwens, annou sey anpar zot la Desanm. *At least* en pti keksoz zot ti a gannyen. Se sa, mon ki mon pe mazin.

This should have been the way forward. Nou ti ava'n asize nou ti ava'n koze nou ti ava'n diskite nou ti ava'n, tonm lo serten konpromi. Reprezantan *Union* ti ava'n monte ti ava'n diskite. Ti a'n koze. Be la zot

pa'n koze la zot! Zis, zot in pran en desizyon, zot in fer sa ki zot anvi fer. E prezan zot desizyon pou enpakte lavi, lavi nou pep. Lavi nou Seselwa.

E apre zot vini zot dir nou, nou pa senser. Be nou annan fanmir nou! Nou annan fanmir ki tonm dan sa *bracket*. Zot osi zot annan. Nou tou ki la anndan nou annan nou fanmir. E si dan plas, zis *shout at each other*, mansonz si nou, ti pran 5 minit pou ekout kanmarad, si zour Vis-Prezidan ti'n la anndan, ti'n pran 5 minit zis pou li ekout Onorab Pillay e konsider sa ki Onorab Pillay ti'n dir li, dan plas *être so dismissive!* Kontinyen ensiste 500milyon pou kout 500milyon be i pou kout 500milyon pou anpar zis bann ki pli ba?

Ler ou tir tou bann ki pe ganny bann pli gro saler, i pou kout 500milyon pou anpar bann ki pli ba? In repet sa 500 milyon en 10zenn fwa. Be i pa pou koute sa 500 milyon pou nou anpar bann ki pli ba nou pa ti'n kapab. Oule dir mwan ni menm la ozordi, nou pa kapab fer sa konversasyon, pou tou sa *carer?* Zot ti demann lalis *carer* ti donn zot, *go through* sa lalis *carer* ek, zot la lir non sa bann dimoun enn par enn. Nou pa kapab fer en konversasyon lo

zot? Nou pou zis asize dir 500 milyon?

Be imen sa, vivan dimoun ki nou pe koz lo la. I pou soufer, i pou soufer, i pou vant vid zot foutou konpran? Imen parey zot sa. Zis zot pou asize zot pou nonm sif? Tande zot pe riye la, pe gognarde pe kas gran gran riye akoz mon dir dimoun pou soufer.

Zot sitan pa konpran dekonekte avek soufrans zot prop pep. Zot asize zot riye. Zot gongnade, akoz mon dir dimoun pou soufer. Be ki pe arive? Ki pe arive dan sa pei?

Mr Speaker, nou pe ariv nou en staz, kot mansonz pe vin *the way forward* pou serten dimoun. Zot pou asize zot pou koz ou in vin en *fashion* toutfason pou blanm Gouvernman *United Seychelles*. Menm letan i annan lezot dimoun *State House*, Gouvernman *United Seychelles* menm ki pou ganny blanmen. Zot pou kontinyen fer sa zot. A en pwen pep Seselwa pou realize poudir sa ki zot pe fer la, i zis en fars. Zour pep Seselwa i realize ki zot pe fer la zot pou arete.

Akoz larzan ki'n ganny depanse sa lannen, larzan ki ti'n bidzete pou depanse sa lannen i reveni sa lannen li, in ganny anmase sa lannen in

ganny depanse sa lannen. I pa ti dan kof li. I pa ti dan en kof kekpar li. Napa kof, ni vid ni plen, napa kof!

Regardless si ou anvi dir kof i vid, kof i plen napa kof. Gouvernman i depans son reveni. Legzersis Bidze ki i fer i fer en prozeksyon reveni e i fer kalkil depans baze lo sa reveni.

E Minis Hassan i pa'n dir en lot keksoz li. In dir egzaktaman sa ki mon pe dir. I pa'n dir kof i vid li, i pa'n dir napa larzan. Minis Hassan in koz lo reveni. Minis Hassan sa ki in dir ofet mon'n ekout li in dir lekonomi pou kontrakte par plis ki 15poursan e reveni pou bese.

Se la kot difikilte peye i vini. Atraver sa bes dan reveni ki'n ganny prozekte pou lannen prosen. Akoz i pe al anmas mwens larzan i pa pou trouve sa larzan pou li depanse, se sa ki Minis pe dir nou.

Sa bann zistwar kof vid, kof plen mon pa konnen ki kof ki zot trouve mwan! Sa i zis zot pe anbet Seselwa pe sey zistifye lefe ki zot pa kapab asize parey adilt fer en senp konversasyon e trouv en fason pou nou anpar bann ki pli vilnerab. Nou kapab trouv en fason.

Nou kapab trouv en fason pou nou donn sa *carer* kantmenm en porsyon son

Trezyenm Mwan Saler i a fini lannen byen li osi. Nou kapab trouv en fason pou donn sa *carer* son Trezyenm mwan Saler *in full*, si nou asize nou fer en konversasyon. Be nou pa anvi fer en konversasyon.

Nou anvi pran semen pli fasil, pa donn li e blanm Gouvernman sortan. Kan Gouvernman sortan i pa'n depans reveni lannen prosen li, i pa'n depans reveni 2021 li. Reveni 2021 pa ankor antre.

I pa dan okenn kof misterye kekpar deryer lakaz sa bann Onorab ki'n koze, ki pe asir nou ki kof i vid. I pa dan okenn kof li. In ganny prozekte pou ganny anmase. E sa ki Minis Hassan pe dir nou se ki son prozeksyon reveni pou bese.

I annan en lot keksoz enteresan ki Minis Hassan in dir ankor. I dir pei pe pas atraver en kriz ekonomik tre serye an rezilta *COVID-19*. Minis Hassan fek dir la *ce matin*. I pa'n dir *COVID* li, i pa'n dir move zesyon, i pa'n dir move desizyon, i pa'n dir goberze donn bal goberze, menm ou'n dir Onorab Roucou? Wi ou'n dir goberze. En *complete* foutez ankor ki in dir. Pa sa ki Minis Hassan in dir.

Zot Minis i asize la i koze dan en fason rezonnab, dan en

fason byen peze, e zot, zot pa tann nanryen ki Minis in dir! Zot tou zot konmans *speech* par- Mr Speaker mon'n asize mon'n ekout byen Minis apre zot *go off at a tangent* ki napa naryen pou fer ek sa ki Minis in dir.

I montre en konplet inabilite pou zot asimil lenformasyon, ler i ganny prezante avek zot dan en fason koeran. Zot zis pa kapab! E zot inabilite pou asimil lenformasyon pou *lead* zot pou fer move desizyon parey la zot pe fer kot zot pa sers okenn fason pa fer okenn diskisyon, pou nou sey anpar en pe sa ki pli feb.

Be selman, selman dir zot rod fason pou sa ki annan larzan enport loto. Taler ou vwar zot tou in sot anler,

"Sir, yes Sir!"

Sa napa problem. Sa pa bezwen sa. Napa kestyon lo la sa. I toultan annan larzan pou sa ki pli o, zanmen i annan pou sa ki pli ba avek zot! E sa parol la mon pou dir zot e mon pou repete e toultan mon pou dir zot.

Zanmen dan zot konsiderasyon zot kapab trouv en fason pou zot sey anpar sa ki pli ba. Konnen ki'n ganny dir la bomaten? Larzan in al kot Sosyal, gaspiyaz en gaspiyaz

larzan. Sosyal akoz Sosyal sa ki pli ba ki al laba. Mwan mon pa ale laba. Sa ki pli ba dan son reveni zanmen i annan larzan pou li. Dan zot rezonnman pou zot la, zanmen i annan larzan pou li. Akoz li la ler sa pei i anpar li met en *safety net* pou li e sey ed li rebondir dan en fason rezonnab, i gaspiyaz. Sa ki pa gaspiyaz se enport loto, mont lo en avyon al *Maurice* dan plen kriz lasante global;- dan plen kriz ekonomik global. Koumsa zot rezonnen zot la i bon la, in bon la.

E zis parey Onorab Pillay i dir zot, zot pa'n konsilte avek *SSI*. Zot pa'n konsilte avek *SSI*. E si zot ti konsilte avek *SSI*, en senp kestyon zot ti ava'n demann li konbyen i kout li pou mentenir sa batiman. Zis *maintenance cost*, ti ava enterese Minis Hassan ale al demann zot.

Prezan fer ou kalkil, konbyen *in terms of maintenance cost*, ou pe al pran pou ou transfer, lo *STC* la dan sa moman la. Akoz swa zot lentansyon se klerman pou ferm *STC*, par kree sa bann *hurdles* ki zot pe fer pou met dan son semen. Ouswa zot in fer sa bann desizyon ki zot in fer, san fer okenn konsiltasyon, san pran okenn kalkilasyon, e zot in fer zis mazinasyon parey

Onorab ki'n koz avan mwan in dir.

Be zot pa pou kapab *run* en pei lo mazinasyon. I pa marse koumsa. Sa bann dimoun pli vilnerab dan nou pei la zot pa pou sirviv ni viv lo mazinasyon, zot bezwen keksoz pli tanzib, zot pou bezwen larzan dan pos pou fer konmisyon.

Konmisyon ki pou antre dan zot vant, nou pa zot mazinasyon anler *State House*. E pa mwan ki'n dir sa Onorab la ki'n dir poudir Prezidan Ramkalawan i asize i fer mazinasyon.

MR SPEAKER

Premyerman ou'n sot 15 minit e mon ti a kontan ki ou limit ou lentervansyon, pou permet lezot koze. Dezyenm mon a osi met ou latansyon lo *order 59 (5)* ki ou pa devret refer lo *conduct of the President* dan ou bann diskour.

E serten ou bann komanter i *refer* lo son *conduct*. Alor mon a envit ou pou obzerv sa *Standing Order*. Mersi.

HON JOHAN LOZE

Mersi Mr Speaker. Be zis pou *set the record straight*, pa mwan ki'n dir Prezidan i fer mazinasyon avan i pran desizyon. Set Onorab Roucou

ki'n dir sa *order* la i ti' n devret ganny *pulled up* depi ler Onorab Roucou ti pe akiz son Prezidan.

MR SPEAKER

Onorab mon'n fer mon pwen lo la silvouple. Kontinyen, e termin ou diskour.

HON JOHAN LOZE

Mr Speaker mwan mon diskour pou termin lo en senp not. A toutaler mon'n dir zot napa kof, mon'n dir zot napa okenn kof.

Labank Santral i annan *over* \$460 milyon dan rezerv ki Danny Rollen Faure in kit la letan in sorti *State House*. \$460 milyon, pa R460 milyon, \$460 milyon, *over* 460. Danny Rollen Faure ler in kit la prezidans in kit sa larzan pep Seselwa la. Sa mon le met devan zot. Mon le zot rapel byen sa sif. Mazin byen ler zot pe kriy kof i vid. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Nou a pran Onorab Wavel Woodcock.

HON WAVEL WOODCOCK

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker, Minis ek ou

delegasyon tou Manm e tou dimoun a lekout. Mr Speaker ozordi nou pei pe pas dan en sityasyon ase serye, par lefe nou pe fer fas avek pandemik *COVID-19* e in met nou pei dan en kriz ekonomik ozordi. Annefe bann statistik i montre poudir lakantite touris ki pe vin Sesel in desann par 73poursan e nou depan bokou e pilye nou lekonomi se sa lendistri *tourism*.

E nou pei pe fer fars ek en sityasyon ase sever, ase grav, ki bokou biznes pe ganny afekte reveni pa pe antre parey avan, e Gouvernman pa pe anmas *tax* parey *avan* akoz *most* biznes pa pe fer pa pe fer profi. E sityasyon e sa sityasyon in fer ki nou Lasanble ti bezwen aprouv en Bidze pou pey saler bann travayer, dan sekter prive.

Akoz bann biznes pa ti annan sa reveni sa *cashflow* sa larzan pou zot kouver zot bann depans pou pey saler pou zot, bann travayer. E alor pou zot kapab retenir zot travayer atraver *FA4JR* Gouvernman ti anmenn en Bidze devan Lasanble Nasyonal, ki nou Lasanble ti aprouve R1.2bilyon pou ed bann ki pli vilnerab dan bann sekter, pou ki zot pa perdi zot lanplwa e pou zot ganny en larzan en pti saler lafen dimwan

pou zot kapab soutenir zot fanmir.

I kler Gouverner Labank Santral in koz lo la le plizyer bann ekonomis in koz lo sityasyon ki nou pei pe fer fas avek. E Minis ozordi in vini in eksplike kantite larzan ki Gouvernman, pou bezwen trouve an ekse sa R1.2bilyon ki nou ti aprouve. E avek sa Bidze Siplemanter ankor ki e vini pou kouver bann depans ki en pe *obviously* bann gaspiyaz ki Gouvernman presedan in fer.

Gouvernman ti pou bezwen trouv li R541milyon pou pey Trezyenm Mwan Saler, pou non selman bann travayer dan Gouvernman, me osi dan parastatal e osi Trezyenm Mwan Saler bann travayer dan sekter prive. Ki ozordi nou Gouvernman pa pe kapab *afford* pou depans sa larzan akoz nou napa.

Akoz ki'n arive Gouvernman presedan, in fouy en trou, Gouvernman *US* in fouy en trou sitan fon, ki ozordi nou vwar nou dan en sityasyon pli kritik, pli grav, ki mon *believe* ki nou ti kapab dan en meyer pozisyon si zesyon nou larzan zesyon, larzan Leta ti ganny zere dan en fason en pti pe pli responsab, ki nou pa ti pe ,bezwen vwar nou dan sa sityasyon ki nou pei pe fer fas

avek ozordi. E i annan en Manm ki'n koz lenportans pou get bann ki pli vilnerab.

Ozordi i annan en kantite program ki'n ganny met an plas e atraver Bidze ki nou'n aprouve. Ozordi i annan bann program parey *SETS, URS, My First Job* nou annan Lazans Proteksyon Sosyal, ki osi pe ed plizyer bann dimoun ki pe *struggle* ozordi atraver *partial rent*, atraver *welfare* e nou Lasanble ti menm aprouv en Bidze ankor en *extra budget over 40million around R40* milyon pou nou ed sa bann ki pli vilnerab, dan nou sosyete ozordi. Me se nou Lasanble ki aprouv sa bann larzan sa bann Bidze, pou nou soulaz bann ki pli vilnerab bann ki pli dan bezwen.

Mr Speaker parey mon'n dir nou ti'n kapab ganny sa larzan. Nou ti'n kapab ganny sa larzan pou ozordi pey nou Trezyenm Mwan Saler. Me anba Gouvernman *SPPF/ PL/ US* i annan tro bokou larzan ki nou pei in perdi;-

1) Atraver gaspiyaz

2) Atraver koripsyon, vol, mon pa pou al koz an detay lo la nou konnen le fam \$50 milyon ki'n disparet e plizyer bann gro, gro sonm larzan ki'n disparet dan nou pei ziska

ozordi *Anti-Corruption Commission*, Lepep Seselwa pe rode kot sa bann larzan in ale.

E sa bann larzan ti kapab ozordi nou ti kapab servi sa bann larzan pou nou ede soulaz en pe sityasyon. E *why not* pey Trezyenm Mwan Saler, me akoz sityasyon ekonomik ki Gouvernman presedan dan ki Gouvernman anba ladministrasyon Faure in met nou pei ladan ozordi, nou vwar li ki nou napa sa mwayen, sa larzan pou nou kapab pey Trezyenm Mwan Saler ozordi.

Si nou pou get en pe gaspiyaz Gouvernman in fer, ki ozordi pe met nou dan en sityasyon ekonomik pli sever, pli difisil. Zisteman yer ti annan en kestyon lo sityasyon lo size latant. Lo size latant nou ti vwar poudir Gouvernman ti pe bezwen pey li R3.8milyon par mwan pou lwe latant. E sa ti pou ariv anviron R45.6 milyon dan en lannen. Kan nou pei ti kapab *in the first place*, depi byen boner nou ti pou annan nou prop latant ki ti kapab *save* nou pei en kantite larzan, e bann gaspiyaz ki ti pe arive!

E i annan konsern ki lafason ki sa bann prosedir in deroule, pou sa bann dimoun ganny Kontra pou met sa bann latant e bokou i santi poudir i annan en bann zwe ladan. I

annan bann zafer zak ki'n ganny sans lanmen. E sa i bann keksoz ki *trademark* sa parti ki ti la oparavan. Nou osi vwar *Berjaya*. R2.5milyon pou lwe lasanm *Berjaya* e par mwan R2.4milyon par mwan, pou lwe lasanm *Berjaya* pou karantenn. E sa ti pou kout nou pei anviron R48milyon, Mr Speaker.

E sa bann larzan, si Gouvernman ti'n pran desizyon parey nou ti ganny ofer *Avani* pou nou servi li konman sa sant karantenn, nou ti pou'n *save* nou pei bokou, bokou milyon ki ozordi Lepep Seselwa ti kapab benefisye. Sa i montre poudir i annan bann desizyon ki *Cabinet* avan in pran, ki pa'n ed nou pei, ki'n plito kontinyen fouy sa trou ki nou pei in deza ladan, ki nou vwar nou dan sa sityasyon pli sever ki nou ladan ozordi.

Mon kontan ki Onorab in koze in dir koumsa poudir ozordi, nou rezerv 400 ekek par lao 400 ekek milyon Dolar. Me Mr Speaker si i pa ti sizyenm Lasanble, nou rezerv ti pou *last* forse 2 mwan 3 mwan, parey dan lepase bann Prezidan ti deklare, akoz granmersi sizyenm Lasanble in vey larzan Lepep Seselwa!

Zis mazin anba *Irlandais* kantite milyon ki nou pei ti pe perdi, tou sa bann annou-

(Off-Mic)

HON WAVEL WOODCOCK

Detay tro bokou detay mon kapab donner Onorab Sebastien Pillay. Nou bann larzan ki zot in gaspiye, bann larzan ki'n ganny disparet, bann koripsyon ki'n ganny arive dan Gouvernman. E zisteman i fek annan en gro koripsyon fet deklare dan Lazans Proteksyon Sosyal. Anba *watch* administrasyon Msye Faure! Mr Speaker e son Minis i lanmenm la dan sa Lasanble.

Mr Speaker anba administrasyon Msye Faure *United Seychelles* Sesel pa'n ganny en bon *deal!* Parey mon'n eksplike mon'n koz lo sa *issue* zafer *Berjaya* be lekel ki ti negosye sa *deal?* Be se Minis Finans Minis Lalanne ki ti al negosye avek *Berjaya!*

E bokou dimoun pe kestyonnen ki sa kalite *deal* ki nou'n gannyen? Eski in *fair*, eski Seselwa i vreman benefisye? Or eski i annan zis enn de bann dalon, serten zofisye dan Gouvernman ki'n touzour benefisye avek bann *deal* ki'n ganny fer dan lepase?

Mr Speaker, zot in tous lo Lazans Proteksyon Sosyal, Gouvernman Prezidan Wavel Ramkalawan, nou Lasanble, sirtou nou lo sa kote latab

zanmen nou'n kont program Lazans Proteksyon Sosyal - ASP.

Sa ki nou'n konsernen avek se lafason ki sa larzan in ganny zere. E nou nou'n konnen ki i annan bokou dimoun dan lepase, ki pa ti met lasistans ki'n ganny lasistans. E mwan mon konnen mon'n vwar sa dan plizyer distrik, mon'n konnen poudir i annan dimoun i annan bann aktivis, ki ti pe ganny asiste anba ASP, bann aktivis parti politik ki ti pe *campaign*, ti pe ganny peye atraver Lazans Proteksyon Sosyal!

E sa nou tou nou konnen e sa parmi plizyer tou bann labi ki'n arive anba ladministrasyon Msye Faure ki'n ede tir larzan dan kof Leta, e ozordi ou vwar nou dan en sityasyon ekonomik pli serye pli sever ki nou pa ti merit parey nou ete ozordi.

Mr Speaker Onorab Loizeau in tous en pe lo la e osi Onorab Roucou, Mr Speaker i annan en krim en vol, ki'n ganny fer kont Lepep Seselwa. E nou tou nou ti pe demann sa kestyon aköz, aköz ki Msye Faure ti deside dizourd sizyenm Lasanble Nasyonal, e i pa ti les nou fini nou term ziska 2021? E ozordi laverite in sorti Mr Speaker.

E Lepep Seselwa i bezwen note. Lepep Seselwa i bezwen konnen, zot ti dizourd nou Lasanble akoz zot ti anvi zot larzan ‘*forgo!*’ Mr Speaker, zot *end-of-term gratuity* ki zot ti sipoze fini, ki zot ti sipoze gannyen apre ki zot ti fini zot term. Mazinen Mr Speaker 2015 ler zot ti fini zot term, an 2015 le 19 Desanm 2015, zot ti sipoze ganny zot gratwite *end-of-term* gratwite ki enkli *ex-Minister* lot kote latab. E ti annan en *Cabinet resolution* le 13 Zanvyè 2016. E sa ti letan lannen Eleksyon Lasanble Nasyonal e zot ti konnen pou dir Eleksyon Lasanble Nasyonal ti pe vin zot ti perdi Eleksyon Prezidan zot ti *win* Eleksyon Prezidansyel *marginally*, e zot ti pe enkyet akoz Eleksyon Lasanble Nasyonal ti vini, alor ti annan an *Cabinet resolution* kot tou bann Minis sa letan zot ti deside pou zot *forgo*;- *forgo* zot gratwite ki ti pou anviron R6 milyon.

E annou pa bliye an 2019 zot ti sey kasyet sa larzan, an 2018 zot ti sey kasyet sa larzan dan Bidze 2019 zot ti vin devan Lasanble Nasyonal e sete *Designated Minister* ozordi sa letan ti *Chief Whip*, ki ti vwar sa larzan ki zot ti pe sey kasyet pou sey fer antre, pou zot

redonn zot lekor sa larzan ‘*forgo.*’

E nou Lasanble enkli enn zot prop Manm sa letan Onorab Basil Hoareau, ti met obzeksyon e i ti vot kont sa donn zot sa larzan ‘*forgo.*’ Akoz i ti dir i mal, ou pa kapab rebran en larzan ki ou’n ‘*forgo*’ en larzan depi 2015. E zot dir zot ti pe fer sa pou solider avek Lepep Seselwa. La ozordi nou dan en sityasyon pli kritik dan en kriz ekonomik, en larzan ki zot in *forgo* ki depi 2015, apre ki zot in dizourd Lasanble Nasyonal, zot in revin rod sa larzan!

Sa i en krim e i vol kont Lepep Seselwa!

(APPLAUSE)

HON WAVEL WOODCOCK

Mr Speaker, annou get en pe sa sonm;- sa sonm ki zot in fer disparet ki zot in pran ki ozordi Lasanble i bezwen Minis Finans i bezwen vin avek en *Bill* siplemanter pou sey aziste en pe sa bann larzan, ki zot in fini depanse, ki zot in fini pran.

Prezidan plis ki en milyon Roupri. Sa *ex-Prezidan*, Prezidan Faure plis ki en milyon Roupri. Plis ki R1.5milyon. Vis-Prezidan *ex-Vis-Prezidan* ki parey Onorab ti dir poudir i ti annan zis son semiz lo son ledò,

pres, li osi dan son R1.5 milyon. Minis Dezinyen 1. ekek milyon. Minis ki ti responsab bann zafer *Welfare* pres en 1milyon li osi. Lot Minis mon vwar en lot Minis 1milyon. Apre 3 Minis aköz zot ti'n fek vin Minis mon pa konnen si zot ti'n fini ganny zot larzan zot dan bann 300 ekek mil larzan 'forgo' sa i enkli *Honourable ex-Minister* lo lot kote latab laba.

(Off-Mic)

HON WAVEL WOODCOCK

E *ok* Mr Speaker mon ava kontinyen lo Mosyon. *Ok* Mr Speaker mon *retract* sa mon *retract* sa ki mon'n dir. *Ok* zot pe vol ou konnen sa pep in ganny abize sa, sa i en labi. Sa i en labi e mwan mon pe dir ki zot bezwen rann sa 6! Zot bezwen rann sa larzan. Ou pa kapab *forgo* en larzan ki ozordi ti kapab ed sa pei dan sa kriz ki nou ladan. Zot vini an misouk anba, anba apre ki Lasanble in dizourd pa pou vwar zot, zot vini zot pran sa larzan. Mr Speaker sa i mal.

Onorab Pillay in koz lo redwir, redwir kou. Redwir kou *STC*. Selman Mr Speaker i annan en lot larzan ki ti kapab ed nou pei dan sa kriz ekonomik ki nou ladan. Be sa 38 milyon *tax* ki zot drwa? Sa

propriyete ki zot ti lwe *STC* ki zot pa'n peye ziska ozordi R38 milyon pa ti pou Trezyenm Mwan Saler?

Mr Speaker i konmsi i alarman i annan sitan, sitan, sitan gaspiyaz, sitan labi ki'n deroule ki ozordi mon sagren, i fer mwan tris Mr Speaker. E pa fini, pou konklir Mr Speaker, Onorab Pillay in osi koz lo *salary band*. Nou bezwen aziste *salary band*. Selman son prop Prezidan Msye Faure, ti met Lasanble Ankour aköz nou pa ti le donn li ek son bann Minis, plis ki R4000 ogmantasyon e lezot Seselwa lo bann *band* pli ba zot ti pou ganny ziz R250! La ozordi zot pe vin koz lo *salary band*.

Zot in koz lo *carer* Onorab Loze in koz lo *carer*. In koz lo *carer*. E dan letan *lockdown* dan letan *lockdown*, mon rapel zot ti dir *carer* i tonm dan bann travay *high risk*. Alor zot ti pou ganny zot en *allowance* pou 3 mwan, mon krwar ti 1000 a R1500. Me finalman larzan ti ganny bidzete dan sa Lasanble Nasyonal, finalman zot ti donn *carer allowance* pou zis en mwan. Oli larestan larzan?

Mr Speaker, ozordi nou pei nou vwar li sityasyon ki nou ladan ozordi, aköz move zesyon larzan Gouvernman administrasyon Msye Faure ek

son *Cabinet of Ministers* dan lefase.

E ozordi nou, nou pa kapab azir konman en Gouvernman iresponsab pou nou donn larzan ki nou pei napa. Nou bezwen mannyer i dir sa? Nou bezwen koup nou lenz dapre nou latwal. Zot, zot in fouy en trou e la zot le fouy en lot trou dan sa trou.

MR SPEAKER

Onorab, Onorab Woodcock ou pe depas 15 minit. Sey konklir dan en minit *please*.

HON WAVEL WOODCOCK

Ok mon ava wrap-up Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi.

HON WAVEL WOODCOCK

E nou dan nou bezwen azir konman en Gouvernman responsab e Seselwa deor i konpran sityasyon ki nou pei i ladan. E se pou sa rezon i annan en *Bill* i vin devan Lasanble Nasyonal, pou nou pou ki nou sispann Trezyenm Mwan Saler ziska ler pei i refer ekonomikman. Avek sa de mo Mr Speaker, mon pou siport mon pou siport sa *Bill* e mon pou, vot an faver sa *Bill*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

A se pwen nou a pran en poz e nou a retournen 11:05. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Bann Manm Onorab mon ti a demann zot konprenezon. Nou annan en problem letan, e mon ti a kontan fini avek deba sa bomaten. E mon pa anvi limit zot drwa lekspresyon.

Me selman mon zis oule dir mon pa santi nou pou tro afekte deba, si nou limit sak entervansyon pou 10 minit. Akoz i annan en kantite repetisyon le 2 kote bann pwen pe ganny fer an antye.

So, mon ti a demann zot ant 5 a 10 minit, e lot 10 minit mon pou *call time* lo zot, *ok*. Mersi e avek sa mon ava apel Onorab Sathya Naidu.

HON SATHYA NAIDU

Bonzour Mr Speaker. Bonzour Minis ek ou delegasyon e bonzour tou koleg Onorab. Trezyenm mwan saler ti'n ganny entrodwi avek lentere travayer aker. E sa se pou sanz

ouswa entrodwir en Polisi Lalwa pou donn sa travayer, sa Seselwa sa lankourazman a lafen lannen.

Me malerezman avek lenpak COVID-19, wi COVID, en term ki ansyen Prezidan ti'n servi o plizyer repriz dan deba prezidansyel. Annefe deba ki ti'n swiv apre, i pa ti kapab mansyonn COVID, in anmenn en lenpak negativ. Alors nou bezwen pran sa a konsiderasyon. Me vre rezon ouswa rezon prensipal par deryer aköz Seselwa ozordi zour pa pe zwir benefis trezyenm mwan, se aköz sa parti koronpi ki apel son lekor *United Seychelles*.

United, where was it? Zot in donn bal dan larzan travayer, dan larzan *tax payers*. Eski sa bann dimoun pa onte pou vol sa pep la deor? In annan plizyer repriz dan deliberasyon ki'n ganny fer ozordi lo sa *Bill*, kot nou'n trouve mannyer zot in gaspiy resours letan. Larzan sa *tax payer*.

FPAC pou annan en travay kle, e mon swe se ki sa Komite i deservi sa rol byen. Aköz rapor ki Minis *Exit* pa ti oule donner la, i pou vin devan sa Lasanble Nasyonal e pep Seselwa pou war pou zot menm. In annan en serten ki'n benefisye anba FA4JR? Zot menm ki'n

benefisye anba sa zafer latant la, nou pou war. Pep Seselwa pou ziz zot par zot aksyon ki zot in komet dan lefase.

Mr Speaker mon pou siport sispansyon lo Prozedlwa, vi ki nou pei pe fer fas avek en kriz lekonomi. Kontinyen plere Onorab Loze, mon konnen laverite pe ofans zot laba, *calm down ok?* Pe afekte nou, e sa 2 faktor ki mon'n koz lo la se 2 faktor prensipal par deryer aköz nou'n tonm dan sa presipis.

Alors mon'n konnen mon bann ser ek frer ki pe ekout mwan i difisil, me mon osi konnen ki zot pou konpran aköz ki nou bezwen fer sa sakrifis. Mersi.

(Interruption)

MR SPEAKER

Onorab.

HON SATHYA NAIDU

Wi, Mr Speaker mon'n dir sa ki mon ti annan pou dir. Pep Seselwa in tann mwan byen kler e zot konnen ki Onorab Johan Loze la i pa pe onor sa sez ki i pe asiz ladan. *You are dishonorable!*

MR SPEAKER

Mersi Onorab Naidoo. Mon ava apel Onorab John Hoareau.

HON JOHN HOAREAU

Mersi Mr Speaker. Bonzour Mr Speaker bonzour tou dimoun a lekout. Mr Speaker mon pou donn mom sipor sa *Bill*. Akoz sa *Bill* in vin e en moman kot pep Seselwa pe ganny demande pou fer serten sakrifis e pou redwir depans. Sa i en desizyon ki pou anpes pei plito depans omwen R541 milyon.

Alor i en desizyon ki sertenman i pa en desizyon popiler, me i en desizyon enportan, kot Prezidan Ramkalawan in met pei devan lentere lezot dimoun, oubyen devan lentere personnel.

Mr Speaker fodre fer remarke ki dan lepase in annan bann sirkonstans kot Dirizan Pei, kot in demann Lepep pou fer serten sakrifis. Notaman nou a, si nou a rapel an 2008, Novanm 2008 kot ti nesese pou fer serten re balans peyman e pour abord difikilte ki pei ti pe gannye avek son det etranzer.

Alor ti annan desizyon pou fer to lesanz flote. Ti annan desizyon pou fer Roupie vin konvertib. E sa i bann desizyon ki'n ganny pran e i ti difisil lo Lepep pou Lepep kapab tenir a sa letan. Me selman i ti bann desizyon ki ti enportan, e i ti bezwen ganny fer, sirtou avek

IMF ki ti'n bezwen antre dan pei pou ed pei.

Mr Speaker mon oule fer osi konpran ki sa \$450 milyon ki en Onorab lot kote latab in koz lo la, ki dir i dan kof. Set en larzan wi, i dan kof, me selman i en larzan ki'n ganny met 2 kote pou latizann manze, *fuel* pou det etranzer.

E si sa larzan i ganny depanse mal apropro, nou pei pou napa manze, nou pei pou napa *fuel*, nou pei pou annan en retar enorm lo son det etranzer. Fodre sa Onorab i konpran e eksplik Lepep sa. Prezidan Ramkalawan i en Prezidan ki pran bann desizyon brav aparey mon'n dir. Alor in pran bann desizyon pou fer sir ki nou pa ogmant *the bleeding* parey nou dir. Nou pa kontinyen depans plis ki nou napa.

Mr Speaker kestyon ki nou bezwen demann nou lekor se ki, eski nou anvi kontinyen vwar en pep parey dan lepase ki'n soufer, e met laliny 4er bomaten pou ganny 2 bout dibwa? Oubyen nou oule vwar sa larzan ki nou annan nou zer li dan en fason kot nou kapab etann sa larzan, e fer sir ki nou annan tou bann bezwen de baz dan pei.

Alor sa i en desizyon enportan, ki sa Gouvernman i

bezwen fer fas avek. In annan bokou labi parey in ganny dir dan lefase. In annan defwa kot nou'n tande bann *briefcase* larzan, sorti dan bann *revolving account* ek larme ki'n antre *State House*, e sa larzan in ganny distribye.

Ti napa *accountability*. Ti napa okenn *oversight* lo sa bann keksoz. E lala kot larzan Lepep in ganny depanse bokou. Sa bann keksoz nou'n fatige tande dan *FPAC*, e nou konnen poudir sa Gouvernman ki la avan in donn bal.

Alor, letan in arive ki nou bezwen pran bann desizyon brav. E bann mezir ki Gouvernman i devret pran osi i devret bann mezir fiskal, pou fer sir ki i annan en disiplin dan depans Gouvernman. Kot pa neser dan bann parastatal dan bann lezot seksyon Gouvernman, dan bann Minister e fer sir ki sa bann depans i ganny koupe.

Nou bezwen osi parey nou dir *broaden* nou *tax base*, e fer sir ki tou dimoun i dwa *tax* i peye enkli parti *SPPF* ki dwa sa 38milyon ki zot in fer, e zot pa'n peye. Si zot ti'n fer zot kontribisyon, petet sa pep ti a ganny en pe larzan pou sa bann ki pli vilnerab.

Mr Speaker i enportan osi ki nou demann en pledwari.

Sirtou pou bann *constitutional appointees*, bann Ziz ki pa tonm anba sa Lalwa. Ki zot osi zot fer le neser zot fer zot kontribisyon, atraver en *forfeit* ki zot kapab *forfeit* sa *end-of-year payment* ki zot pou gannyen.

E sa i ava zwenn ansanm avek sa zefor Nasyon, ki tou leres dimoun pe fer, enkli nou isi kot sa Lasanble. E enkli Prezidan ki'n ganny demande par Minis Finans bomaten.

Mr Speaker mon demann osi en pledwari pou bann lakonpanyen ki pandan letan *COVID* zot in reste ouver. Par egzantp *IOT*, ki'n kontinyen fer biznes, ki'n kontinyen ganny en profi. E zot in menm dir ki zot in fer bokou pli byen ki bann letan en pe avan. Akoz dimoun ti pe konsonm plis zot prodwi.

Nou demande ki sa bann lakonpanyen koumsa, e ki Gouvernman osi i annan par ladan, dan *IOT*. Ki zot fer le neser pou donn sa bann travayer ki pe ganny mwens saler en *bonus* ki ava petet ekivalan avek zot lapey.

Alor avek sa 2 pti mo Mr Speaker, mon pou donn mon sipor sa *Bill*. E mon krwar ki sa *Bill* in met pei avan lenterenport endividi avan lenteren okenn person, ki'n fer ki nou pei i pour al a lavan. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Cosgrow.

HON WALLACE COSGROW

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker dabor mon ti a kontan, mon ti'n lev lanmen pli boner pou mwan eklersi en *statement* ki'n ganny fer dan Lasanble konsernan, pa neserman konsernan larzan ki mon'n pran koman Minis. Me la kantite ki'n ganny dir Mr Speaker.

Mon krwar ki Onorab in *mislead* Lasanble, in *mislead* pep Seselwa. E dabor mon ti a kontan refer sa Onorab e tou lezot onorab ki'n koz lo sa size avek en keksoz.

Peyman ki ti ganny fer pou sa ki zot apel dapre zot *the 'Forgo Gang'* i en peyman ki legal. I en peyman ki'n ganny sertifye e ozordi nou *Attorney Zeneral* i dan *Chamber* avek nou la. Si zot pa konnen zot pa konpran al demann son lofis zot ava konnen, *ok?* So si zot pa konnen, zot pa konpran al demande zot ava konnen avan ki zot vin rabase dan Lasanble!

MR SPEAKER

Mersi Onorab.

HON WALLACE COSGROW

Mr Speaker an dizon sa mon ti a kontan retourn lo mon lentervansyon Mr Speaker. Mersi.

MR SPEAKER

Wi.

HON WALLACE COSGROW

Mr Speaker mon pa pou kapab ozordi pa partisip dan deba lo sa Lalwa. Senpleman akoz mwan mon ti sa Minis Mr Speaker ki an 2016, mon ti anmenn sa Lalwa devan Lasanble Nasyonal. Sa letan ti en Lasanble Nasyonal ki ti ganny kontrole par Lopozisyon e ki ozordi i lot kote lataab.

Mr Speaker sa letan ler nou ti anmenn sa Lalwa Trezyenm Mwan, nou ti entrodwir sa Lalwa Trezyenm Mwan pou tou travayer Seselwa a lafen lannen kapab rezouir en pti pe. Parey serten Manm lot kote in dir, rezouir en pti pe zot travay ki zot in fer pandan lannen.

Mon rapel tre byen Mr Speaker nide par deryer lentrodiksyon sa Lalwa. E *PS Baker* ki la ozordi obor Minis, mon asire li osi i mazin tre byen bann travay ki nou ti fer letan nou ti pe entrodwir sa Lalwa.

E Mr Verghese ki osi la, ki'n osi donn en koudmen travay lo sa Lalwa koman

Zofisye Legal sa letan. I ti en Lalwa ki Mr Speaker oparavan ti krwar fortman ladan. E Prezidan Faure li menm ti pouse pou fer sir ki sa Lalwa i pase an Desanm 2016. E ki pep Seselwa i ganny son trezyenm mwan saler lafen 2016.

Mr Speaker mon rapel osi tre byen deba dan Lasanble sa letan. Bokou bann Manm ki lot kote latab i a mazin tre byen osi serten rezistans pou en tradwir sa Lalwa. Eski Mr Speaker sa i en loportinite pou fer ki sa Lalwa pa ganny pase parey zot ti anvi an 2016? Mon demann mon lekor sa kestyon Mr Speaker. Eski sa i en loportinite? Pep Seselwa deor i devret rapel 2016, rapel bann largiman. E ekout osi bann largiman ozordi ki pe ganny anmennen pou sispann sa Lalwa.

Mr Speaker i enportan fer resorti ki avek sa desizyon lafen lannen. Mazorite travayer Seselwa ki'n travay dir pandan lannen 2016, pa pou neseserman, bann ki pa neseserman ganny en gro saler zot pou war zot pa benefisye avek en trezyenm mwan.

En letan kot nivo lavi, pri lavi pe monte e i pa neseserman zot lafot. Parkont Mr Speaker nou annan en kategori dimoun travayer, e mon a komans avek

bann *former MNAs*. Parey in ganny dir wi, enkli tou bann ki ti dan sizyenm Lasanble. Zot in fini ganny peye en bout ziska Out, zot *end-of-term*. I enkli Manm Lasanble lo kote isi tou.

Pep Seselwa i bezwen konnen. Zot in fini ganny peye en bout. I annan dimoun deor ki pa pou ganny ni en sou, avek sa lamannman ki zot pe anmennen. Nou annan lezot kategori travayer Mr Speaker ki lo kontra, ki pou osi ganny zot peyman dapre zot kontra. La mon kontan pou zot akoz zot osi zot in travay dir pandan sa lannen.

I annan en lot kategori travayer *constitutional appointees*, ki bomaten nou'n tann Minis dir ki zot pe ganny ankouraze pou pa pran zot *end-of-term*. Mon pa konnen ki mannyer ankouraze pou marse, me nou ava gete Mr Speaker.

Mr Speaker be akoz ki sa lezot kategori travayer, sa *carer* parey in ganny dir. Sa bann dimoun ki tonm dan *bracket* R8500ekek, ki dapre konpran i annan apepre 54poursan zot. Akoz ki zot, zot pa pe kapab benefisye Mr Speaker? E mon anvi sa bann dimoun i ekout byen ozordi, bann deba ki pe pase dan Lasanble sirtou lo nivo lot kote latab.

Mr Speaker in ganny dir bomaten, ki ti devret annan serten konsiltasyon. Nou ti kapab annan konsiltasyon avek bann diferan group e ganny en konsansis Mr Speaker. Sa desizyon mon santi in sorti *from top down* e servi sityasyon ekonomik koman *scapegoat*.

Mon santi ki pou annan bokou plis ki pou vini ankor kasyet anba sityasyon ekonomik. Mr Speaker sa zafer *COVID* in osi ganny adrese bomaten e mon krwar i enportan fer pep ki pe ekoute ozordi konpran. Serten Onorab in dir ki kof in vid aköz nou, nou'n donn prensipalman led *FA4JR*. Non, zot ki'n dir kof in vid.

Mr Speaker ler mon mazin tou sa biznes ki'n ganny soutenir pandan sa lannen pou kit sa lekonomi bouze, pou kontinyen pey travayer e kit reveni pou bann lafanmir, eski sa *Scheme FA4JR* ti move? Ti pa bon? Gras a sa *Scheme* Mr Speaker ki Minis i kapab annan en Bidze ozordi pou 2021.

Sa bann biznes in reste lo zot lipye. Ozordi zot pe kapab rebran parey dan *Tourism*, pou kapab kontinyen zer e anmenn reveni pou pei.

Lot kote latab zot in koz bokou lo vol e pran larzan. Nou pe kontinyen *remind* zot ki ler

zot ti boykot eleksyon an 2011, nou ti pe kontinyen travay dir pou batir sa lekonomi. Nou'n kontinyen agrandi sa rezerv ki ozordi zot pe koz gro labours lo la.

Nou Gouvernman ki'n travay pou kapab anmenn sa rezerv, kot nou pe kapab depan lo la ozordi pour kit lavi Seselwa dan en ase bon konfor.

(APPLAUSE)

HON WALLACE COSGROW

Mr Speaker mon pa pou koz bokou plis lo sa Mosyon ki mon'n dir la. Me selman mwan antan ki sa dimoun ki ti anmenn sa Lalwa devan Lasanble, mon pou dir fortman ki ozordi Mr Speaker mon pou vot kont sa lamannman. Mon pou vot kont sa lamannman, aköz mon pa krwar ki i en lamannman ki'n ganny fer avek konsiltasyon.

Mon krwar ti kapab annan bokou plis konsiltasyon. Mon krwar serten kategori travayer la deor ti kapab ganny gete. E nou ti kapab fer serten zefor pou serten kategori travayer.

Mr Speaker avek sa 2 mo mon pou termin la, e mon ti a kontan ki bann lezot Manm ki paran laparol zot mazin sa bann travayer. Sa bann ki ganny mwens ki 8500, sa bann

ki pa neseserman pe ganny *end-of-year contract payment*. Sa bann ki pa dan *constitutional appointees*. Mazin zot silvouple, e annou fer en bon desizyon. Mersi bokou Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Richard Labrosse.

HON RICHARD LABROSSE

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou Manm koleg Onorab. Bonzour tou bann dimoun ki a lekout espesyalman zabitan Plaisance. Mr Speaker ozordi devan nou i annan en *Bill*, ki pe demann nou pou pran en desizyon difisil. Sirtou parey ou konnen sa sityasyon ki nou ladan.

Sirtou nou konnen koman bann reprezantan Lepep ki'n ganny elekte dan en fason demokratik, pou nou retourn ankor ver nou dimoun pou nou eksplik sa desizyon ki nou pe pran ozordi.

Me selman parey tou dimoun i okouran, sa desizyon ki nou pe pran, i pa zis Sesel ordinerman ki pe resevwar en pe son fason. Me lemonn antye apre sa *COVID* ki'n frap lemonn antye e le moman in arive kot

tou bann mezir partou dan lemonn antye pe ganny re gete.

Mr Speaker Lepep Seselwa, dan en mwan ki'n pase in met konfyans dan en lekip pou diriz sa pei. In met konfyans dan en lekip apre ki bokou lannen nou pei ti pe vire dan en losean movetan, ki'n anmenn soufrans, larm, viktimizasyon, ek en pep dan en lemonn kot frer ek ser ozordi kot nou'n ariv dan en sityasyon kot nou pe dir annou fer sakrifis ankor enn fwa.

Mr Speaker trez mwan saler ti vin koman en sipor adisyonnèl pou bann fanmir vilnerab, sa nou tou nou rekonnèt sa. E ozordi apre sa sityasyon ki nou'n pas ladan, mon krwar i le moman pou nou revwar en pe bann benefis osi ki nou ti pe gannyan koman en pep pou nou kapab gete ki manyer nou kapab ariv pli devan ki ozordi.

Mr Speaker tou Seselwa i konnen ki kantite bal zansla in donnen pandan Oktob ki'n pase. Sa nou konnen ki i pa en fe oubyen en zistwar ki nou pe dir. Mon pa pou al lwen Mr Speaker.

Dan mon distrik menm dan letan eleksyon, mon'n kestyonn plizyer keksoz ek lavenir mon pei, ler mon ti war bann labi ki ti pe ganny arive

dan mon prop lizye, ek bann dimoun ki ti pe vin anmenn bann laprev devan mwan.

Ennler ou pa konnen la kot *Welfare* si zot al fer en resers la oubyen zot al ouver liv *Welfare* la. Koman mon pe koze Minis mon asir ou ki Plaisance i distrik ki pe tenir plis rikord avek larzan *Welfare*. Si ou krwar mon lalang, mon *challenge* ou pou ou la get sa la ozordi.

Mr Speaker ennler dan sa larzan *welfare* ou pa konnen si zot ti pe fer tonbola, si zot ti pe dans moutya, si zot ti pe dans kanmtole. Me ler ou pe gete sa ki ti pli byen bezwen dan distrik Plaisance, ti pe ganny kit ater pou rezon politik. E mon koleg Minis Cosgrov i kapab demanti mwan pou sa.

(Interruption)

HON RICHARD LABROSSE

Mr Speaker nou pou retourn ankor en kou lo kote *STC* ki en zouti ankor ki'n ganny pase bokou dan sa Lasanble. *Voucher STC* Mr Speaker ti parey tiket lotri dan serten bann lezot dimoun dan mon distrik sa letan.

E mwan mon leker ti fermal Mr Speaker, letan mon ti war bann tantin vilnerab ki pa ti kapab met 2 bout zwenn. Ki ti

pe plenny zot sor avek mwan, ki pe akont mwan bann difikilte pou zot ganny enn sa *voucher*.

Me ler mon ti pe get bann ki ti pe met sa dan zot pos parey tiket lotri, mon ti demann ankor mon lekor Senyer ki mannyer mon pei pou ete 2021?

Bann proze lakaz ki zot apel Pti Payot Mr Speaker, bokou dimoun zot bann dalon ti pe ganny sa bann poze pour naryen. Lekel ki pour peye sa bann lakaz? Zabitan Plaisance ki pour peye?

(APPLAUSE)

HON RICHARD LABROSSE

Mr Speaker ozordi ler mon tann zot, *ok* mon pa'n manke mon pe tir bann bout pou mwan pa vin lo ou, akoz mon pe *minimize* mon sif laba.

(laughter)

HON RICHARD LABROSSE

Mr Speaker wi, i pa kestyon manke i, wi mon'n pran en pe lapenn konmsi mon'n ganny en sok bomaten Mr Speaker. Konmsi ler mon'n vin dan Lasanble mon'n aprann ki enn mon frer dan mon prop distrik, in pran en zafer anba, deryer laport ki ti'n ganny dir pa pou pran ...

(laughter)

HON RICHARD LABROSSE

... se sa ki mon pe manke mon pa oule tro al lo la Mr Speaker.

(APPLAUSE)

HON RICHARD LABROSSE

Mr Speaker mon pou kontinyen. Mon'n tann zot osi koz zafer konsiltasyon avek SSI en pti pe bokou. Zot in demande si Gouvernman in konsilte SSI avan in fer sa. Set isi, mwan mon ti a kontan ki Minis dan ou *summing-up* ou donn nou en deklarasyon; si SSI i en lot Gouvernman dan Sesel?

Eski SSI i tonm dan Gouvernman ki Mr Ramkalawan pe dirize ozordi? E si SSI i apartir Lepep Seselwa ki nou bezwen konsilte li lo pran desizyon pou nou pep.

Yer nou'n koz lo *proceed of crime* Mr Speaker. Ozordi nou pe koz lo trezyenm mwan saler. AG ti la dan Lasanble ler mon ti demann sa. Kekfwa AG ou ti kapab dir Minis sa pou mwan vi ki ou napa laparol ozordi la.

Lo sa bann zafer sa bann krim ki'n ganny prosede, i annan ankor en bon pe sa bann dimoun ki ankor vivan ozordi. I annan bann gro, gro propriyete.

Bann gro, gro ta larzan. Tou Seselwa i konnen lekel zot. Zot non, in ganny mansyonnen a plizyer repriz. Eski dan sa moman COVID-19 ki nou ladan AG atraver Minis, Mr Speaker i pou fer li atraver Minis Finans, i pa kapab dir avek nou Lasanble ozordi, si napa en mezir pou zot komans revwar en pe sa bann *asset* ki annan ek sa ban dimoun?

Akoz nou tou nou konnen laplipar zot, zot pa'n ganny li atraver transpirasyon. Zot in ganny li ankor lo soufrans Seselwa avek zot labi ki zot ti annan. Mon krwar la i le moman pou zot kontribye *back* dan lekonomi pei. Akoz Seselwa i bezwen zot trezyenm mwan saler.

Mr Speaker pou terminen lo la mon ti a kontan ankor enn fwa parey tou Seselwa i okouran, lekonomi mannyer i ete la ozordi, nou pa dan sa sityasyon. Me nou konnen avek sa Prezidan ki la ki annan, nou konn byen Mr Ramkalawan in touzour met Seselwa aker. Zis mazin byen bann vyeyar. Sa mon ti ganny byen akeyir dan mon distrik. Zot ti dir napa larzan pou donn vyeyar me selman apre ki'n arive? Si ti en boug ki pa ti anvi donn Seselwa, larzan i pa ti pou von lo sa bann topik parey.

E ozordi avan mon terminen Mr Speaker, vi ki mon pa'n anv'i atak mon frer lot kote ki'n konfirm mwan ki i pou mon opanan 2025. Ki pran lanmwatye sa larzan ki ou'n resevwar ki ou pa ti sipoze pran, annou met dan en fon Plaisance. Nou ava ed bann dimoun ki vilnerab nou konnen la, vi ki nwel pe vini ou a kapab konsantre. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Ghislain.

HON CHANTAL GHISLAIN

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun. Minis avan, Mr Speaker atraver ou. Minis avan mon komanse avek mon deba lo sa *Bill*, mon ti anv'i zis demann en keston e mon ti a kontan ou rebran dan ou repons. Minis ou'n anonse ki *STC* pe *take over building* antye kot *hypermarket* ti ete, i sitye, eski ou kapab dir nou ki pou arive avek sa bann lezot magazen ki dan sa *building*? Eski *STC* pou aprezan sanz zon rol vin en *landlord*, olye vin konsantre lo *retail*?

Mr Speaker lo rikord Lasanble Mardi le 17 Novanm 2020, Prezidan Larepublik ti dir e mon *quote*;

“Avek sa sityasyon ekonomik kot Roup'i i kontinyen devalye, e Dolar i rantre ki pe rantre dan kof Leta i kontinyen redwir, Gouvernman ki pe deza pey saler dimoun dan sekter prive i trouv li dan en pozisyon enposib pou pey sa ler trezyenm mwan.

Total ki trezyenm mwan lapey pou kout Gouvernman dan sa sityasyon kot kou ete pou ariv, parske pou pey *both* pou Gouvernman e osi pou sekter prive ti pou ariv en sonm anviron R541 milyon.

Malerezman nou tou nou bezwen partisip dan sa sakrifis e alor i avek gran regre ki mon bezwen anonse ki tou ban peyman benefis lafen lannen, pou tou bann pozisyon konstitisyonnèl komansman par Lofis Prezidan, Vis-Prezidan, Minis, *MNA* ek tou lezot pa pe kapab ganny peye. Sa lannen. Pou napa peyman”.
Unquote.

Mr Speaker mon'n komans avek sa *quote* verbatim Lasanble Nasyonal. Akoz mon pwen pou vreman baze lo sa lanons. Ozordi ler Lalwa i vin devan Lasanble sa *Bill* pe adres trezyenm mwan saler ki tonm anba *Employment Act*.

Pareyman pou sispann gratwite lafen lannen pou bann dimoun ki dan bann pozisyon

konstitisyonnèl, pou zot osi i tonm anba zot prop Lalwa. Me ladan dan sa Lalwa i annan zis pou Minis Dezinyen e lezot Minis, pou zot in tonm anba *Ministerial e Monuments Act*. E pou sispann peyman gratwite lafen lannen pou Speaker Lasanble Nasyonal, Deputy Speaker, *Leader* lopoziyon, *Leader* bann Zafer Gouvernman. Ek bann lezot Manm Lasanble Nasyonal pou zot i tonm anba *National Assembly Members e Monument Act*.

Alors mon pwen ki dan sa *Bill* i mank lezot. Minis ou'n anonse parey ou'n dir ki sa bann ki la zot, zot pe ganny ankouraze, senpleman ankouraze. Tandis ki lezot ki'n vin dan sa Lalwa zot, zot pe ganny forse. E sa i enkli sa gran nonm travayer Seselwa ki zot, zot in la lannen antye zot in travay.

La mon pe mazin bokou bann manman tousel, ki'n travay dir dan bann moman kot pei ti'n antre dan *partial lockdown*. Zot in travay zot, e la ler in ariv ler pou zot rekonpans zot pe ganny forse pou pa ganny peye zot trezyenm mwan saler.

Zot *dues* sa. Sa i apel pou zot. Sa bann pe ganny forse. Me tandis ki i annan en group ki zot, zot pe senpleman ganny

ankouraze pou pa pran. *LDS* i kontan kategorize zot, zis parey zot ti kategoriz sa bann dimoun ki zot, zot kapab enport loto zot annan zot *forex*. Tandis ki lezot, zot pe ganny forse pou zot pa depans zot *forex*. Prezidan li, menm si Minis ou'n dir poudir li, li osi i pa pe pran.

Me son Lalwa ti devret vin la li osi, pou ganny dir poudir i pa pe pran pou nou kapab sanze. Pou bann Ziz, Mazistra, Sef Ziz e lezot, zot, zot pe senpleman ganny ankouraze. Sa lalis i osi enkli *Ombudsman*, *Oditer Zeneral*, *Electoral Commissioner*, *Constitutional Appointments Authority*, *Public Service Appeal Board*, *Attorney Zeneral*. Zot, zot saler i ase gro zot. Me zot pe ganny senpleman ganny demande pou zot servi zot konsyans pou zot pa pran.

Tandis ki sa gran kategori travayer ki zot, zot mwayen, zot pli bezwen sa trezyenm mwan saler. Zot, zot pe ganny forse pou zot pa pran. Zot kapab dir nou poudir be nou osi tou nou ladan, nou pe ganny forse.

Me i annan en keksoz ki forse nou sey ganny en konpran ouswa aksepte. Sa kategori dimoun ki zot, zot tous trezyenm mwan saler avek nou ki tous en *end-of-year*. Menm si nou pe ganny forse pou nou pa

pran. Me nou, nou saler i bokou plis ki sa bann dimoun.

Zot pa ganny *clothing allowance* zot. Zot pa ganny tou sa bann lezot benefis ki nou, nou gannyen. Tir nou ladan napa problem, be *what about* sa bann dimoun ki zot, zot in eskente en lannen antye depi le 01 Zanvyè ziska le 31 Desanm. Menm san letan *lockdown* letan bokou dimoun ti kot zot, sa bann dimoun ti pe travay zot.

And *still* ozordi zot pe ganny forse pou zot pa gannyen sa trezyenm mwan saler? Mon krwar nou ti kapab fer bokou plis pou sa bann dimoun. Mr Speaker mon dir sa akòz letan mon'n refer ankor san sa ki Prezidan ti anonse, i ti dir "tou bann pozisyon konstitisyonnèl." "Tou" ler i ti fer son lanons.

Depi anler kot Prezidan ziska anba. Me ozordi ler Lalwa i vini, zis en bout ki ladan e lezot pa ladan. Mr Speaker sanmenm sa ki ennler nou dir ler ou pran en pwa i 2 mezir sa. And apre nou dir Sesel i pour tou son zanfan?

Eski Sesel i pour tou son zanfan zis pour eleksyon? Kot tou sa bann travayer ki zot, zot in eskente depi le 01 Zanvyè ziska le 31 Desanm tou sa bann Manman tousel ki annan akout 2, 3 zanfan. Ozordi zot ler in

ariv ler pou zot ganny sa ki pour zot. I apel pour zot sa en, nou pa pe fer en zefor pou nou dir en *ok* annou balanse.

Minis Mr Speaker atraver ou, mon ti a voudre ou ti a donn mwan sonm, konbyen i pou kout pei pou pey saler tou sa bann ki mon'n nonmen la, pa saler zot gratwite *end of year* pou;

Ombudsman, Oditer Zeneral, Electoral Commissioner, Constitutional Appointments Authority, Public Service Appeals Board, Attorney Zeneral, Sef Ziz, Prezidan Larepublik ek tou bann Ziz ek Mazistra.

Mon ti a voudre konnen konbyen i pou kout pei pou pey *end-of-year*, pou sa bann dimoun konpare avek tou sa bann dimoun ki ti pe tous trezyenm mwan saler? Tir bann MNAs ek *Ministers* akòz zot in deza fini dan Lalwa la.

Mr Speaker mon pa pou vremen long lo la, me selman mon i a voudre Minis i ti a reponn sa kestyon pou mwan. Parske nou pe vwar ankor i vin en Lalwa devan Lasanble, kot ler Prezidan Larepublik i fer en lanons, e apre i pa kapab ganny kouraz pou li fer pou tou dimoun parey in dir. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Kot mon ete la? Anr, Onorab Sandy Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Mersi Mr Speaker. Bonzour tou dimoun ki a lekout. Minis avek ou delegasyon byenveni dan Lasanble Nasyonal. Mr Speaker ozordi nou pe debat en keksoz ki enteresan, sa se trezyenm mwan saler ki tou dimoun pe koz lo la pa zis nou koman bann Manm Lasanble Nasyonal.

Be selman mon anvii profite ozordi pou tetras en pti pe larout trezyenm mwan saler. Mon rapel mon kontan Onorab Cosgrow in koz lo 2011. 2011 Lopoziyon pa ti pran par dan Lasanble Nasyonal eleksyon.

Mon rapel an 2011 ti annan dan Lasanble Nasyonal sa letan, ti annan en deba lo en *pickup* blan dan Lari Bazar ki pe *shoot* bann *blanks*.

Lo sa *pickup* blan dan Lari Bazar tou le midi a midi edmi, ti annan Onorab Norbert Loizeau, Onorab Sandy Arissol avek Prezidan Larepublik ozordi Wavel John Charles Ramkalawan.

Lo sa *pickup* Mr Speaker nou ti fer 2 lapriyer tou le midi ziska 1er avan, apre nou ti fer letour dan Lari Bazar avek nou

lanmizik, “Nou pa pou zanmen les tonbe!” 2 lapriyer ki nou ti fer sete demann en logmantasyon pou nou bann trwazyenm-az ki sa letan ti pe ganny R3100 pou li vin R5mil sa letan.

Nou ti dir sa parske nou ti santi poudir letan i annan 2 dimoun dan en lakour trwazyenm-az ler zot met zot 5mil ansanm omwen i vin R10mil. Sa ti nou premye lapriyer. Ti annan tou sort kalite demagozi lo la,

“Kot nou pou ganny larzan?”

“Napa pye larzan deryer *State House!*”

Ti annan menm en madanm aze mon rapel zot ti servi dan zot *PPB* pou sey eksplik nou sa.

Me malerezman zis apre eleksyon sa pye larzan ti pouse deryer *State House*, e nou bann dimoun aze ti ganny zot logmantasyon! Alor felisitasyon pou sa group dimoun ki ti fer en travay.

(APPLAUSE)

HON SANDY ARISSOL

Dezyenm lapriyer ki nou ti fer lo sa *pickup* blan ki Lasanble ti koz lo la, nou ti pe *shoot* bann *blanks*, sete dezyenm lapriyer,

nou ti pe demann en trezyenm mwan saler pou tou travayer. Pourtan ti annan en Gouvernman anndan. Mr Speaker ou konnen ki ti arive? Mon rapel sa letan Minis Finans sete Minis Jean-Paul Adam.

Ti annan en *interview* ti ganny donnen lo televizyon, lo medya pou dir sa dosye Trezyenm Mwan Saler i lo son latab koman Minis Finans. E i annan en dimoun ki'n pran sa dosye in al partaz ek Lopozisyon sa letan sete nou ki ti laba deor.

E ti pou annan en lanket ki ti pou ganny fer dan sa zafer pou rode aköz sa dosye in ariv kot Lopozisyon. E Komisyoner Lapolis ti pou mele ladan. Sa sete en mansonzer lo lapar Jean-Paul Adam sa letan enkli son parti ki ti O Pouvwar. Me malerezman ler nou, nou ti lo sa *pickup* deor, zot, zot ti annan dan Lasanble Nasyonal pe sant tou sa leloz nou pou ti rantre ek en mazorite 15, en mazorite dan lasanble Nasyonal. Ti annan 15 nou zot rapel? An 2015 nou ti bat zot 15/10, an 2020 nou'n bat zot 20/ 6. 2025 nou pou bat zot 25/0!

(APPLAUSE)

HON SANDY ARISSOL

Non, nou a kit enn ek zot annou dir li 25/0. Nou a kit enn. En

distrik omwen nou bezwen annan en reprezantan lot kote pou nou kapab koz avek. Zot ava apwent zot lekor, zot a nomin zot lekor, zot a vot pou zot lekor zis parey zot ti fer avek sa enn ki ti la an 2011.

Mr Speaker sa ki bann *SPPF* lot kote in bliye, ozordi zot in apel *US*, se zot bliye poudir zot, zot in dekonekte avek zot pep. Zis parey defen Msye Rene ti dir avek Onorab Gill ki asiz la kot mwan mon asize ozordi.

I ti dir ki dir avek Onorab Gill poudir i malere, poudir zot bann *SPPF* zot in dekonekte avek zot pep! E zot in nepli konn lapenn zot pep. E zot in zwe sa kaset, zwen sa kaset e ozordi zot dan Lopozisyon.

La zot vini zot in zwe ankor sa menm kaset avek nou, e nou, nou dan Gouvernman. Zot pa'n realize poudir sa kaset ki zot pe zwen in reye, personn pa pe ekoute? Letan zot koze dimoun i tenny radyo deor, oubyen i al fer en lot lokipasyon dan lakour kot li. Zot pa ankor realize sa mon bann frer ek ser *SPPF*?

Dezyenm pwen lo la Mr Speaker an relasyon avek trezyenm mwan saler, *SPPF* i bliye poudir si ozordi zot dan Lopozisyon se gras a Onorab Loze ki pa la. Onorab Ghislain ki asiz la obor li. E zot sa 2 zans

ki'n donn rezilta ozordi dan Lasanble Nasyonal.

E si zot kontinyen kit sa 2 zans parmi zot la anndan sa 6 Manm ki'n ganny elekte, zot pa pou egziste ankor dan 5an. Zot pou vin anvwad disparisyon!

Alor i enportan lannen prosen pou zot komans *rotate* sa 2 Manm. Donn plas Sheryl Louise ki'n debout avek mwan Bel Ombre i ava kapab ganny en pti leksperyans dan Lasanble Nasyonal. Mon'n war Dotty komans vin kot Lasanble, mon pa konnen si son tyak i la byento, donn plas lezot Manm.

Lo *Bill* Trezyenm Mwan Saler, letan zot vini zot vin koz trezyenm mwan saler, zot rod nou lo trezyenm mwan saler, Speaker nou'n menm tann vizit Prezidan Larepublik Moris. Be mwan anvi retourn lo sa ki Onorab Loizeau in dir.

Si en Leta i ganny envite avek en lot Leta pou vin en vizit, be se sa Leta ki responsab depans sa vizit. Alor keston an relasyon avek depans sa vizit, i pa kapab vin pou Minis Hassan ki asi dan sa Lasanble Nasyonal Sesel. I bezwen pou sa Minis Finans ki asiz laba Moris! I pa kapab nou ki reponn sa, parske pa nou ki'n fer sa depans Mr Speaker.

Me parkont i gou ozordi letan ou tann bann Manm

Onorab *SPPF* pe dir poudir i annan de balans. I annan pou gannyen i annan pa pou gannyen. I annan pe mazin travayer.

Mon kontan letan Onorab Ghislain pe mansyonn tou bann saler. An relasyon avek tou bann kalite Komite ki egziste kot Lasanble Nasyonal. Be sa ki Onorab Ghislain in oubliye Mr Speaker tou sa bann Komite ki ozordi i egziste dan setyenm Lasanble sete onorab Ghislain avek Mr Herminie koman Speaker enkli tou bann Manm, ki ti fer ki tou sa bann gro Komite tou sa bann saler la i egziste sa!

Ler nou, nou ti la dan senkyenm Lasanble ti napa sa. Ozordi zot koz lo la konmsi zot regrete. I senp si zot regrete *forgo!* Letan mon lo '*forgo*' mon a retourn ankor lo zistwar '*forgo*' Mr Speaker. Selman mon a fer sir mon pa a mansyonn non personn, parske mon napa bokou letan pou koze.

Mwan mon krwar sa ki Gouvernman *SPPF* in fer parey (Minis) Onorab Cosgrow in dir ek nou i legal sa ki zot ti fer. I vre i legal, zot larzan i legal napa problem. Selman sa ki malonnet avek, letan zot mont lo radyo, lo medya e zot fer *statement* poudir zot pa pou

pran avek Lepep Seselwa pou zot ganny eleksyon, apre ki nou vwar, zot pas par laport deryer zot pran sa larzan!

Sanmenm sa ki apel malonnet anver Lepep Seselwa e se sa ki fer ki ozordi zot dan Lopozisyon. Mr Speaker parski zot malonnet. Si ozordi nou pe anmenn nou napa larzan pou donn trezyenm mwan saler ou konnen akoz Mr Speaker? Parske Gouvernman ki'n la *SPPF*, zot in malonnet dan zot parkour. Zot in malonnet. Mon a donn detrwa legzanp.

Semenn pase letan Vis-Prezidan ti vin dan Lasanble Nasyonal, mon ti demann en kestyon an relasyon avek Berjaya Beau Vallon Bay. E Berjaya in reste en topik ziska sa semenn. Be zot ki ti dan Gouvernman zot, zot pa ti vwar poudir larzan ki nou ti donn Berjaya tou le mwan i tro bokou?

4milyon par mwan, zot pa ti realize? Zot ki ti dan Gouvernman? Letan zot ki ti dan Gouvernman zot pa ti realize poudir bann latant ki nou pe lwe an deor klinik la, ki kout 3milyon par mwan. E letan nou'n kalkile i tonm anviron 36milyon par an. Sa pa ti bann larzan ki nou ti kapab met dan kof, dan sa kof ki'n disparet dapre Onorab Loze la.

Pa ti a ganny larzan pou met larzan pou pey trezyenm mwan saler ki Onorab Ghilslain pe rode? 36milyon par an avek latant nou ti'n ganny en lopital nef pou La Digue, san zot fer petisyon! I ti pou reste en pti larzan pou nou agrandi zot lasose.

Zot pe rod konsiltasyon Mr Speaker? Minis Derjaques in mont La Digue pe fer konsiltasyon pou lasose, nou pa'n war son *MNA* la prezan. Selman pou sa enn i ti pe rod konsiltasyon, nou donn li konsiltasyon i pa asiste. Akoz sa enn napa petisyon ladan.

36milyon par an nou ti pou ganny larzan pou fer en lopital nef La Digue. Zot pa ti realize tou sa bann larzan, i devret antre dan kof Gouvernman, pou nou ozordi ganny larzan pou zot pe rod kriy trezyenm mwan saler?

Guys i annan 5an pou n ou ale. I pou annan 5an pou zot plennyen laba lot kote. Konn zot *Standing Orders* parker, konn Konstitisyon parker, konn non Mr Speaker parker parske zot pou lev lanmen ziska zot 5an i fini.

Bann ki santi zot lapo i mens zot pou bezwen swa *rotate*, pa vin ankor. Oubyen senpleman zis dir zot a donn en lape, zot ava rod en lot louvraz

pou fer. Selman nou pou kontinyen dir zot nou. E zot konfortab dan zot pozisyon laba koman Lopozisyon mon kontan lafason zot reakte, zot pe rod zot *point of order*, i byen.

Selman nou pe dir trezyenm mwan saler Mr Speaker i en problenm pou sa lannen. Akoz nou pe dir sa? Zot rapel byen sa size ki nou ti koz lo la an relasyon avek, i annan en Manm in koz lo la, mon krwar Onorab Cosgrow menm ki'n koz lo la, sa se logmantasyon saler ki nou ler nou ti dan Lopozisyon nou ti pe rode avek Msye Faure.

Nou ti pe rod en logmantasyon rezonnab pour tou Seselwa dan pei. Me zot lo kote *SPPF* zot pa ti oule. Ou konnen, sanmenm sa distenksyon ki ozordi Onorab Ghislain pe fer.

Sa ki Onorab Ghislain pe al dir nou se ki letan nou, nou ti pe rod en logmantasyon rezonnab, pou nou bann Seselwa deor, li Onorab Ghislain i ti anvi ki Msye Faure i kontinyen ganny R4mil logmantasyon.

Sa i pa dir nou li! La ozordi i dir ek ou, "Minis, mon ti a kontan pou donn ou en lalis byen detaye, lekel bann ki ou krwar, lekel bann ki ou pa krwar..." Onorab Ghislain

mwan, mon krwar *your time is up*. Ou devret vin fran avek Lepep Seselwa, swa ou annan en kote swa ou napa en kote. Ou bezwen konmsi marmay annan en desizyon avek ou lekor, atraver ou Mr Speaker.

Trezyenm mwan saler nou annan en difikilte ozordi dan pei. Prezidan Ramkalawan in dir poudir la ziska Desanm nou annan en problenm. Alor ki nou pou fer, nou a kapab bezwen balanse poudir nou pa pou kapab.

Oule dir mwan tou sa lannen Seselwa pa'n ganny trezyenm mwan saler, la si zis Novanm ek Desanm, lannen pe fini ou pa donn trezyenm mwan saler lakaz pa pou ganny fer dan distrik? Sa ki anvi aste son loto pa pou aste so loto? Pwason pa pou vann bazar? Nou pa pou aste legim? Manrmay pa pou ale lekol Zanvye?

Pa bliye sa sete en kanpany ki zot ki ti dir ek bann dimoun deor, pou dir si nou, nou vin dan Gouvernman "soley pa pou leve!" "Avyon pa pou apoze!"

Me lo la mon anvi dir ek zot, nou Prezidan Ozordi Onorab Ramkalawan in al Moris an relasyon avek *COVID* parey pwen in ganny leve taler atraver *Leader* Lopozisyon. Mon anvi dir ek zot wi, in al Moris Mr

Speaker. E laba Moris i pe negosye ki mannyer lenvestisman ant Moris avek Sesel i kapab vin Sesel.

Pou nou ganny plis larzan dan lekonomi. I pe negosye pou nou bann dimoun ki malad sirtou avek kanser, ki mannyer nou kapab ganny en lesanz avek Moris ki ozordi pa oule ouver en sant pli sofistike pou ed nou bann dimoun.

Eski son vizit in anven? E la letan nou pe koze Mr Speaker ou konnen kote i ete li? I pe swiv tou regilasyon Minister Lasante. I dan sant izolasyon ziska ler Minister Lasante a swiv li pou dir li i kapab retourn travay. Kote ki in kas Lalwa?

Pou le moman nou annan en problenm, Minis Hassan nou annan en problenm. Trezyenm mwan saler in vin devan Lasanble Nasyonal, nou pe rod konportman tou dimoun, be selman an menm tan mwan osi mon krwar poudir nou kapab fer bokou pli mye.

Mr Speaker letan nou, nou pe dir *SA4JR* i enportan pou mazine poudir letan nou pe koz trezyenm mwan saler, i annan plizyer biznes laba deor ki pa'n ganny asiste avek *SA4JR*! Ki mannyer ler li i pa'n ganny asiste, i pey en trezyenm mwan saler pou son travayer?

Kote i gannyen pou le peye? I pou napa pou li gannyen.

Alor nou pe dir si li i pa gannyen, Sandy Arissol osi pa kapab gannyen li osi Mr Speaker. I enportan pou nou fer sir ki tousala.

MR SPEAKER

Onorab Arissol. Ou pe depas 10 minit.

HON SANDY ARISSOL

Ou donn mwan ankor 10 minit Mr Speaker? Pardon.

MR SPEAKER

Ankor 1 minit. Mersi.

HON SANDY ARISSOL

Anr, 1 minit *ok*. Mon a fer mon mye mon a fer mon minit Mr Speaker. Alor mon swete dan sa konsiltasyon ki nou pe koz lo la avek nou Minis ki la, avek nou Prezidan ki *State House* ki zot ti dir, “Zanmen i pou ariv *Sate House!*” In arive *State House!*

Me malerezman zot dan Lopozisyon mon krwar i ava enportan pou nou kontinyen sa diskisyon. Pou nou rode ansanm e parey Onorab Ghislain in dir i a demann Minis taler Minis i ava eksplik nou, akoz en pe, pe peye, akoz en pe pa pe peye.

Selman sa ki mon kontan, mon Prezidan in donn nou son

komitman, son langazman ki li i pou *forgo* pou li. Prezan nou ava vey li si letan i pe dir i pe *forgo* i pa parey bann *US* e mon pa krwar i pou fer pou li pran laport deryer. Akoz sa zis zot ki abitye fer donn ek en lanmen pran ek lanmen gos.

Pou le moman Mr Speaker mon ava arete, si zanmen i annan okenn pti keksoz ankor lo *Committee Stage*, mon ava kapab fer antre. Me mon respekte mon 1 minit ki ou'n donn mwan. Mersi bokou Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Ale Onorab Uranie. Fer li vit silvouple.

HON ROCKY URANIE

Mersi Mr Speaker. *Order 39*, Mr Speaker mon pe *raise en matter of privilege*.

MR SPEAKER

Wi, ale.

HON ROCKY URANIE

Mon ti *attend* sa miting, me *SBC* ti deside pou pa montre mwan, pa mansyonn mwan.

(Interruption)

HON ROCKY URANIE

Mwan mon pou travay pou tou dimoun La Digue e zanmen mon pou bes mon lebra.

So mon oule ki dimoun La Digue i konpran byen, poudir sa bann manev pou pa montre mwan, pou pa enkli mwan pa pou marse avek mwan sa. Parey *SBC* in fer. Mersi Mr Speaker.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Vidot.

HON AUDREY VIDOT

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Minis avek ou delegasyon. tou Manm Onorab, zabitan Roche Caiman e tou Manm piblik ki a lekout. Mr Speaker i annan enn mon koleg ki avan mwan in fer resorti, Onorab Cosgrow an referans avek trezyenm mwan saler, letan ti vin avek nou Lasanble. E menm si entervenman van mwan in koze in dir ki ti son lapriyer, letan i ti debout dan pikep avek son 2 lezot koleg.

Me la ozordi sa i nou lapriyer e mon swete son konsyans pa sarze vi ki in dir ofisyelman poudir sa Lalwa i en problem. Ozordi i en problem. Onorab Georges i a temwen, Onorab Basil Hoareau ki ti dan nou sizyenm Lasanble avek Onorab Pillay ankor avek

bann lezot Manm ki'n donn lanmen, koudmen pouse pou asire ki sa Lasanble i kapab aprouv Trezyenm Mwan.

La ozordi zot, zot oule vin fer nou krwar otreman. Mr Speaker avan ki mon al lo sa Lalwa atraver ou, mon oule dir avek Onorab Richard Labrosse avek Onorab Wavel Woodcock, mwan koman en zenn *US* lo sa kote latab, mon pe *challenge* zot tou laprev ki zot annan poudir ki *US* i koronpi, ki zot pe espere pou anmenn devan Anti-Koripsyon, *ok?* Mon pe esper zot.

Mr Speaker ki swa ou ganny en saler pli ba, lefe i reste ki tou dimoun i annan son det, ouswa i annan son kek komitman finansyel. Napa en Seselwa ki kontan letan son mwayen finansyel i ganny koupe. Menm si sa mazorite *LDS* dan Lasanble, i oule fer nou krwar poudir Seselwa, fer krwar Seselwa otreman.

Nou lo sa kote latab, nou rekonnet ki pei i dan en sityasyon difisil akoz *COVID*. Akoz letan Prezidan Faure ti koz lo *COVID* la, *LDS* ki ti lo sa kote latab dan sizyenm Lasanble, zot ti dir tou sort kalite komanter poudir konmkwa Prezidan Faure pe blanm lo *COVID*, tou keksoz *COVID*. La ozordi ler Prezidan Wavel Ramkalawan i

koz lo *COVID* tou i *ok*, napa problemm.

La i lapriyer ozordi la.

Ozordi Gouvernman *LDS* pe demann avek pep Seselwa pou fer sakrifis dan en moman difisil. Selman zis serten ki pou fer. Sa ki'n konplent i pa'n ganny lasistans pou pey travayer, selman li atraver son rezerv i pou fer vini loto, i pou pey son lekor trezyenm mwan saler li, li i *ok* li. Son travayer pa pou gannnen.

E Egzekitiv li lo son kote i vwar larzan pou *charter* larzan pou delegasyon voyaze, dan en moman kot pei pe pas dan en kriz ekonomik. An plis zot pe al rod kontra pou Lazans Sekirite i bann gro, gro sonm. I *ok* la, vedir kof pa ankor vid.

Mr Speaker ozordi laplipar labank pa pe donn okenn *loan*. E i annan Seselwa ki'n deza fini vwar zot bezwen regard zot priyorite. Kwa ki zot pou al touse baze ek sa pei mwenza ki antre kot Lakour? Me i annan dimoun ki partaz zot lopinyon lo sa size trezyenm mwan saler.

E mwan koman en Manm elekte pou mon distrik, i mon devwar pou eksprim konsern mon zabitan. Akoz ki Gouvernman pa'n fer okenn konsiltasyon avan ler zis vini pou anmenn sa Lalwa devan Lasanble? Mon rapel tre byen

dan sizyenm Lasanble i lo rikord li, akoz mon rapel byen Onorab Wavel Ramkalawan sa letan, Onorab Afif, Onorab Jean-Francois Ferrari ki dan Gouvernman ozordi.

E menm atraver nou koleg *LGB* Onorab Bernard Georges i annan Mosyon ki in anmenn dan Lasanble, an term pou koz lo plis konsiltasyon. Ki Gouvernman ek Lasanble oubyen lezot group nou'n bezwen fer. Nou bezwen fer sa konsiltasyon, me ozordi non, ozordi nou war diktater, vin donn nou lord.

Sa pansyoner li ki pe esper sa kontribisyon an plis ki son zanfan ti'n prevwar Desanm pou donn li en pti sipor, akoz sa bann depans komodite ki pe monte. Li bliye li, pa pou gannyen atraver a pti sipor avek son zanfan akoz atraver zot mazorite nou konn tre byen poudir ki i pa pe gannyen.

Sa paran tousel ki depi letan *COVID*, i pa pe fer okenn travay *part time* ankor li in perdi son pti sans *part time*. E kekfwa i ti ava si i ti ankor annan i ti a tenir lo la. Be la i ti pe esper sa pti trezyenm mwan, kekfwa i a ed li soulaz en pti pe son bann depans son bann kou lavi ki pe monte. Pa pou gannyen li. Sa Manman li ki pe monte desann kot Tribinal,

monte desann kot Tribinal, akoz papa pa oule kon..tri..bye. Papa pa oule donn en pti larzan, li la i pe espere li, pou li ganny sa pti trezyenm mwan pou li kapab asire ki Zanvye la sa paran i kapab annan en sak lekol en pti keksoz pou li donn son zanfan. I napa li.

Sa manman ki li menm li fanm, e li menm li zonm kot lakaz i pa kapab pran okenn *loan* pou aranz kot li, li. *Ok?* Akoz li menm li fanm, li menm li zonm. I bezwen sonny son zanfan li, i pe okip son Lakour tou an menm tan i pa kapab pran okenn *loan*.

E li son pti *savings* ki i pe sey met dekote, plis ki i ti pe ekspekte kantmenm en bout dan sa trezyenm mwan i pa pou gannyen li. Onorab Woodcock i pa pou gannyen, *ok?*

E li i bezwen fer tou lo li menm li. Annou pa bliy sa enn ki li in fini ganny son lan, e i osi pe espere petet pou li ganny en bout ladan i pa pou ganny naryen li. I pa pou gannyen akoz Onorab Arissol in fer sorti tre kler li i en problem.

Mr Speaker Gouvernman, mon krwar si i ti annan bon konsiltasyon, zot ti kapab sey vwar posibilite kantmenm en porsyon soulaz sa bann dimoun. Nou, nou *ok* nou, nou tou ki la nou *ok* nou. Be zot, ki

manner zot pou fer 2 bout zwenn zot? Ek sa menm komodite ki nou osi nou aste dan menm laboutik ek li, avek nou mwayen.

I pe ganny difikilte, en porsyon ladan omwen. Mr Speaker Lalwa si nou pou fer li aplike i bezwen aplik pou nou tou. I pa kapab annan leksepsyon pou zis en bann. I bezwen aplik pou nou tou. Si Prezidan Larepublik letan ti fer son *speech* i ti dir pou nou tou i bezwen reflekte dan Lalwa i pa kapab aplik pour serten.

Akoz sa ki ti donn li en mazorite ozordi la, i bezwen vwar poudir vre i pa kapab annan en pwa de mezir. I kler sa. Mr speaker mwan mon pou poz sa lanmenm, Seselwa zot a war pou zot menm. Mwan mon dir zot i ankor boner la, i ankor boner. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Waven William.

HON WAVEN WILLIAM

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun ki a lekout. Mr Speaker mon pou komanse par dir ki mon remerci Bondye ki in kree mwan dan en fason byen, ki mon tann ek mon zorey e mon get avek mon lizye e mon koz ek mon labous. E mon en

dimoun ki pe asimil byen, e konpran kwa ki pe pase.

Petet lot kote zot pe get ek zot zorey ekout ek zot lizye e se pour sa rezon ki ozordi zot dan Lopoziyon.

(APPLAUSE)

HON WAVEN WILLIAM

Mr Speaker mon anvi kontinyen par dir ki pep Seselwa in pran en desizyon le 22, le 23, le 24. E Seselwa in ganny gide, e mon krwar ki lanmen Bondye in zwen en gran rol ladan. Mr Speaker mon pou kontinyen par dir ki le 17 Novanm, letan Prezidan Wavel Ramkalawan ti vin fer son ladres dan Lasanble, i ti dir piblikman ki napa okenn travayer ki pou perdi son plas travay.

Mr Speaker mon pe dir sa akoz letan ou pe refer li avek sispansyon sa Lalwa ki nou pe al fer ozordi, trezyenm mwan saler i avek garanti plas travay, i bon ki pep Seselwa i fer sa konparezon. Akoz ou annan en plas travay ki garanti. Me zis sa trezyenm mwan saler pou rezon ki in byen eksplike ki Minis Finans avek Vis-Prezidan in vin isi dan Lasanble zot in eksplik nou bann rezondet akoz i pa kapab ganny fer.

Mr Speaker mon'n osi tann lo *SBC*, letan zot in al deor

koz avek serten bann sitwayen. Ki montre ki pep Seselwa dan zot mazorite, zot in konpran par zot bann lentervansyon zot in donnen vizavi sispansyon sa trezyenm mwan saler. Mr Speaker be mon'n osi konpran ki sa sispansyon i pa pou leternite. Sa desizyon pe ganny fer lo en baz tanporer, ziska ler ki lekonomi i amelyore.

Mr Speaker Prezidan ti bezwen vin dan Lasanble pou li kapab fer sa lanons. E an menm tan in dir ki Bidze pou ganny pase milye Zanvye 2021. Mr Speaker in vin fer sa lanons, in anons serten bann mezir ki i pou bezwen pran, e mon asire ki dan Bidze i annan bann nouvo mezir ki i pou ganny prezant devan pep Seselwa.

E prezan letan ou tann *Leader* Lopozisyon pe dir ki napa ase konsiltasyon, ou a krwar ki keksoz pe ganny fer ase vit. Me nou pou annan letan Mr Speaker. I pou annan letan akoz dan Bidze nou pou ganny sans diskrit osi long ki nou anvi, lo plizyer size e lo bann mezir.

Mr Speaker i malere ki serten lot kote latab zot kontinyen *mislead* pep Seselwa, lo sa realite ki nou pe fer fas avek. Mr Speaker dan sizyenm Lasanble, mon ti propoz en Mosyon pou kre en Komite COVID. Akoz mon ti santi ki i

annan bann keksoz ki pe arive, menm si ti annan Komite FPAC ki keksoz pa ti pe al parey nou ti a voudre i ale.

Mr Speaker ou konnen pep Seselwa in temwannyen letan nou ti pe anvi konn en pe plis dan ki fason larzan pe ganny depanse, ki ti arive Mr Speaker? Lanons ti vini ki Lasanble i ganny dizourd. Mr Speaker tousala pep Seselwa in note. In note akoz nou lentansyon dan sizyenm Lasanble, sete vremen anpese ki serten fason fer i arive.

Akoz nou ti konnen poudir bann desizyon ti pou ganny pran akoz eleksyon. E nou'n vwar bann depans ki'n arive. E kestyon ki monte Mr Speaker ozordi nou pe dir i annan tro bokou Roupi dan sirkilasyon.

Mr Speaker bann Dirizan ti byen konnen ki magnitud lefe i ti pou annan, par lefe ki nou premye pilye ekonomik ti pe ganny afekte e deviz ki pe rantre i pou diminyen. Alors sa in agrav nou sityasyon Mr Speaker, par serten bann desizyon ki'n ganny pran, ti kapab ganny *pull back* a sa lepok.

I pa ti pou en problemm si vremen nou ti pe azir dan en fason responsab, responsab si vremen ler nou dir nou annan

pep aker e nou anvi fer keksoz byen.

Mr Speaker alor pou mwan mon pa pou vwar li difisil akoz mon'n toultan sey tou mon mye posibil, pou azir dan en fason responsab. E i annan ki pa'n zanmen debout dan en eleksyon. Me lafason ki zot in koze Mr Speaker i pa fer mwan krwar ki bann desizyon ki mon pran, i pa dan zentere bann dimoun ki'n elekte mwan, menm pou bann ki pa'n elekte mwan Mr Speaker.

E mon a dir avek pep Seselwa deor la ki mon konnen zot konsyan nou sityasyon ekonomik, mon pou demann zot pou pran pasyans. E Gouvernman in sanze, *LDS* ozordi i o pouvwar. Me i pa'n vin dan en moman kot keksoz i roz ouswa i zoli. Nou'n erit en sityasyon kot larzan napa ase pou nou kapab fer sa ki nou ti ava anvi fer. E mon krwar poudir pep Seselwa i konpran sa.

Avek sa 2 pti mo Mr Speaker mon pou aret la, e mon a dir avek Minis ki mon pou donn sipor sa Prozedlwa.

E mon anvi fer ou rapel poudir ki dan mon *PPB* mon ti dir, ki mon pou siport tou bann mezir ki pou ganny pran pou nou amelyor nou sityasyon ekonomik. Mr Speaker a mon

avi sa i enn parmi menn si lot kote in sey fer bann politik bon marse lo la dan en fason irresponsab mon a dir.

Me sa Lepep deor oi ava zize Mr speaker mon pou aret la. Mersi bokou.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Deshiela Bastienne.

HON DESHEILA BASTIENNE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi Mr Speaker. Bonn apre midi Minis e bonn apre midi tou Onorab. Ozordi Mr Speaker nou annan en *Bill* devan nou ki i pa pou vin en desizyon fasil.

Mr Speaker pou nou Gouvernman ariv lo en tel desizyon pou sispann trezyenm mwan saler pou sa lannen se senpleman sityasyon finans ki nou pei pe pas atraver.

Lefe i la ki dan sa pandemi *COVID-19*, deviz pa pe antre dan pei e pandan sa bann letan ki'n pase bokou labi ek gaspiyaz in ganny arive anba sa Gouvernman ki'n sorti. Mr Speaker ozordi en tel desizyon pa'n fasil ditou pou pran par nou Gouvernman.

Letan nou pe kriy for pou pey trezyenm mwan saler dan

sa letan kritik, nou pe bliy lezot nou frer ek ser ki pe pas dan difikilte pou ganny zot saler tou le mwan e konmela menm.

Mr Speaker en legzanp bann propriyeter *omnibus*, ki annan kontra avek lekol *post* segonder, i ganny peye tou le 3 mwan. Servis Mr Speaker i kontinyen toulezour pandan le mwan e zot pe ekspekte zot saler lafen di mwan parey tou lezot Seselwa.

Me i pa leka, aköz? Sa i aplik osi pou bann pti kontrakter ki zot osi zot pe esper apepre 2 a 3 mwan pou ganny peye. Zot bezwen pey zot det, zot *loan* zot travayer *maintain* zot transpor *fuel* eksetera.

Me si Gouvernman pou annan larzan pou pey trezyenm mwan saler aköz sa bann propriyeter *omnibus* ek pti kontrakter pa kapab ganny peye tou le mwan a ler?

Mr Speaker wi. Nou tou nou anvi e nou ti pe *look forward* pou en trezyenm mwan. Pou en trezyenm mwan saler ki pe anmenn en pti larzan an plis dan lakour sirtou mwan Desanm. Me nou bezwen get pli lwen e regard sityasyon nou pei.

Annou solider avek nou ban frer ek ser ki pe ganny difikilte pou ganny zot saler konmela. Si ozordi

Gouvernman Ramkalawan i war li oblize pran en desizyon, set aköz sityasyon finans pei ki in zwenn ladan apre le 25 Oktob 2020.

Mr Speaker sa ki vreman gou e enportan pou le moman, nou annan en lanplwa e nou saler le mwan i garanti. Trezyenm mwan i vin enn fwa dan lannen. Mwan Mr Speaker mon pou donn mon sipor sa *Bill* an dizon ki koman en manman, en manm fanmir, mon senpatiz avek tou pou bann ser ek frer Seselwa ki pa pe arive ganny en trezyenm mwan sa lannen.

Nou priye ki lannen prosenn sityasyon pei pou sanze e nou a war nou rekonpans anba nou nouvo Gouvernman. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Georges Romain.

HON GEORGES ROMAIN

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun. Mr Speaker ler mon'n asize bomaten mon pe ekout Onorab Loze pe koze, pou mwan i donn mwan en lenpresyon ki *Central Bank* kof pe devide ek larzan laba. E pou mwan sa i pe konfiz Lepep Seselwa deor ki i krwar ki *LDS* ki pa anvi donn Seselwa en trezyenm mwan saler. E pou

mwan sa i vremen iresponsab koman en Onorab, i vremen fer lapenn.

(APPLAUSE)

HON GEORGES ROMAIN

Mon'n tann zot diskite nou bezwen fer bokou Komite pou diskite trezyenm mwan saler. Nou osi nou bezwen realize, Komite pou diskite trezyenm mwan saler si ou napa larzan ki ou pou diskite? Napa diskisyon pou kapab fer, so plito nou dir nou napa larzan e nou aboli sa trezyenm mwan saler pou sa lannen.

Mr Speaker mwan enn sa dimoun ki to ganny sans partisip dan sa trezyenm mwan saler, apepre 4an pase pou diskite ler pou pey trezyenm mwan saler. E mon apel tre byen, mon ti an faver plito lo en sistenm bonous kot ou Ziz en travayer baze lo son performans.

E mon apel tre byen osi kot mon ti donn bann legzanp, ki si i arive en zour dan *Middle East*, kot mazorite bann avyon ki vin Sesel i sorti, i ariv en konfli laba ki sa bann avyon pa kapab vin Sesel, e sa i pou afekte bokou bann travay ki ou kapab dir i relye ek touris. E nou kapab mazine bokou sa bann lakonpannyen pa pou

kapab pey zot bann travayer. E byensir sa i pou enkli zot trezyenm mwan saler.

E mon apel tre byen ler mon ti dir sa ti annan en *PS Lanplwa* ki ti la avan, i pa ti *PS Baker* ti annan en lot *PS Payet* ki zot ti dir ki mon pe fer politik. Mon apel tre byen. E la ozordi nou annan problem *COVID* ki mon krwar i pli grav ankor.

E ler ou regarde pou mwan, Gouvernman pe deza Mr Speaker pe deza pey en saler garanti pou tou travayer prive. Prezan nou pe demann Gouvernman ankor enn fwa, pou pey ankor en lot saler pou mwan Desanm. Si napa larzan kot nou popi gannyen pou pey en trezyenm mwan saler?

E pou mwan Mr Speaker, mon vwar sa i vremen iresponsab. Parey Onorab William in fer resorti, plito nou dir mersi *at least* nou pe ganny en trezyenm mwan saler, en saler tou le mwan, ki olye nou pe rod en trezyenm mwan saler.

E mon anvi fer referans osi lo Onorab Andy Labonte en remark ki i ti demann avek Minis Finans, i ti demann li dan sa R1.2bilyon ki ti ganny vote dan sizyenm Lasanble, si ti enkli en trezyenm mwan saler ladan? Akoz mon krwar pa si ou ti enkli. Mr Speaker mon pou termin lanmenm, e mwan mon

pou siport sa *Bill* Mr Speaker.
Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Onorab Aglae mon a donn ou laparol.

HON EGBERT AGLAE

Mersi Mr Speaker. Mersi Onorab Arissol pou *remind* Speaker poudir mon'n lev mon lanmen. Mr Speaker nou pe diskite en size enportan, akoz nou pe koz lo larzan la. E tou dimoun i kontan larzan. E ler ou'n travay ou ekspekte ou ganny en larzan dan ou lanmen pou ou kapab soutenir ou fanmir e ou bann depans ki ou bezwen fer.

Mr speaker i bon note ki fason ki pei li menm li i ganny son larzan. E Mr Speaker i annan en parol ki mon ti a swete ki i aret ganny servi dan sa Lasanble, sa zafer kof i vid. E atraver ou Mr Speaker Onorab Roucou li in dir delo dan pi in fini.

E atraver sa Mr Speaker mon ti a kontan demann Minis dan son *summing-up*, dir nou konbyen larzan ki i annan dan kof Labank Santral ler *LDS* ti ganny pouvwar, ouswa ler Prezidan Faure ti pas pouvwar avek *LDS*.

Mr Speaker reveni pei ki dan problem. Sa i fer ki Gouvernman li menm li ki'n met devan nou poudir i pa pe kapab onor serten langazman, kot i konsern sa trezyenm mwan saler. Ki fer ki ozordi i annan en group dimoun ki pa pou ganny trezyenm mwan saler.

Ki osi pe anmenn nou ladan, bann *constitutional appointees* pou nou *forfeit* sa ki nou ti pou gannyen a lafen lannen.

Mwan Mr Speaker mon konsern, se ki lafason ki s in ganny table, in ganny met devan pep Seselwa. Pep Seselwa e bann ki mon'n konsilte e bann ki mon'n koz avek, parey mon koleg lot kote Onorab William i kontan dir konsiltasyon, konsiltasyon.

Keksoz pa'n al dan sa direksyon ki zot ti a swete i ava ale. E ler Minis Finans e osi Vis-Prezidan ti dan Lasanble, kot nou ti pe poz kestyon swivan ban lanons ki Prezidan in fer lo sa size, zot pa ti vin kler avek nou, zot pa ti met tou keksoz kler devan nou. E menm i annan kestyon ki zot ti sey saye e pa reponn.

E nou ti met propozisyon dan sa Lasanble lo petet konsider serten, se sa ki apel en negosyasyon. Nou ti a kontan ki

sa konsiltasyon ti al en pti pe pli profon e ekout bann lezot lopinyon, bann lezot komantr e bann lezot sizesyon ki ti kapab ganny met devan pou sey gete, ki mannyer nou kapab anpar sa pti group ki ganny pli ba li menm.

Sa nou konsern sa parey nou pe koz bann *carer*, bann ki pe ganny R5, 6mil ekek, e la nou pe koz sa group la, ziska R8mil. Akoz se sanmenm sa group ki ler pou ariv mwan prosen ki 2021. Ler pou ariv ver le 15 Zanvyé i pou napa li menm li, ou ni menm pe komans prepar son zanfan pou al lekòl li menm.

E zot, zot in mansyonnen lot kote latab in dir poudir bal in ganny donnen dan larzan sekirite sosyal, *Welfare*. Be sanmenm sa group ki li menm li i pou bezwen al kot *Welfare* apartir Zanvyé pou sey rod en pti lasistans pou li kapab ariv le 31 Zanvyé.

Eski zot pe dir nou poudir la zot pou al ferm sa tiyo *welfare* pou fer ki sa bann dimoun pou mor lafen, ouswa pou napa naryen? Mon ti a kontan konnen sa mwan.

E nou bezwen *remind* nou lekor osi Mr Speaker, sityasyon *COVID* vre in anmenn bes dan reveni pei e bes ki in anmennen ki fer ki Gouvernman li menm li

i pa pou *attend* son sirplis bidzeter byensir. Ozordi *GDP per ratio* ki nou target ti pou al 50poursan by 2022 in fini sot 100poursan ki'n fer ki difikilte e nou repeyman det i osi dan dout.

Alors baze lo sa Mr Speaker, si mon pou retourn en pti pe an aryer apartir Mars. Malgre i annan serten komantr menm Minis Finans mon osi mon senserman krwar petet i annan serten parol ki ou'n dir, ki mon santi i pa ti devret met petet al dan sa direksyon koman en profesyonnel. Kot i konsern depans dan *FA4JR*.

I vre ki pa tou keksoz in satisfere tou biznes ki ti pe demande. Me sa desizyon ki ti ganny pran par Prezidan Faure la, si pa ti ganny pran an Mars, ozordi Desanm, bokou biznes ti'n bezwen fermé e ti pou annan plizyer mil travayer ki ti pou san en lanplwa. E ozordi nou pa ti pou koze lo trezyenm mwan saler. Akoz zot osi zot pa ti pou gannyen trezyenm mwan saler akoz nou napa en lanplwa.

So sa desizyon ki ti ganny pran ti en bon desizyon pou soutenir an mezir ki keksoz an esperan i ava amelyore. So annou aret fer sa bann largiman *petty* pou dir larzan in mal ganny zere, ki larzan in mal ganny servi pou ed bokou

biznes ki Lopozisyon i enkli ladan ki in donn zot sipor pou zot ariv O Pouvwar. Akoz zot osi zot in benefisy sa bann dimoun, fodre pa ki nou vin anbèt pep Seselwa.

Mr Speaker ler lopozisyon ti ganny mazorite an 2016, 2015, 2016. Pei, rezerv pei ti plis ki \$400milyon dan kof Labank Santral, *ok?* E atraver ou Mr Speaker Onorab Woodcock in dir poudir zot in vin vey larzan kan depi 2012 apre reform 2008. 2012 rezerv ti 200milyon e la in kontinyen monte, monte, monte ki fer ki si in ogmante napa bal ki'n ganny donnen savedir.

Mon pa war rezon, e si ou ti'n komans veye depi 2016, be lontan nou, nou ti pe vey sa larzan e fer sir ki in ogmante. Ki in ariv ozordi plis ki \$460milyon. So mwan pou mon Mr Speaker sa ki'n pas avan, apre. E fodre nou ekout en pe zot Prezidan ler i koze, ler in fer zon *interview* lo *CNN* osi.

Prezidan Ramkalawan in dir in ferm serten liv lepase, fodre zot osi zot *live up to* sa lekspektasyon ki li in met devan. Fodre zot pa pri aköz zot pou fail zot *Leader* zot osi. Mr Speaker sa ki mwan mon ti a swete avek Minis Finans ozordi dan sa negosyasyon, e mon konnen ki Vis-Prezidan i fer sa

byen li ler i ti dan Lasanble i ti vin en diferan senaryo.

Akoz zot pa'n antisip bann diferan senaryo met devan pep Seselwa? Mon a donn ou serten legzanp Mr Speaker. Ki bann *crosscutting exercise* ki zot in fer? *Ok*, mon konnen ki zot pa ankor pare avek en Bidze me mwan mon konnen ki ti annan en Bidze preliminar ki ti la.

Petet zot anvi re aranze, me selman mon ti a kontan zot von dir avek pep Seselwa, ki bann *crosscutting exercise* baze lo Bidze ki zot in fer ki ti kapab annan bann koupir dan bann diferan Departman, Minister petet ti ava ganny en pe larzan;- ki nou ti kapab dir be *ok* sa pti group vilnerab, sa pti poursantaz nou ti kapab petet onor zot, sa ti ava petet en fason ki nou to kapab soulaz zot.

MR SPEAKER

Onorab ou pe depas 10 minit. Ou a konklir silvouple?

HON EGBERT AGLAE

E menm Mr Speaker mon a konklir en pti moman, e menm, Mr Speaker i annan bann propozisyon ki mwan mon ti met devan ki mon ti dir be *ok* si nou konnen i annan en serten en group pou nou fer Zanvye. *Allow* zot ganny en poursantaz zot saler Zanvye li menm li pli

boner si zot napa larzan pou donnen ki i ava kapab soulaz zot osi.

I bann propozisyon ki nou bezwen asize koz lo la, gete. Ou menm si napa posibilite en pti *allowance*, ki kapab soulaz zot pou sa pei group. Tousala annou diskite annou tonm dakor nou pa zis dir nou pa pou donn trezyenm mwan saler, nou pa pe donn zot.

Mazinen 40poursan lapovrete zot pa ankor koz lo la lot kote zot, zot dan gouvrenans la zot pa ankor disparet sa. Byento nou pou anmenn li pou nou konnen. E sa Mr Speaker mon ava termin lanmenm aköz mon annan bokou pou mwan dir me mwan mon santi poudir *we need to do better and the Government can do better*.

Pa zis dir pa pou donnen, aköz sa bann pti malere pou soufer. Annou mazin bann ki vilnerab kan nou, nou konnen ki nou pou kapab ariv le 31 Zanvye sa bann ki pa pou arive. Annou mazin zot. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. I reste mwan 3 dimoun lo lalis pou koze. Nou pou bezwen kontinyen apre midi alors nou pou *adjourn* la e nou a rebran 2er. *Ok, adjourn.*

(BREAK)

MR SPEAKER

Mon ava demann nou telespektater leskiz pou sa retar, ki aköz bann Manm ki'n gran pri dan travay, bann Komite. Nou a kontinyen avek deba. E Onorab Gervais Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou dimoun. Mr Speaker sa deba ozordi ki nou pe fer lo sa Prozedlwa pou sispansyon trezyenm mwan saler e gratwite lafen lannen. I pa en keksoz fasil, pou mwan personnelman koz lo la e pou bokou lezot Manm.

Parski nou konsyan son lenpak ki i annan lo bann endividi, bann dimoun ki'n konfyè nou en responsabilite koman bann Manm Lasanble Nasyonal, elekte direkteman ou proporsyonnel, pou asir zot byennet, pour asir zot *welfare* e alor zot swe se ki toultan nou ti ava pran bann desizyon ki dan zot lavantaz.

Me i pa toultan fasil pou nou plezir tou dimoun dan nou bann desizyon. E ozordi i enn sa bann moman en pe difisil pou mwan pran en vot, lo sa desizyon. I dezyenm fwa ki mon

eksperyans en santiman parey mon santi ozordi.

Dernyen fwa i ti letan nou ti annan sa propozisyon pou ogmant saler bann travayer sektè piblik par 5poursan. E mwan mon ti enn bann Manm ki ti koz an faver pozisyon ki *LDS* ti pran pou partaz sa larzan egal.

E zafer ti al Ankour e finalman pou nou pinisyon tou bann pozisyon konstitisyonnel pa ti gannyen sa logmantasyon.

Donk pou bann dimoun ki pe ekout mwan, konpran mwan mon annan en, en pe lapenn pou mwan eksprim mwan lo sa size. Me i en size ki nou pou bezwen koz lo la koman bann adilt responsab.

E ler la alor depi bomaten letan mon pe ekoute, mon ti ava swete ki ozordi nou ava, nou koman nou setyenm Lasanble demontre en *mindset*, konpromi politik. Parske sa size ki devan nou malgre i re-tous endividi, akoz en larzan ki antre dan ou kont e ou kapab fer depans personnel ou avek ou fanmir.

Me i pei kan dan en sityasyon. E nou'n dir Sesel i pli gran ki nou tou e alor nou bezwen trouv en konpromi e mon enplore ki nou trouv en konpromi. Alor nou'n tann bokou keksoz dir depi bomaten me nou bezwen evit bann

pozisyon *populist*, akoz nou pa kapab fer en Lalwa ki pou donn en bout peyman, nou pa kapab nou bezwen kapab fer distenksyon ant larzan ki dan kont prive avek larzan ki dan kont konpanyen.

Nou pa kapab alor pik lo sa pti zafer en boug ki annan son larzan *forex* pou kapab fer vini loto. I bann detay ki nou pa merit pe anmenn dan sa deba. Akoz nou bezwen kapab fer bann distenksyon kler koman bann Manm Lasanble.

Me an zeneral i pa premye fwa ki dan nou pei nou pe demann nou sitwayen pou fer sakrifis, pou ser sang. Mon ava repete pou ser sang, en lekspresyon popiler ki pa sa kote latab ki ti evante.

Depi lepok Msye Rene nou'n tann a plizyer repriz ser sang 2008, ser sang e nou Nasyon in pas atraver *redundancy* ouswa depar volonter. Konmsi nou'n konman en Nasyon, nou'n pas dan diferan moman e la i annan ankor bann moman. Pa nou lafot, pa lafot person e nou pou bezwen atrap lanmen kanmarad nou bezwen solider nou bezwen konpran e nou pou bezwen viv avek.

Donk i enportan pou nou demande pou dir be, *ok* nou pe koz trezyenm mwan saler, eski

pei i vremen i kapab *afford*? Trezyenm mwan saler sa lannen dimoun in gannyen e i ti ganny peye avan le 31 Zanvye 2020 e i ti dan Bidze 2000, Bidze sa lannen ki'n fini depanse.

Donk larzan ki bann dimoun ti pou gannyen lannen prosen, i baze prozeksyon reveni, ki Gouvernman ti pe mazine i ti pou annan pou lannen prosen.

Me eski sa larzan in rantre? Annou onnet avek nou lekor, eski sa larzan in antre? Ozordi letan mon pe koze la nou dan 40 dernyen statistik ki'n sorti, i sorti kot Biro *National Statistic Bureau* pour larantre touris dan Sesel 47enm semenn ki tonm *sometimes in November*.

Zis 1504 touris pou sa semenn ki ti antre. Ki anmenn nou total 100,398mil touris. E sa i enkli 6051 ki'n vin par *criuse ship*, e ki'n transit ladan, 5380. E si nou konpar li avek menm peryod an 2019 total 100,398mil, si nou konpar li menm peryod avek lannen 2019. 340,346mil touris ti annan i reprezant en *drop*, en bes 71poursan. Nou konpran son sinifikasyon sa? En *drop* 71poursan.

E si nou pou get en pe dan nou marse prensipal se

Lerop ki'n tonbe par *minus 70 percent*. Lafrik mwen 76 poursan, Lazi mwen 70, *Oceania mwen 79* poursan e Lanmerik mwen 72 poursan.

I konsekan sa, i konsekan e pour bann dimoun ki pe ekoute i vedir ki reveni ki Gouvernman ti pe prozekte i napa. E sa 541milyon ki pou koute pou pey trezyenm mwan saler pou tou travayer servis piblik, pou tou bann pozisyon konstitisyonnèl e menm annou pa bliye poudir aprezan travayer sekter prive ki zot lakonpanyen pa kapab pey zot e ki pe ganny asiste anba sa program *FA4JR*. Tousala i tonm, i repoz lo zepol Gouvernman alor eski i soutenab? Eski nou kapab *afford*? Eski i annan mwayen pour donner larepons i senpleman non.

E bomaten dan son prezantasyon Minis in servi bann tel mo. Nou problem ekonomik i grav, i tre serye, reveni in redwir e lemonn antye pe fer fas avek sa sityasyon ekonomik. Donk sa i enportan pou nou sezi sa tre byen. Be solman nou demann nou lekor kwa ki enportan pou ou sa endividi ki pe ekout mwan, kwa ki enportan pou ou?

Eski i enportan ki ou ganny en trezyenm mwan saler

la Desanm? Wi i enportan. Bon pti repa, zanf an kado. I enportan sa. Be selman kwa ki pli enportan, eski ou ganny en trezyenm mwan saler apre ou vwar poudir ou dan difikilte pou en lanplwa an 2021?

Me pli enportan si 541 milyon i ganny tire dan kof Leta e pey trezyenm mwan saler, ki sa pou vadir pou kontinyite sa program FA4JR, an 2021?

Eski koman en Seselwa ki nou pe dir ou koste e fer Sesel pou tou son zanf an, ou pou pli apresye ganny en trezyenm mwan la, e ki aprann poudir ou vwazen ki li i ti lo sa program, sa program i bezwen ganny abandonnen, an 2021? Akoz i napa resours finansyel pou siport li. Donk sa i bann refleksyon ki nou be zwen fer ansanm, ansanm koman en Nasyon.

E i pa vadir ki nou dekonekte avek nou pep letan nou fer sa. Pour nou bann Manm ki ganny elekte ki pe pran zot travay serye koman Manm Lasanble ki'n retourn lo teren, depi son *weekend* answit apre eleksyon nou. Nou konnen nou, nou tous pou nou Nasyon toulezour nou konnen ki difikilte ki zot pe fer fas avek.

Lo nou telefonn nou konnen ki kantite mesaz ki zot pe enterakte avek nou, difikilte

ki zot ladan pe sey tap tou laport e nou sey ed zot dan fason ki nou kapab.

E sa soutyen i pa pou aret la avek si nou pa, nou aprouve ki trezyenm mwan i ganny sispann. Nou pou asire poudir sa *network welfare* i la pou soutenir zot. *Dedicated Fund* i ava la, *FA4JR* ava kontinyen *to the limit* ki Gouvernman i kapab.

Preski pa bezwen krwar poudir nou napa en leker, e nou pa santi. Sirtou pou nou ki'n viv e grandi dan bann sirkonstans lavi difisil. Nou konsyan sa bann keksoz e pa krwar pou dir nou zis dormi aswar nou pa mazin zot, e se pour sa bann rezon ki zot war nou seve, nou labarb i blan.

Akoz nou sakrifye sonmey pou kalkile sa ki bon pou Lepep. Zot rapel sa sanson? Son realite nou viv toulezour sa en? E, be solman i enportan ki nou kontiny sa konversasyon e nou reasir nou bann dimoun poudir ki nou pou kontinyen apiy zot dan tou fason ki nou kapab.

E letan nou dir pou dir in napa konsiltasyon, i konpletman en mansonz Mr Speaker. Akoz letan Prezidan Larepublik i vin la devan nou e in sit bann sif. Kote ou krwar i

gannyen sa? In zis pran dan ler koumsa. Non.

Bann dimoun ki dan Labank Santral, bann dimoun ki dan Minister Finans, bann dimoun ki dan Sekter Biznes in konsilte avek. E zot in donn li, sa bann lenformasyon. Ki mannyer nou kapab konnen pou dir tourizm, nou pe ganny nou apepre 73poursan mwens an 2020 konpare avek 2019. E sa ki i vedir? I vedir mwens *forex* ki pe rantre dan pei e avek depresyasyon, mon repete ankor depresyasyon nou bezwen fer diferans avek devalyasyon, avek depresyasyon rounpi i vedir ki tousala nou pe ganny afekte dan serten fason.

Alor nou, letan Prezidan i vin koz lo nivo det pa soutenab, e ki si nou kontinyen parey nou pa pou retourn lo sa nivo soutenab e i pou annan en rezilta katastrofik pou nou pei.

Kote nou krwar in ganny sa lenformasyon? In ganny sa atraver bann konsiltasyon. E letan Onorab Loze Mr Speaker i koz avek nou lo rezerv pei. I byen ki i koz avek nou lo rezerv pei, me ki sa rezerv i vedir? Mon koleg Onorab Hoareau in sezi sa byen i vedir sa 17 a 18 mwan ki pei i bezwen asire i annan en larzan pou li kapab depans lo bann keksoz esansyel, ki mwan

ek ou koman en endividi dan sa pei nou bezwen. Latizann, karbiran, komodite esansyel sirtou pou *STC*.

Alor nou koman politisyen, nou bezwen annan sa konpromi politik ozordi, pou fer nou Nasyon konpran zis parey sa paran dan en lakour i bezwen koz avek son zanf. Pou dir li la nou pe al pas atraver en sityasyon manman ouswa papa ouswa gran frer in perdi lanplwa e lakantite larzan ki abitye rantre dan lakour lafen dimwan i pa parey. E nou asize nou koz ek li dan en fason kalm.

Avek bann mo ki i konpran, pou ki alor i osi solider malgre son linosans. E se sa ki ozordi nou pe demande. Sa ki nou oule. Mon repete i pou pli meyer mon krwar mwan ki nou annan en travay, en lanplwa avek en saler ki rantre lannen prosen ki olye nou ganny en trezyenm mwan saler la. E ki nou kapab fer lafet avek sa apre ki arive.

Bann biznes ki nou pou obliz zot peye zot pou bezwen fermen, nou vwazen, nou zanmi nou koleg travay pou perdi lanplwa. Ki mannyer nou pou kapab viv avek sa? Alor mon ti ava swete ki *Leader* Lopozisyon koman en matematisyen i war sa bann sif, i met ansanm e alor

i reflesi e dir avek nou dimoun poudir enn azout enn i fer de, me non pa trwa. Nou bezwen fer sa. Silvouple.

E alor mon ti ava swete ki zot donn nou en koudmen pou fer en pledwari. Annou dir avek bann pozisyon konstitisyonnèl, parski zot gratwite lafen lannen i garanti par Konstitisyon. Zot ti oule poudir en Lalwa nou pase i sispann. Sityasyon i retournen. Mwan toulezour dan mon lapriyer, toulezour aswar avan mon al dormi, bomaten ler mon leve letan nou debout la dan sa moman silans. Mon priy Bondye ki Kominote Syantifik avek medikal i trouv sa vaksen, pou ki lemonn i reganny konfyans pou voyaze, bann keksoz koumsa, sa mon lapriyer toulezour.

Mon ti ava swete poudir zot osi zot zwenn nou e fer en pledwari par egzanp avek bann pozisyon konstitisyonnèl. Poudir zot be *forgo* sa larzan lafen lannen. *Forgo* bann Ziz, bann lezot pozisyon ki Onorab Ghislain in mansyonnen tre elokaman.

E nou pa pou kapab al sanz Konstitisyon zis la pou la pou la pou pa donn zot sa larzan. Me plito nou kapab demann zot en lapel moral e zot sipoze bann dimoun avek *moral standing* dan nou sosyete.

Alor ozordi lo mon non e lo non nou lekip e lo non Lasanble Nasyonal, mon demann sa bann dimoun pou silvouple, silvouple, silvouple pa pran sa larzan lafen lannen.

Pou bann biznes ki'n fer byen, parske I annan biznes ki li i pa konekte direkteman par avek tourizm me ki dimoun in kontinyen aste *takeaway* par egzanp bann keksoz koumsa.

Zot in dan bann sekter ki'n fer byen lo en kote e si ou kapab silvouple donn bann dimoun, menm si pa en trezyenm mwan me bonous. Balanse, gete ki ou kapab fer. Byen koze fer byen konpran.

MR SPEAKER

Onorab mon ava aplik lareg 10 minit pou ou osi.

HON GERVAIS HENRIE

So, i reste mwan konbyen minit.

MR SPEAKER

Mon ava donn ou ankor de.

HON GERVAIS HENRIE

Ankor de. *Ok* Mr Speaker mon ava fini koumsa e alor mon ava dir poudir *LDS* pa pe kategoriz dimoun. Nou ti deza lager pou tou dimoun ganny peye parey, letan parey mon'n dir propozisyon 5poursan logmantasyon bann travayer

sekte piblik ti vini e nou konnen ki ti arive.

Mon repete Prezidan Larepiblik in annan konsiltasyon avek bann *expert* e se sa rezon ki'n kapab donn nou sa bann sif. E mon ava fini lo sa pwen, sa desizyon ankor i pa neserman korek, me i moral, i apropiye pou sa moman e i en desizyon ki nou merit kapab eksplike.

E mon ava terminen pou dir avek bann dimoun ki pe ekout mwan, bann dimoun dan distrik Mont Buxton ki'n vot pou mwan, ki ti pe swete ki poudir mon ti ava lager lebra kase pou zot ganny zot trezyenm mwan.

Mon senpatiz avek zot, pou sa moman difisil ki nou pe pas ladan, e i difisil pou mwan pran sa desizyon, me mon rekonnèt ki mon pei i dan gran difikilte.

Sesel i pli gran ki mwan. Lemonn i dan en gran problem, alors mon napa swa. Mon pou bezwen debout akote mon bann koleg isi e vot an faver sa Prozedlwa ki devan nou. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi, Mersi Onorab. E a se pwen mon ava pas laparol Onorab Bernard Georges.

Leader Biznes Gouvernman dan Lasanble.

HON BERNARD GEORGES

Mersi, mersi Mr Speaker. Bonn apre midi tou bann Manm. Bonn apre midi tou bann dimoun ki pe ekout nou. Bonn apre midi sirtou Minis, *PS* e *Legal Draftsperson*.

Mr Speaker deba in en enteresan ozordi. Swivan lanons ki Prezidan ti fer dan sa Lasanble ler i ti adres nou de semen pase sa Prozedlwa i vin devan nou ozordi pou akonplir enn bann propozisyon ki i ti met devan nou Lasanble e devan Lepep Seselwa.

Fas a sa kriz ki nou trouv nou lekor ladan ozordi. E bokou politik in ganny fer otour sa Prozedlwa, e mwan mon pa pou fer en leksepsyon mon pou fer mon bout mon osi taler.

Me annou regard egzaktaman kisisa ki sa Prozedlwa pe anmennen. Akoz mon krwar ler nou regard li an fas, nou ava realize ki politik i byen, me la realite i ankor pli byen.

I annan de keksoz ki sa Prozedlwa pe demande fer. Enn se sispann trezyenm mwan pou tou travayer pou 2020 in met kler, sispann pou 2020. Zis en lannen. E bann sironstans nou konnen akoz. E

dezyenmman sispann gratwite lafen lannen pou 2020 pou serten pos konstitisyonnel.

Se tou ki i pe fer, e parey mon'n dir akoz sa deba in telman ganny politize, mon krwar i enportan pou met sa Prozedlwa dan son perspektiv.

E sa latas i tonm lo mwan koman *Leader of Government Business*, pou mwan esey fer li apre midi. Sa trezyenm mwan, sa sispansyon, sa trezyenm mwan lapey pa'n vin koman en sirpriz.

E mon krwar i ava mal si okenn nou dan sa Lasanble, nou dir ki sa in vin koman en sirpriz, oubyen sa set en desizyon ki Prezidan Wavel Ramkalawan in fer san konsiltasyon.

Depi zour ki *FA4JR* in vin, in ganny met devan, fas a kolaps dan larive touris dan nou pei ek laper ki bokou biznes ti pou bezwen fermen, fas a sa tou dimoun ti konnen ki akoz Gouvernman ti'n *pledge* pou al pey tou saler, ki probableman larzan a en serten moman ti pou fini, e Gouvernman pa'n zanmen pa dir sa o kontrer zot in repet sa plizyer fwa.

E ki alor a en serten moman nou ti pou bezwen revwar nivo depans ki nou ti pe fer lo peyman saler.

E sa nou tou nou ti konnen depi premye zour, e si nou pa ti konnen swa nou ti pe dormi, swa nou ti sourd, akoz i ti kler ki sa ti pou a en serten moman bezwen ganny konsidere.

E zis avan eleksyon zot Minis Finans ki ti vin pli tar zot kandida Vis-Prezidan. Ti dir klerman avek Nasyon Seselwa Gouvernman pe mazin tre serye lo trezyenm mwan saler. E i tre probab ki en desizyon pou ganny pran, ki trezyenm mwan saler pa ti pou ganny peye.

Sa ti ganny dir par zot kote. Alor ler dan premye mwan son manda, Prezidan Ramkalawan i vini e i dir i formil dan parol, sa ki tou dimoun ti konnen e ki tou dimoun ti pe ekspekte, nou pa kapab montre ledwa lo li e dir ki se li ki'n vin devan nou avek en sirpriz.

Sa i pa ti en sirpriz ditou Mr Speaker ti en keksoz ki nou tou nou ti konnen ti annan en gran risk pou arive. E mwan mon dir. Felisitasyon Prezidan Ramkalawan akoz ou ti annan kouraz pou vin devan, e pou dir sa for e kler devan la Nasyon Seselwa.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

E i kler Mr Speaker akoz sa ti bezwen arive. Akoz bann rezon ankor enn fwa se pa bann keksoz ki nou pe fabrike ozordi, se bann keksoz ki devan nou depi sa premye zour.

Premye pwen, premye rezon se ki ler ou pe resevwar avek Gouvernman ou saler malgre, ki ou biznes pa kapab pey li, ou bezwen ou menm e nou nou'n dir for dan sa Lasanble plizyer fwa pandan bann Mosyon, ou bezwen osi fer ou par.

Alor sa ki nou pe demann avek Lepep Seselwa, se pa nanryen plis ki sakenn silvouple annou fer nou par, akoz Gouvernman in vin devan e in angaz son lekor pou pey nou saler.

De keksoz ki nou kapab fer e nou'n dir plizyer fwa dan sa Lasanble, enn se *forgo* en pe nou konze peye. E dezyenmman *forgo* nou trezyenm mwan.

Akoz sa se de keksoz ki nou koman dimoun ki anplwaye, ki resevwar en saler, nou, nou kapab montre koman nou kontribisyon pou sa ki nou resevwar avek Leta.

Dezyenmman, dezyenm rezon se enn ki Gouverner Abel, Gouverner Labank Santral tou le semenn i repet avek nou, se ki nou bezwen redwir nou

depans. Nou bezwen koup lo nou konsonmasyon e pei i bezwen koup lo lenportasyon. Ki ti pou arive si nou ti pou met 500milyon dan trezyenm mwan saler dan *liquidité* an Desanm?

La mazorite sa larzan, ti pou ganny servi pou dimoun aste keksoz ki ganny enporte e ki ti pou zis met plis problemm lo nou rezerv deviz. Sa i kler se pa mwan ki dir se Gouverner Abel ki dir tou le semenn.

Alor eski nou sirprann ler Gouvernman i pran en desizyon ki al dan menm laliny ki Labank Santral ek tou lezot akter ekonomikman pei pe *préconiser*?

E trwazyenm rezon e la fodre nou fran avek nou prop lekor. Trezyenm mwan saler i pa en saler Mr Speaker. Nou apel li trezyenm mwan saler. Me i pa en saler, i en *bonus*, i en gratwite, i en *saving*.

E sa se sa mo ki mwan ti servi ler mon ti koz an faver en trezyenm mwan dan sanmenm sa Lasanble, ler mon ti asiz lo lot kote latab dan sez ki ozordi Onorab Churchill Gill i okipe.

Se pa en, se pa en saler. Saler dimoun an Desanm se zot lapey Desanm se pa trezyenm mwan. Trezyenm mwan son lide deryer sete pou fors dimoun annan en *saving*. Akoz nou konnen ki avek, dan la mazorite

dimoun avek zot saler zot pa kapab met en pti keksoz de kote toulezan, oubyen tou le mwan. Alor sa i ava vin koman en *bonus* pou zot lafen lannen pou zot kapab fer sa keksoz ki zot ti anvi fer. Aste en nouvo *fridge*, sanz en *cooker* al en pti vwayaz deor *or whatever* ki zot in mazine fer.

Alor sa ki nou pe demande, sa ki nou pe demann dimoun fer, se pa, pa manze an Desanm. Se pa, pa aste keksoz pou zot zanfan al lekòl an Zanvye parey in ganny dir.

Me se *forgo* en *saving*, en gratwite, en keksoz adisyonnèl ki vin dan zot pos tou le lafen lannen. E dan nou pos tou le lafen lannen. I pa plis ki sa Mr Speaker. E ler nou regard li koumsa, i tris ki nou kapab vir en keksoz ki osi *obvious* e fer li vin en keksoz politik.

Donk sa se trezyenm mwan saler. E mon pa krwar i annan en sel dimoun. Menm zot ki pe demande annan en lot fason regarde, annou pey serten dimoun e annou pa pey lezot dimoun, napa enn zot mon krwar ki pa pou aksepte la *fransiz* sa bann rezon ki mon'n met devan zot ozordi.

Dezyenm keksoz ki nou pe ganny demande fer, se koup gratwite serten pos konstitisyonnèl. E la mon

krwar nou devret met en leksplikasyon devan, akòz mon vwar ki annan serten Manm ki pa'n sezi, akòz ki sa *Bill* ki devan nou ozordi i koz lo zis trwa kategori dimoun e non pa lezot.

Mr Speaker nou Konstitisyon ki Lalwa Siprenm nou pei i garanti, i garanti ki serten pos konstitisyonnèl pa kapab ganny afekte *at all*. Bann dimoun ki ganny apwente dan sa bann pos pa kapab ganny afekte, par okenn Lalwa. E sa se pou anpes nou koman en Lasanble oubyen Egzekitiv koman en Gouvernman, met presyon lo zot pou zot fer zot travay dan en serten fason.

E sa se *Attorney Zeneral*, *Oditer Zeneral*, *Ombudsman* bann Manm CAA, bann Ziz. Se pou anpes okenn dimoun kapab met presyon lo zot an dizan, si ou pa donn en zizman an faver Gouvernman nou pou koup ou saler. Oubyen nou pa pou renouvle ou Kontra.

Se pou anpes egzakteman sa, e sa se Konstitisyon Mr Speaker. Pou anpes nou koman Lezislater, Konstitisyon i dir zis nou ki kapab pas Lalwa pou anpes nou fer li, pou pa met presyon lo sa bann dimoun. Se pou sa rezon ki i dan Konstitisyon.

E donk menm si ou anvi, menm si nou anvi pas en Lalwa pou dir koup gratwite sa bann dimoun, nou pa kapab. Akoz en Lalwa i par anba son sours. I en larivyè ki koul par anba son sours, son sours se Konstitisyon e larivyè pa kapab remont pli o ki son sours. I bezwen toultan pli ba ki son sours. Alor nou bezwen aksepte ki si Konstitisyon i dir sa nou pa kapab fer li.

Se pour sa rezon ki sa Lalwa i koz lo zis trwa kategori, akoz sa trwa kategori pa ganny sa proteksyon konstitisyonnèl e sa se Vis-Prezidan, bann Minis e nou bann Manm Lasanble Nasyonal. Nou napa sa proteksyon nou, akoz? Akoz nou en bann dimoun ki ganny elekte. *Ok*, nou se lemonn deor laba ki vey nou e non pa Gouvernman ki vey nou.

Alor nou etandonnen ki nou napa sa proteksyon nou kapab pas en Lalwa. E nou pou pase en Lalwa taler poudir ki sa trwa kategori zot osi zot pa pou ganny zot gratwite. Me tou lezot komansman avek Prezidan i bezwen pran en desizyon personèl e mon ava retourn la taler an sa ki konsèrn sa ki ti arive an 2015.

Nou bezwen pran en desizyon personèl pou nou deside, oubyen pou zot deside si

zot pou *forgo* oubyen si zot pa pou *forgo*.

Personn pa pou kapab oubliy zot. Me nou aprann *at least* ozordi ki en dimoun in deside ki li osi i pa pou pran e sa se Prezidan. Parey nou tou nou konnen *he leads from the front*. Li in dir i pou fer e nou konnen ki nou kapab garanti ki i pou fer, tel parey ler i ti dir ki i pou vin Prezidan Sesel, nou ti konnen i ti pou vin Prezidan Sesel. E la ozordi in vin Prezidan Sesel.

Zot in lev de largiman prensipal, enn ler zot in koz kont sa *Bill*, enn se in napa ase konsiltasyon. E lot se annou fer en fason pou bann ki pli vilnerab ganny proteze. Avek ou permisyon Mr Speaker, mon ava adres sa de size a sa moman. Si i annan Mr Speaker en parti politik ki napa drwa koz lo konsiltasyon ek lo pli vilnerab, se parti *US*.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

Zot, zot in montre par lafason ki zot in azir dan lepase e *still* ozordi, ki sa de keksoz zot bezwen aret koz lo la. En parti ki'n deside pran pouvwar atraver en koudeta, pa kapab vin koz lo konsiltasyon avek nou isi apre midi.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

En parti ki son Prezidan i dir anba sistenm *FA4JR* nou pou pey tou dimoun, Seselwa koman etranze, tou zot saler e apre son Minis i vin dan Lasanble e i dir ki “non nou pa pou pey tou saler, nou pou annan en *means testing*,” i pa kapab vin koz avek nou lo konsiltasyon.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

En parti politik ki dir, ki tou legim avek tou pwason ki ganny prodwir *STC* pou aste, apre *STC* i vire i dir nou pa pou aste pa kapab vin koz avek nou lo konsiltasyon.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

En parti ki dir ki *carers* pou ganny pey trwa mwan lapey siplemanter, apre en mwan i koupe pa kapab vin koz avek nou lo konsiltasyon.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

E en parti ki annan en Prezidan ki vini zis aköz *FA4JR* i dir i fek ganny 15 kare later pou fermye, ki pa ankor ganny *allocate* ek okenn fermye. Me in ganny sa dan lespas en zour pa kapab vin koz avek nou konsiltasyon.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

E en parti ki ler dan lezot pei ki ti pe fer fas avek menm sistenm, menm problemm *COVID* ler tou bann dirizan lezot pei ti pe koz avek zot *Leader* Lopozisyon tel parey nou'n vwar Lanmerik, Langleter ek isi ek o bor nou *Maurice* e ki pa koz avek son problemm *Leader* Lopozisyon, pa kapab vin koz avek nou lo konsiltasyon.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

Sete nou fas a lefet ki nou ti'n ganny *sideline* sete nou dan sa Lasanble, mwan mon ti bezwen anmenn en Mosyon pou demann annan en konversasyon Nasyon, e Onorab Waven William in bezwen anmenn en Mosyon pou demann annan en Komite *COVID*, pou ki i annan sa konsiltasyon.

Mr Speaker, konsiltasyon, nou ava koz lo konsiltasyon pa zot!

Pli vilnerab; Mr Speaker zot koz lo annou regard bann dimoun ki pli vilnerab. I byen personn pa anvè ki i annan dimoun vilnerab ki ganny les ater.

Me personn pa pe ganny les ater, parey mon'n fek eksplike, tou dimoun, *including* sa enn ki ganny zis R5000 a R8000 ou R8000 pli ba. I pou gannyen son lapey Desanm li. Personn pa pe koup son lapey Desanm. Nou tou nou pe perdi nou trezyenm mwan tel parey sa Lalwa pe *préconiser*.

Me ASP, Lazans Proteksyon Sosyal pou la li, pou bann dimoun ki pou bezwen fer zwenn de bout an Desanm sa pa pe ale Minis in dir nou.

An Zanvye ler pou anvoy manmay lekol, bann ki pa kapab *afford* pou ganny en lasistans. Alor bann ki le vilnerab pou gannyen sa ki zot pe rode. Mon problemm mwan se pa sa mon Mr Speaker, se ki bann ki promet ki zot pa pou pran apre ki pran, ki napa drwa vin koz lo bann ki pli vilnerab.

E la, e la mon bezwen dir zot Mr Speaker ki zot napa drwa vin dir avek nou, oubyen vin demann avek nou ozordi, silvouple annou revwar sa

sistenm, annou pa fer *one size fits all*, annou pa koup tou lapey trezyenm mwan, annou koup zis pou en serten bann. Zot napa drwa vin dir nou sa ozordi akoz zot menm zot ler zot in deside pou pa pran, e zot in taye zot in pran, zot in montre ki zot en bann ipokrit dan sa keksoz!

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

E la Mr Speaker mon ava dir zot, ki an 2015, an 2015 koman en koman en koud teat pou fer plezir tou dimoun deor. E mon pa pou mansyonnen ki ti annan eleksyon an 2015, bann Minis in deside zot tou zot pou *forgo* zot gratwite.

Pa nou ki'n deside, zot ki ti deside e ou konnen ki zot fer zot pa met dan Bidze 2015, zot pa met dan Bidze 2016, zot pa met dan Bidze 2017, zot pa met dan Bidze 2019 zot met li dan Bidze 2020.

E ou konnen ki'n arive. Ou konnen kan zot in pran sa larzan Mr Speaker? Zot in pran li la an Septanm en mwan avan eleksyon!

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

Sa bann dimoun ozordi ki pe dir nou annou get bann ki pli

vilnerab, in taye zot menm zot en mwan avan eleksyon, akoz zot pa ti konnen ki ti pou arive dan sa eleksyon. Me zot in krwar ki zot pa ti pou retournen, e alor zot in dir annou pran nou larzan nou ava tay avek vitman.

(laughter)

HON BERNARD GEORGES

Mr Speaker, Mr Speaker mwan mon pe demann avek mon koleg lot *Leader* dan sa Lasanble, mon bon zanmi Onorab Sebastien Pillay koman *Chair FPAC* silvouple pou li *investigate* sa de keksoz ki mon fek koz lo la ozordi.

(APPLAUSE)

HON BERNARD GEORGES

Met sa lo *agenda FPAC* semenn prosenn e regarde lekel ki pa'n fer konsiltasyon e lekel ki'n promet apre pa'n swiv son promes.

Alor Mr Speaker i pa pou vin koman en sirpriz apre midi, ler mon poudir ki sa legzizans sa Lalwa ki devan se egzaktaman sa ki sa pei i bezwen a sa moman. E mon felisit Prezidan Ramkalawan ki'n annan kouraz parey mon'n dir dan premye mwan, pou vin isi e pou dir sa ki nou tou nou

ti konnen pou vini. Be ki ti annan kouraz pou li dir li avek Lepep Seselwa e anmas tou bann kritik ki zot anvoy lo li ozordi.

E felisit Minis pou ki li osi in kapab fer ki sa morso Lalwa i vin devan nou apre midi, kot i pou pase avek tou dimoun lo sa kote latab e mon ekspekte avek sa 10 ki pe regard mwan osi. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Georges. Mon pou sinyal bann Manm ki nou pou pran en poz apepre 3er en kar, koumsa akoz nou annan en seremoni dan *lobby* ki zot tou zot in ganny envite.

Avek terminasyon diskour Onorab Georges prezan mon pou envit Minis pou donn son *Right of Reply*. Minis.

Onorab Gill mon pa war ou lev lanmen. *Ok, alright* dan sa ka mon ava les ou laparol, si ou soz. Wi Onorab Gill.

Selman mon pou donn ou, mon pou donn ou 10 minit parey mon'n donn lezot Manm.

HON CHURCHILL GILL

Pa problenm Mr Speaker. Mersi, bonn apre midi Minis. Mon pa pou tro long akoz mon krwar popilasyon Seselwa in tann ase politik depi bomaten.

Zot ti ava kontan konnen *what's the way forward*.

E mwan mon pou zis fer konpran ki sa realite i la devan nou. Nenport ki fason ki nou oule get li me selman i la devan nou pou nou fer fas avek.

E popilasyon Seselwa i pou definitivman fer pou eksperyans en leksperyans bidzeter kot zot lakour tre serye. E an menm tan sa i realite deor e partou kot zot gete, laboutik kot zot ale pou tou bann keksoz ki zot bezwen servi, konsonmen dan zot lavi toulezour nou tou nou konnen ki pe arive avek. E sa i kler ki sityasyon i pe pran en direksyon ki pou tre serye pou tou bann fanmir.

E nou'n osi ganny fer konpran ki *IMF* tre byento pou vini pou fer konversasyon, e nou tou nou konnen ler *IMF* i vini nou pou bezwen travay lo en very *tight budget*, akoz zot osi zot annan zot serten mezir ki zot egzize ler zot vin sekour en pei ki ganny enplimante.

E sa i klerman montre ki nou annan en sityasyon e mwan mon ti ava propoz avek Minis Finans. Donner gravite sa sityasyon parey ki nou vwar ki Minister Lasante pe fer. Pa neserman dan menm sekans me selman la popilasyon mon santi bezwen ganny enformen, direksyon ki ou koman Minis

Finans ki kontrol nou lekonomi an term finansman, mont devan lo medya dan bann peryod ki neser e fer Seselwa konnen egzakteman ki mannyer sityasyon i ete. E ki bann kalite mezir ki ou koman Minis Finans ou'n vwar ki nou pou bezwen dan en fason ou en lot fer fas avek.

Akoz i pou enportan popilasyon i konn boner kwa ki pe vini. E an menm tan mon ti ava kontan konn de keksoz ek ou. Mon ti ava kontan ki ler ou pe *sum-up* ou donn nou leklersisman lo de keksoz.

Enn, eski dan sa Bidze Siplemanter i pou annan provizyon pou bann lasistans sosyal ki ti dan *FA4JR*? Vi ki *FA4JR* nou ti ganny dir poudir ziska Desanm. E Bidze dan nou pou diskite Bidze an Zanvye. Eski pou annan provizyon dan sa letan ki nou pe diskite Bidze pou sa bann dimoun ki pou dan sa bann sityasyon ganny serten, kontinyen ganny bann sipor ki zot ti pe gannyen avan lafen Desanm?

E 2 eski Zanvye, Fevriye ziska ler Bidze i aprouve. Tou bann lasistans ki pe ganny donner ozordi i pou la ziske ler Bidze i ganny aprouve? Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Onorab Gill. Mersi tou bann Manm pou zot entervansyon. Minis mon ava donn ou laparol pou *Right of Reply*.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mr Speaker, mersi mon'n ekout bann lentervansyon ki'n ganny fer bomaten e mon ti ava kontan fer sa bann komanter swivan lo sa bann *intervention*.

Premye, mon krwar i enportan pou met keksoz an konteks e tou evalyasyon ki pe ganny fer Onorab Sebastien Pillay in mansyonnen si nou pou get tou keksoz dan Bidze an antye.

Wi, sa pe ganny fer. Pou met keksoz an konteks nou Bidze total i apepre 12bilyon Rroupi *ok*. E ki nou war se ki nou reveni i plis ki 20poursan an mwens ki sa *expenditure* 12bilyon.

E ki sa i vedir? Sa i vedir ki nou bezwen *borrow* sa diferans e pli nou depanse vi reveni pa pe antre pli nou bezwen *borrow*. E ler nou *borrow* ki nou pe fer se nou pe enzekte *liquidité* dan sistenm. E ler nou enzekte Rroupi dan sistenm nou pe fer plis Rroupi tay ek mwens Dolar.

E sa i anmenn zis en keksoz i anmenn en depresyasyon dan ou *currency*. E sa i egzakteman ki nou'n war ki'n arive sa lannen, kot Rroupi la in ariv apepre R22 pou 1 *USD*.

E si nou pa kontrol depans i pou ariv R25, i pou ariv R30, 1 Dolar. So, nou bezwen ase *careful* lo depans Gouvernman. Apre ou'n mansyonnen mazorite diskisyon in lo sa lasistans *to the lower income bracket*. *Ok*.

Statistik i montre ki sa i apepre 54poursan of ou *workforce* e ler ou *aggregate* sa *total amount of* Ou *lower income bracket*, son sif total i pa *insignificant* li, *ok*?

Savedir i annan en lenpresyon ki kekfwat ki pe ganny met devan ki si ou kouven en serten *lower income bracket*, i pou en pti morso larzan ki nou pe koz lo la. Me sa i pa lo la. *Ok*?

E mon krwar i annan en parol ki en Onorab ti mansyonnen dan Lasanble oparavan, en legzanp i dir si en dimoun i vini i demann ou R100, ou dir li ou pos i vid ou napa R100 pou donn li. Be i dir be donn mwan R25. Be *bottomline* se ki ou pos i vid menm ou ni R25 napa. *Ok*?

Lo kote, ou ti mansyonn mwan ki bann *cross cutting exercise* ki nou pe fer. Mon krwar ou'n war poudir ki zis kote lo lasante, bann *savings* nou pe fer avek sa bann nouvo mezir i tonm apepre R100milyon.

So, mon krwar sa i en *significant amount*. Me osi ki nou'n war se ki dan plizyer Minister e sa i en konversasyon nou pe fer ek bann Minis. I annan en kantite labi, *wastage* e menm koripsyon ki pe arive.

E anefe bokou bann Minister pe demande par Minister Finans pou anvoy oditer. In ariv en pwen kot nou menm napa oditer pou anvoye. Pou al regard sa bann *issue*. So, pou reponn ou kestyon wi i annan bann legzersis ki pe ganny fer pou koup kou, ki nou war i napa en nesesite i pa kritik. *Ok?*

Lo kote sa largiman lo *constitutional appointees* mon krwar *Leader* Biznes Gouvernman in mansyonnen ki sa larepons i senp. Se en provizyon dan Konstitisyon ki protez zot e nou pa kapab anmenn en Lalwa ki *go against* Konstitisyon. *Ok*.

E lo kote diskisyon ek *STC*, *SSI*. Mon krwar as nou pran bann mezir dan lentere i pou annan serten mon apel sa

bann *vested interest* ki pa pou kontan sa bann desizyon.

E pou annan en kantite *lobbying* e ki pou ganny fer poudir aköz sa desizyon pa bon.

Me mon krwar Gouvernman i fer kler ki nou bezwen *act* dan lentere pei, dan lentere Seselwa. So, sa aksyon ki'n ganny pran pou *save* larzan *STC* ti dan sa lide.

E anefe yer mon ti zwenn, mon ti annan en *meeting* avek *Board STC* e son *management* osi e zot in *welcome* sa bann desizyon. I annan en travay ki pe ganny fer finans ek bann lezot *stakeholders* dan sa legzersis pou fer sa *happened smoothly*.

So, mon krwar i enportan ler mon fer mon konklizyon mansyonnen ki sa *issue* trezyenm mwan saler kekfwa i pa en *issue* ki devret fer li vin en *issue* politik. Me *look at it from* en perspektiv Nasyonal. Aköz ou'n mansyonnen ki mon ti dan Gouvernman 6 mwan pase.

E mon krwar ler mon ti la tou teknisyen ti realize poudir trezyenm mwan saler pa ti pou posib, me selman nou konnen poudir ti annan eleksyon pe vini e kekfwa sa *issue* ti ganny met anba karpèt pou pa koz lo la.

Me selman kantmenm kekfwa pa mwan ki ti pou la kekfwa en dimoun lo lot kote

latab ki ti pou la i ti pe propoz sa menm Lalwa ozordi.

Akoz napa en swa so mon krwar nou devret tir nou sapo partizan e met en sapo Nasyonal ler nou pran sa desizyon. Avek sa, mon ti ava kontan demann tou bann Manm pou siport sa Prozedlwa e vot pou li. Mersi.

(APPLAUSE)

MR SPEAKER

Mersi Minis. Nou ava prosed lo vot lo *merit Bill*. Madanm, wi tou bann an faver lev lanmen silvouple? Mersi, okenn ki kont? Mersi Madanm Clerk.

Lo merit sa *Bill* pou Sispanyon Trezyenm Mwan Saler e *End of Year Gratuity*. 19 Manm in vot pour. 1 Manm in vot kont e 9 in *abstain*.

Alor mon deklare ki sa *Bill* in pase lo *merit*. Wi, Madanm Clerk nou ava prosede pou *Second Reading*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker: -

A Bill for an Act to suspend the payment of the thirteenth month pay payable to workers under the Employment Act under (Cap 69) in respect of the year 2020 and the end of the year gratuity payable under the Ministerial Emolument Act (Cap130), the

Vice-Presidential Emolument Act (Cap 245) and the National Assembly Members Emoluments Act (Cap 286). Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Madanm Clerk. *Committee Stage LGB*, nou ava pas dan *Committee Stage*? Onorab Georges.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair e bann Manm, mon annan de ou trwa pti modifikasyon ki mon pe propoze avek sa *Bill* apre midi. Mon'n diskrit sa avek *Legal Draftsman* e i dir mwan i napa okenn problemm avek. Mon war onorab *Leader* Lopozisyon in lev son lanmen.

MR SPEAKER

Leader Lopozisyon.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Onorab Georges i annan *floor* mon ava les li fini *and then* mon ava *raise* mon konsern.

MR SPEAKER

Mon ti krwar ou annan en *point of order*. Onorab Georges ou ava kontinyen.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair bann amannman i *as follow*, e mon lo dernyen paz sa *Bill* la. *Clause 2(2) Notwithstanding subsection (1), if any employer pays.*

Mon propoze ki nou *insert definite article “the” if any employer pays “the” thirteenth month pay to’* e mon pe propoze nou koup *“his or her”* konpletman e nou pa ranplas avek nanryen, akoz dan serten ka *the employer will not be a physical person.* I pou en *partnership*, oubyen i pou en lakonpanyen.

E olye met *his, her or its*, mon pe propoze zis nou koup konpletman, *to pay workers.* Me si nou krwar nou bezwen *narrow li down* pour ki *workers* sa dimoun oubyen sa lenstitisyon, i ti ava bon dan sa ka repet *pay thirteenth month pay to the employers’ workers.*

Me mon pa pe fer sa lamannman mon pe zis dir annou koup *his or her*, me *1 am open to the alternatives.* Epi dan 3,4 ek 5 tou le trwa e la mon ava eksplik en pti pe.

Tou le trwa i koup sa gratwite, *oops sorry* i sispann gratwite pou 2020. Me akoz parey mon ti eksplike taler Konstitisyon dan sa trwa ka pa ofer en proteksyon.

Me sa Lasanble anefe senkyenm Lasanble an 2013

dan tou le trwa sa trwa ka, ti pas en Lalwa, zot ti pas plizyer Lalwa bann *Emoluments Amendments Acts*, tou le trwa ti ganny preski menm amannman. E dan tou le trwa ti ganny en seksyon ki ti ganny ensere, ki pou dir ki *“no person shall on the commencement of this Amendment Bill an 2013, be adversely affected.”* Ok?

Alor malgre ki sa ti *then*, mon pe propoze pou met li *completely outside* okenn kontestasyon *in the future*, ki dan 3,4 ek 5 nou konmans sa trwa *Clause* avek mo *“Notwithstanding contrary to the contrary in any law.”* Ok?”

Legal draftsman i dir mwan ki selon li i ti ava preferab pou li annan menm komansman, *“Notwithstanding anything to the contrary in any law* pou 3, 4 e 5 pou met li koman en *chapeau.* *Notwithstanding the provision of any Law* apre 3,4 ek 5 i vin *a, b, c the payment of gratuity and da, da, da* eksetera.

Me sa set en *drafting style* avek permisyon Lasanble nou kapab les sa avek *legal draftsman* pou fer.

E finalman dan 4 ek 5 apre ki sa Lalwa in ganny mansyonnen dan 4 son dezyenm laliny *Vice-Presidential Emolument Act* are

hereby suspended e dan 5 National Assembly Members Emolument Act are hereby suspended mon krwar the word should be "is".

Akoz se *"the payment of gratuity which is suspended and not anything else. Alor i ti devret "is hereby suspended"* dan tou le de ka. Vwala Mr Chair sa se bann propozisyon lamannman ki mon ti ava kontan soumet avek Lasanble ozordi.

E parey mon dir mon'n diskrit sa avek *Legal Draftsperson* e i dir mwan *panel* napa okenn problem avek. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Mersi Onorab Pillay. Oule adrese prezan.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker, Mr Speaker mon pou *raise* trwa pwen. Enn mon bann pwen Onorab Georges in pran aköz ler mon ti pe ekout deba, mon konnen poudir nou ti pe refer avek Lartik 133 an sa ki konsern bann dimoun ki dan Zidisyer.

E Lartik 165 mon krwar pou lezot, pou *Ombudsman* i en pe pli devan. An sa ki konsern zot pa pou ganny afekte dan *to a disadvantage*. E lefe ki nou annan en *Constitutional*

Appointees Emolument mon ti pe demann mon lekor sa menm kestyon. Aköz sa Lalwa ti preskrir zisteman sa ki *Leader Zafer Gouvernman* in dir kot i annan sa *Clause* ki ti ganny ensere avek lamannman 2013.

E sa pa'n fer kler la. Mon kontan ki zot in war sa, me en kestyon ki souleve prezan e la mon pe met mon en sapo Nasyonal e pa en sapo partizan pou benefis nou tou ki dan Lasanble.

Ziska kan ki sa sispansyon pe pran plas? Ou dir ou pe *suspend* sa bann peyman, so sa dan li menm i vin en *sunset Clause* la. Savedir *next year as soon* ki le 01 Zanvyè i vini sa bann *Clause* i tonbe, savedir nou pa pe peye pou sa lannen.

Me mon'n tann bann Manm lo lot kote latib dir i pe sispann peyman pou sa lannen.

In menm annan Manm ki'n koz lo *IOT*, pey zot bann travayer aköz zot ti pe travay.

Me ou *Clause* (1) i fer ki ou *Clause* (2) i tonbe aköz i kapab al lo sa premye bout la dir ou poudir ou'n sispann peyman.

E pa bliye nou ti fer serten lamannman avek an sa ki konsern *SITZ* e nou konnen ki *IOT* i tonm dan sa sekter e ler nou ti fer sa bann lamannman zot a rapel difikilte ki mon ti

gannyen pou *convince* zot a sa moman ki *IOT* pa ti pe pey trezyenm mwan pou fer zot ler zot ti asiz la agree pou nou vot en larzan dan Bidze pou ki bann travayer *IOT* i kapab ganny peye trezyenm mwan, atraver Gouvernman pou premye fwa.

Prezan konsern ki i souleve avek mwan se ki ou'n kree sa *Clause then*, ou kree en lot *Clause* par anba atou ki dir en dimoun i kapab peye.

Ki pou mwan i paret an konfli avek kanmarad. Akoz ou 2 ek ou 1 i an konfli ek kanmarad par lefet ki ou dir “*Notwithstanding section (1)*” si en dimoun i pey trezyenm mwan e sa tou i sipoze zis pou en *purpose of the Income and Non-Monetary Benefits Act* se tou. So i en konfizyon ki ganny kree la. So, premye pwen ki ti ava kontan sey klarifye ek atraver *drafter* ek Minis se, kan eski alors, eski nou pou annan evantyelman baze lo bann kestyon ki bann Manm lo lot kote latab in souleve, bann pwen ki zot in souleve. Mon war i drol zot pe reste trankil lo bann pwen ki zot in souleve zot menm.

Eski pou annan peyman pou sa peryod le 01 Zanvyè 2020 ziska 31 Desanm a en moman donner dan lefitir? Ki

pou fer, eski Gouvernman pou pey de fwa trezyenm mwan saler a en moman donner dan le fitir? Oubyen sa peyman ki sa lannen in ganny *forfeited* konpletman? Sa i mon premye kestyon e mon ti ava kontan sa i ganny klarifye.

E dezyenmman akfer ou annan sa dezyenm *Clause* kan ou'n fini met sa premye *Clause*? Eski ou pe kree, ki ou pe sey *achieve* avek ou dezyenm *Clause* kan ou premye *Clause* in efektivman dir poudir ou'n sispann li, efektivman ou'n sispann aplikasyon anba Lalwa Lanplwa of *section 46(c)*.

Mon pa konnen si *drafter Legal Draftsperson* i kapab eksplik nou, oubyen Minis i kapab eksplik nou ki mannyer nou pou fer fas avek sa bann *anomaly*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. I sanble mwan ki nou pou annan en pe deba lo sirtou lo pwen ki Onorab Pillay in leve.

Alor a se pwen nou ava pran nou poz la e nou ava retournen 4er. Mersi.

(BREAK)

MR SPEAKER

Nou rebran lo pwen Onorab Pillay. Onorab Georges eski ou le adres sa pwen ou? Oubyen

mon pa pas laparol avek Minis? Minis. Wi PS Baker.

PS JULES BAKER

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, tou Manm Onorab, bonn apre midi. Pou mwan adres pwen Onorab *Leader of the Opposition* an sa ki konsern lefe laplikasyon sa nouvo Prozedlwa, se ke sa Lalwa i pran lefe apartir le 31 Desanm 2020. Savedir ki tou dimoun ki ti pou *entitle*, tou travayer ki ti pou *entitle* pou ganny en lapey trezyenm mwan. Apartir le 31 Desanm 2020, pa pou gannyen.

E sa Lalwa, son loperasyon pa pou aplikab pou lannen 2021, ki lapey trezyenm mwan i pou vin *due* le 31 Desanm 2021.

An sa ki konsern dezyenm pwen *Leader of the Opposition* lo kote *SITZ*, mon le enform Lasanble ki Lalwa Lanplwa 1995 pa aplikab pou bann operater anba *SITZ Act*. Sa i vedir ki napa nesosite pou fer en amannman anba Lalwa Lanplwa. Me en lot provizyon a kapab ganny fer par lotorite konsernen.

An sa ki konsern sou seksyon 2, an dizan *que “notwithstanding subsection (1)”* ki si en anplwayer i deside pey en trezyenm mwan, sa anplwayer i son swa pou li fer

laranzman pou li peye. Akoz kefw a santi ki nou'n deza ganny enn de lendikasyon par serten anplwayer, ki pa'n totalman ganny afekte avek *COVID*. Ki zot in deside pou bann travayer ki zot annan kapasite pou peye. E zot devret peye.

E alor lentansyon sa Prozedlwa pa oule sispann, ouswa anpes en anplwayer ki santi i annan kapasite pou li peye. Me si i deside pou li peye, alor i pou ganny egzansyon anba Lalwa *Tax*. E sa i annan bann spesifikasyon ki sa Lalwa i fer. A ki *capping* ki zot devret ganny egzansyon pou pey sa lapey trezyenm mwan saler. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Ghislain in lev lanmen. Mon a les Onorab Pillay kontinyen. Si i ankor lo sa pwen.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Chairman premyerman lo premye pwen ki'n ganny adrese par PS pou Lanplwa, mon krwar ki PS i bezwen spesifye, oubyen Minis i bezwen spesifye. Napa okenn par dan sa Lalwa ki dir, i pran lefe le 31 Desanm.

Sa ki dir, i dir “*The payment of thirteenth month pay*

under section 46C” ki mon pe gete la. I ganny sispann “for the period of 1st January, 2020 to 31st December, 2020 is hereby suspended”.

Anba Lalwa en anplwayer i annan ziskan, koriz mwan si mon mal PS. Ziskan Mars. I annan 3 mwan oubyen ziskan Zanvyé pou peye. Savedir efektifman sa Lalwa *seize to have effect* an Zanvyé. Kestyon ki nou le ou klarifye, se ki lefe ki sa trezyenm mwan ki ti sipoze *due* 2021, pa pe ganny peye, in ganny sispann. Baze lo bann komanter ki'n ganny avanse dan Lasanble Nasyonal, nou ti a kontan ou klarifye prezan si sa sispansyon i en *forfeiture of the thirteenth month pay for the year 2020?*

Which means i pa en keksoz ki pou reganny pran. Oubyen i sa *suspension* i veditis sa, ki apre pou annan en lamannman dan Prozedlwa ki pou bezwen fer ki sa trezyenm mwan ki ti *due* sa lannen, i ganny peye en lot moman? Ki *therefore* pou mwan i pou *raise* serten konsern vizavi sa lot *effective calendar year*.

Akoz dan sa lot lannen prezan, ou pou annan en lot trezyenm mwan ki pou *due from* son peryod Zanvyé ziskan Desanm. Mon krwar PS ou pa'n

neseserman adres sa *anomaly* ki egziste.

Lo pwen limero 2, mon konpran tre byen ki ou pe sey dir, me solman lentansyon ou Lalwa, e lentansyon Lalwa ki devan nou, anba 2(1) se zisteman pou sispann sa peyman ki ganny preskri anba seksyon 46C Lalwa Lanplwa.

Ou pe dir prezan poudir i ava annan dimoun ki ava kapab pey sa trezyenm mwan. Mon pwen prezan i se ki, malgre i ava annan dimoun ki ti pou kapab pey en *bonus* oubyen en trezyenm mwan son travayer, i kapab servi sa provizyon legal ki ou'n met la. E dir be Lalwa i dir mon pa pe sipoze pey ou. Alors mon pa pou pey ou. Ou konpran ki pou arive la? So nou pe kre en lot sityasyon. So petet si ou ti kapab adres sa 2 konsern, pou fer li en pti pe pli kler.

Mon trwazyenm pwen i konsern lo bann konpanyen ki dan SITZ. Ki parey nou'n tande dan Lasanble, par egzamp mon krwar si mon rapel byen se Onorab John Hoareau ki'n *raise* sa pwen. Ki'n koz lo lefe ki IOT in kontinyen fonksyonnen koman en konpani. E in menm koz lo profi rikord ki in fer.

E menm bann konpanyen *Telecom* ki'n kontinyen performen.

Kontinyen zener serten profi. Eski, zot ava koriz mwan si mon mal, eski sa osi pou vedir ki zot osi bann travayer ki tonm dan sa 2 sekter, pa pou ganny peye sa trezyenm mwan? Petet si ou ti kapab klarifye sa pou mwan PS? Mersi bokou Mr Chairman.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Yes.

PS JULES BAKER

Mersi Mr Chair. Mersi Onorab pou ou kestyon. Premye kestyon mon oule fer resorti ki Mr Speaker, Manm Onorab, sa sispanyon i aplikab pou lannen 2020 selman. Me pou klarifye en pe pli byen. En dimoun, nenport ki travayer ki dan lanplwa depi le 01 Zanvyè 2020, ziskan le 31 Desanm 2020, i ti pou *entitle* pou trezyenm mwan saler pa plis ki R45,450.

Me sa peyman i *due* le 31 Desanm 2020. Me en anplwayer ti ganny en *leeway* pou zot peye ziskan le 31 Zanvyè 2021. Savedir son lannen answit. Sa Lalwa pe sispann peyman senpleman pou 2020 ki son *deadline* pou peye ti pou le 31 Desanm 2021. Sa mon krwar i kler. Le 15 Zanvyè *sorry*, 2021.

Lalwa inisyalye kot zot ti pe fer referans avek Mars. Sete premye moman an 2016 letan

Lalwa ti ganny egzistans, lefe i reste ki pa ti'n ganny, bann anplwayer pa ti'n prepare. Nou ti donn zot en *leeway* 3 mwan. Me apre sa lannen ki swiv, nou ti dir nou donn ziskan 1 mwan pou zot kapab peye.

Dezyenm pwen an sa ki konsern sou-seksyon 2. Mr Chair se ke nou bezwen pran kont ki en anplwayer, nou'n sispann drwa en travayer pou li ganny en trezyenm mwan lapey. Me parkont nou bezwen pran kont ki i annan anplwayer ki santi ki zot kapab peye. Ki swa dan servis esansyel ouswa bann lorganizasyon ki ti an fonksyon pandan bann moman COVID. E ki'n fer en benefis.

E ki zot santi zot bezwen *compensate* zot bann travayer. En Lalwa pa devret annan en sistenm kot nou pe anpes en travayer, en anplwayer peye ki a son swa. E mon krwar sa ki enportan se ki i vre ki kekfwa ou a get li dan en fason, kot en pe pou gannyen, en pe pa pou gannyen. Me sa ki enportan se ki i annan bann biznes ki'n ganny severman afekte dan sa prose.

Me parkont i annan ki'n pran kontak avek Biro Minister Lanplwa ki'n demande, ki kalite kondisyon ki pou aplikab pou peye. E nou'n pran kont serten konsiderasyon. E Gouvernman

alors in deside ki nou pa devret pe anpes en anplwayer ki santi ki i kapab pey en trezyenm mwan saler, ouswa en bonous. Ki Lalwa nou pa fer provizyon pou bonous *by the way in this one*. Akoz bonous zot pa ganny kontrole anba Lalwa Lanplwa. Me plito i ganny kontrole ant en Kontra ek son anplwayer.

Mr Speaker mon pa pou kapab komant bokou lo kondisyon travayer dan SITZ. Parey mon'n dir, Lalwa Lanplwa, e sa seksyon 46C i pa aplikab pou bann travayer SITZ. Mon ti a voudre petet demann *Leader of Government Business* kekfwa pou donn plis klarifikasyon. Akoz nou, nou konsernen vreman avek bann travayer ki tonm dan ba ziridiksyon Lalwa Lanplwa 1995. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Onorab Georges ou le reponn PS?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair premyerman mon a dil avek SITZ, i kler parey PS in dir, sa rezim i similer, me diferan. E trezyenm mwan parey zot konnen pa ti aplikab pou bann travayer SITZ. E sa ti lev li menm li en *polemic* e en *issue* ler trezyenm mwan ti vin an

fors. Sirtou an sa ki konsern IOT. Zot ava rapel ki Gouvernman in bezwen li menm li pey trezyenm mwan, akoz ti napa okenn lobligasyon lo IOT pou fer sa. Donk mon krwar sa in ganny rezourd par PS.

An sa ki konsern sa de lezot pwen ki Onorab *Leader* Lopoziyon in souleve, si mon kapab *deal* avek sa enn dezyenm, akoz li i pli senp. E sa se *Clause 2(2)*. *Clause 2(2)* pou, “*Notwithstanding subsection (1)*”. Mon krwar *Leader* Lopoziyon i annan en pwen, e mon pa konnen si sa propozisyon ki mon pou fer i ava kapab ed li.

E sa se parey PS in eksplike, sa ki *Clause 2(1)* i fer, i retir lobligasyon, pou en anplwayer pey trezyenm mwan. *Ok?* I retir sa. Me i les li annan pouvwar si anvi. Si i anvi, desizyon se pou li, pou pey en trezyenm mwan si i santi ki i kapab. Donk, e sa i kler akoz i la. Akoz si ti annan zis sa enn premye. Pa ti ava annan en posibilite. Annefe personn pa ti pou kapab pey en trezyenm mwan menm si zot ti anvi.

Alor pou soulaz serten anplwaye, kot sa anplwayer i kapab peye, *Clause 2(2)* in ganny mete. Me mon krwar ki lespri *Leader* Lopoziyon se, be

ki pou arive, akoz si nou les li la manner i ete i pa neserman refer antyerman zis avek 2020. E en anplwayer i kapab servi sa *Clause in the future*. Alor kantmenm sa i annan en, i pou mor sa Lalwa. I pou mor an Fevriye.

Me zis an ka pou evit tou dout, akoz nou pa dir “*Notwithstanding subsection (1), if any employer pays the thirteenth month pay to workers for the year 2020*” or “*in respect of the year 2020 such payment shall be eligible*”. Donk sel benefis nou pe donner la in terms of SRC, se pou lannen 2020. E non pou okenn lezot lannen *subsequent*. Donk sa par egzantp i en posibilite si mon konpran *Leader* Lopoziyon byen lo sa pwen. I posib ki mon pa.

Me prezan nou retourn lo *Clause 2(1)*, son premye pwen. E la kekfwa san persevwar, *Leader* Lopoziyon in mansyonn *it’s suspended and not forfeited*. Basically, in sispann. Savedir ki i kapab ganny peye *in the future*. Setadir ki si sa lantrepriz i rebran an 2021, e i anvi a lafen 2021 pey trezyenm mwan pou 2020, naryen pa anpes li fer li. *It is suspended only. It is not forfeited*. I pa ki ou pe, i pa ki zanmen ou kapab retrouve.

Me ankor enn fwa i les sa responsabilite lo sa anplwayer. *It is suspended and it is payable only if able*. I pa otomatikman bezwen ganny re peye an 2021 or 2022, or *whenever* sa lantrepriz i rebran. Mon krwar si mon’n *capture* lespri sa ki *Leader* Lopoziyon i pe dir, mon krwar ki sa propoziyon ki mon pe fer avek *Clause 2(2)*, i ava rezourd sa problem. Mersi Mr Chair.

MR SPEAKER

Wi Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker, largiman *Leader* Zafer Gouvernman i rezourd an parti *issue* anski konsern *Clause 2(2)*. *When we go back to Clause 2(1), issue* ki Minis i annan, e Departman Lanplwa i annan prezan, se ki lefe ki ou sispann sa peyman, ki pou sa peryod 2020. Sa peyman ki *due* pou 2021, i *kick in as soon* ki 2021 i antre.

Prezan si sa anplwayer prezan, prezan la lefe ki sa sispanyon i tonbe an 2021, sa travayer anba Lalwa Lanplwa ki antre prezan, i *due* son peyman an 2021. I *due* pou sa travay ki in travay 2021. Ou konpran la?

So si anplwayer prezan i ale i pey en peyman pou 2020

an 2021, i vedir prezan ou bezwen fer en lot lamannman dan Lalwa *subsequently*, pou fer ki sa anplwayer prezan pa bezwen al re pey ankor en peyman pou 2021. Akoz Lalwa pou pran lefe prezan. Sa *Employment Act* ki pou pran lefe.

Akoz lefe ki sa *wording* sa Lalwa li menm, i donn li en *sunset Clause*. I fermen efektifman le 31 Desanm. Me mon krwar i ti'n devret dir le 31 Zanvye, akoz son Lalwa menm i dir le 31 Zanvye, me i frenmen li. So si zot pe konpran mwan byen, ler mwan mon'n travay pou mon konpanyen sa lannen, i pa pe pey mon trezyenm mwan baze akoz Lalwa in amande.

So i pa pey mon sa lannen li. I *ok* li. *As soon* ki lannen prosenn pou komanse, e vwar li dan en sityasyon kot i kapab pey mwan. I pey mwan li. Be mon konpanyen lot lobligasyon sa lannen prosenn li. Lobligasyon ki i annan se ki i annan lobligasyon pou pey mwan mon trezyenm mwan pou sa lannen, ki mon pou travay osi, ki pou *due* li 2022.

Prezan ou war poudir ou pou bezwen annan en lot lamannman. So se pou sa rezon ki mon oule ki Minister Finans i klarifye egzaktman ki pou

arive dan sa sirkonstans. Akoz si nou pa pe *forfeit* trezyenm mwan sa lannen, savedir trezyenm mwan ki pou efektifman baze lo travay ki nou pou fer 2021, pa pou ganny peye 2021, pou bezwen ganny peye son lannen an wit.

Se sa ki mon war pe arive. I pou bezwen ariv en bouskilman dan bann peyman trezyenm mwan. E pou bezwen annan konsekaman ankor en lamannman dan Lalwa ki pou rektifye sa.

So, mon pa konnen ki mannyer Minister Finans pou rezourd sa *anomaly*. Akoz mon konnen difikilte ki pou annan orizinalman, se ki si ou sey amann Lalwa Lanplwa i kre en lot difikilte. So se pou sa rezon ki mon krwar en *way around* sa in ganny vwar. Pou anmenn en Lalwa ki amann sa bann lamannman, e sa Lalwa li menm i tonbe.

E Onorab Georges i konn tre byen ki anba *AGPA* en Lalwa i bezwen ganny lir avek son Lalwa i pe amann li. Me lefe ki dan *Statutory Law Revision*, sa Lalwa pou tonbe li. Akoz i annan *Clause* ki fer li perdi son legzistans. So i pou nepli ganny war, e se Lalwa Lanplwa ki pou ganny war.

So eski nou'n konsider tou sa bann kestyon? E nou'n

konsider lefe ki sa pou annan en bouskilman vizavi sa peyman trezyenm mwan 2021. Savedir efektifman lannen prosen si ou ganny peye pou 2020, ou pa pou kapab ganny peye pou 2021 osi. Sa ki mon pe demann Minis pou klarifye. Ki mannyer Minister Finans pe antisipe sa pou bouze *going forward*? Mersi Mr Speaker.

Prezan avan mon al pli lwen Mr Speaker, mon le osi *raise* sa size *SITZ* e alert Minis Finans, ki ti annan en lamannman dan Lalwa *SITZ* ki ti ganny fer an 2018. E ki ti efektifman donn Minis serten pouwar pou fer serten regilasyon. Akoz i annan serten Lalwa ki ti ganny mete dan Lalwa ki ti ganny mete lo Lalwa *SITZ*, ki pa aplikab pou bann dimoun ki dan *SITZ*.

Lalwa Lanplwa mon krwar ti enn bann Lalwa ki pa ganny aplike. E mon pa konnen si prezan Minister Finans pou deside *going forward*, pou zot koriz sa *anomaly*, pou fer ki serten provizyon Lalwa Lanplwa i aplikab. Pou fer ki bann travayer, parey travayer *IOT* ki annan en kantite Seselwa ki travay *IOT*, i ava osi benefisyè avek bann menm kondisyon ki lezot travayer ki pa dan *SITZ* pe benefisyè avek. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Mersi Onorab. Mon pa konnen si Minis oubyen *PS*, i anvi adres sa bann pwèn. Wi *PS*.

PS JULES BAKER

Mersi Mr Chair. Mersi *Leader of the Opposition*. Mon konpran tre byen sa konsern ki ou'n leve. E an partikilye mon kapab konfirman avek ou ki nou osi nou'n pran kont en pti pe sa klarite ki devret anmennen avek sa provizyon.

E mon krwar si Lasanble i annan serten propozisyon pou fer serten, anmenn en pe plis klarite, pou fer sir poudir ki tou anplwayer i konpran, ki tou travayer osi i konpran ki peyman pou saler 2020, pa pou ganny arive. E savedir i pou ganny *forfeit* pou 2020. E senpleman peyman saler, lapey trezyenm mwan saler ki pou *due* le 31Desanm 2021 sipoze ganny peye le 31 Zanvye 2022.

Si i annan nesesite pou anmenn plis klarite, pou ki en anplwayer ouswa en travayer napa en *legitimate expectations* ki i pou espekte ganny peye en lapey trezyenm mwan pou 2020 an 2021, ki nou ava aksepte, *panel* i ava aksepte pou konsidere. Mersi Mr Speaker, mon ava pas parol avek Minis pou *SITZ*.

MR SPEAKER

Minis.

MINISTER NAADIR HASSAN

Mersi Mr Chair. So, lo *SITZ* mon *take note of* sa komanter ki ou'n pase. E nou ava diskite *internally how do we proceed on SITZ*. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Ou ankor lo menm pwen ou? Wi ale.

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Chair. Mr Chair, mersi *PS* pou envit nou revwar sa. Mr Chair kekfw a akoz i tar, me mon pa swiv pwen Onorab *Leader* Lopozisyon. Akoz definitivman, trezyenm mwan 2020 i bezwen ganny peye avan le 31 Zanvyè 2021. *That's clear*.

E any peyman ki pou ganny fer apre sa, i pou 2021 avan le 31 Desanm, Zanvyè 2022. E *continuing*. Sa mo *suspended* mon krwar ki son problem. E sa mo '*suspended* 'i kapab en problem zis si nou konsider ki sa Lalwa i annan en *sunset Clause*. Annefe i napa, e se sa problem. Si nou regard li byen. E *Attorney Zeneral* mon krwar in fer ekspre pou li pa met en *sunset Clause* pou dir ki sa Lalwa *will laps* le 01 Fevriye 2021.

I annan en rezon mon krwar akoz i pa'n mete. Se akoz *it actually does not lap*. So the *suspension continues forever*. I zis ki i *suspended* an 2020. I *suspended* an 2021. I *suspended* an 2022, i *suspended* an 2050. *The suspension is continual*. E mon krwar se pou sa rezon ki zot in servi *suspension*.

Akoz si zot ti'n servi *forfeited*, ou pa kapab *actually forfeit*. *It is the employee* ki *forfeit* en keksoz. *The employer* i annan en lobligasyon pou li peye. E mon krwar sa mo *suspended* in ganny servi entelizaman. E en *sunset Clause* pa'n ganny mete pou ki sa *Bill* i pou la *forever* li.

Si en dimoun i vini an 2 mil..., dan peryod preskripsyon, ki pou *last* ziska 2026. E i vin kot son anplwayer i dir, 'ou pa'n pey mwan trezyenm mwan an 2021. Me ou pe fer telman byen ozordi, get profi ki ou'n fer, ki ou'n deklare eksetera. Mon demann mon lapey." I pa pou gannyen. Akoz *it is still suspended*. *The suspension is continuous*.

Si ti annan en *sunset Clause* la, i ti pou kapab vini e dir, *now I want it*. E akoz sa Lalwa ti pou'n fini. Ti pou'n *stop take effect*.

MR SPEAKER

Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Annefe, *and that is where the problem is*. Ou konpran? Akoz *basically* ki ou pe dir, *if the argument* i se ki sa dimoun i kapab ganny peye sa trezyenm mwan *next year*. Or ler sa konpanyen i fer pli byen. *This was the argument being used*. Ler nou a kapab nou a peye.

Me si mon swiv ou largiman, *then* nou pe *extend* sa *to even after that*. Be i annan zis en *flaw* ladan. Akoz si ou get byen, Lalwa i dir ou *in respect of the period from 1st January 2020 to 31st December*. I zis sa peryod ki i pe koz lo la li. I pa pe koz lo sa peryod *in respect of 1st January 2021 to December, to 31st December 2021*.

Kekfwa mon ki pe mal enterpret sa ki mon pe lir. E *in that case*, e sa pwen *PS in raise*, en anplwaye i annan en *legitimate expectation* ki, apre ki sa sispansyon lo 2020. Admeton ki 2021 sityasyon i *improve* Mr Chairman. Sityasyon i *improve*, touris i komans vini. Nou lekonomi i komans *bounce back, say around Zen*. Admeton sa i leka. Nou komans fer byen, bann konpanyen i komans fer

telman byen. *Ok? In respect of* sa lannen, travayer i *due* en trezyenm mwan. So akoz i pou'n travay depi 01 Zanvye 2021 ziskan le 31 Desanm 2021. E sa peyman pou *due* ziskan le 31 zanvye 2022. Travayer pou annan pou pey li son trezyenm mwan a sa moman.

Me sa enn ki la ki 2020 la. I pa pou zanmen gannyen. *Therefore*, i *defeats the whole argument* ki nou pe dir nou a pey li ler i pare. *So basically, this is not a suspension of the thirteenth month* ki nou pe fer.

Nou pa pe sispann son peyman pou nou fer li pli tar. *You see that therein lies the problem*. E mwan ler mwan mon pe regarde kot i vin en difikilte pou mwan. Se ki, se sa lekspektasyon lezitim ki koman en anplwaye anba Lalwa Lanplwa ki mon pou annan, ki pandan sa *calendar year* ki mon'n travay, mon espekte ganny sa peyman ki mon sipoze gannyen.

So se sa ki Minister Lanplwa ek Minister Finans i bezwen klarifye avek nou. Si zot lentansyon ek sa Lalwa se pou sispann peyman trezyenm mwan pou sa lannen, pou sa lannen konpletman, napa peyman trezyenm mwan 2020, ni 2021, ni 2022, ni 2023. E ki

2021 ler i al 2022 nou pou pey trezyenm mwan pou 2021. E i COVID i ankor la nou pou ganny en lot Lalwa ki pou sispann li, ki pou *go on*.

Akoz mon pa tro, tro *subscribe to* sa lespri. Mon konpran ki Onorab Georges pe dir. Be petet mon pa tro, tro ganny en konpran kote ki vini ki i pa pe *cut off at 31st of December*. Mersi Mr Chairman.

MR SPEAKER

Onorab Henrie ou lo sa pwen ou?

HON GERVAIS HENRIE

Wi Mr Chair. Akoz mon war li senp. Mon anv i konnen si Onorab *Leader* Lopozisyon i annan en problemm avek sa mo ‘*suspension*’? *Then* nou zis ranplas sa mo. E *PS* in deza donn nou en laport. Akoz sinon nou pou zis *go back and forth* lo la. Akoz *the definition of the word suspension or forfeiture*.

So, mon war li i osi senp ki sa. E si nou kapab tonm dakor lo la. Mon war nou rezourd sa deba la enn fwa pou tou. Mersi.

MR SPEAKER

Dan sa ka se, mon sipoze se nou bezwen zis konsider en lamannman pou sa. Wi.

HON BERNARD GEORGES

Mon annan en lot propozisyon Mr Chair. Mon pa kontan sa mo *forfeiture*. Akoz *forfeiture, the employer cannot forfeit. The State cannot forfeit. It is the beneficiary who forfeits. Ok?* Alors *forfeiture although i convey* egzaktaman sa ki nou anv i, me i pa *the best word*.

Akoz nou pa dir sa 2(1). Annou re vir son *Clause*, e dir “*Notwithstanding the Employment Act, no payment of thirteenth month pay under section 46C in respect shall be due to workers*”. Sa i rezoud nou problemm. Savedir ki *they can’t expect it*. Zot pa kapab dir i annan *legitimate expectation*. *It is not due*. Ou konpran?

Ou pe fer kler ki ou pa pe ganny peye. *Not now not ever*. Me, *in respect of 2020*, si i annan en peyman ki ganny fer *at any point, whether i ganny fer an Zanvye 2021 or 2022, or 2023, or 2050*. Zot a *enjoy* sa *exemption* anba *the Tax Act*.

MR SPEAKER

Mersi. Onorab Ghislain eski ou pwen ti? *Sorry?* Lo en lot pwen. sanmenm ki mon ti mazin. Ou ti a kontan avans sa pwen prezan.

HON CHANTAL GHISLAIN

Yes, Mersi Mr Speaker. Mr Speaker mon ti demann, dan

mon lentervansyon, mon ti demann Minis 2 kestyon ki mon ti anvi i reponn dan son repons. Me i pa'n reponn. Mon krwar mon ava demann li ankor.

Mon ti anvi konnen (1) dan son *speech* i ti dir ki *STC*, *STC* wi. Pe pran sa *building* antye kot *Hypermarket* i ete. Mwan mon ti anvi konnen ki pou arive avek magazen ki dan sa *building* antye? E eski la i pa vedir ki *STC* pe vin en *landlord* olye konsantre lo son *retail*?

MR SPEAKER

Eskiz mwan Onorab Ghislain. Dir mwan si mon mal? Me nou'n ariv lo sa Lalwa la spesifikman, e nou pou konsider amannman sa Lalwa. So sa ki ou, ou pe anmennen i otreman.

HON CHANTAL GHISLAIN

Wi, be dan son *speech* i ti dir sa li.

MR SPEAKER

Wi eskize. Petet mon a permet ou demann ou klarifikasyon. Be selman nou pou les Minis donn ou klarifikasyon en lot ler. En lot soz si i bezwen. Parske nou bezwen kontinyen avek konsider amannman sa Lalwa. Nou'n ariv lo sa pwen la. Si mon konpran byen ki mannyer keksoz i sipoze deroule. Mon pa

konnen. Ale kontinyen e Minis a note.

HON GHANTAL GHISLAIN

Apré mon ti'n demann li, aköz lefe ki ti pe dir poudir trezyenm mwan saler, si pou peye pou ariv apepre R500,41milyon pou fer bann travayer. Mon ti'n demann li konbyen pou arive pou sa bann dimoun ki la? Lalwa ler in vini in vin pou sa bann ki la. Pou lezot ki zot, zot pe pran zot trezyenm mwan la, *or zot end of year*. Pa trezyenm mwan me *end of year*. Konbyen i pe kout pei pou pey pou sa bann? Sa ti mon kestyon. Mersi.

MR SPEAKER

Ou anvi adres sa Minis? Ale.

MINISTER NAADIR HASSAN

Apologies. Mon'n mank ou 2 klarifikasyon. Lo premye napa naryen ki pou arive avek bann *tenants*. So, zot pou reste la. Lo dezyenm, *figure* ki mon'n gannyen se ki i tonm apepre R4 milyon. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. *Ok*, alor ki mannyer nou kapab prosede. Eski *Leader* Lopozisyon pou anmenn en amannman? Onorab Georges ou anvi kontinyen la?

HON BERNARD GEORGES

Yes, Mr Speaker. Nou pe tourn an ron parey ou'n rekonnet. En sispanyon i pa neserman tanporer, *it can be permanent. You can suspend something permanently.* E se pou sa rezon ki zot in servi li. Pou les en laport ouver a sa anplwayer, si i anvi retourn a en serten moman lo trezyenm mwan 2020, pou li fer li. Me i napa okenn lobligasyon pou fer li.

Donk mon krwar sa mo in ganny servi byen. Serten i ava vwar li koman en mezir tanporer. E lamazorite mon *préconiser* pou war li koman en mezir permanan. E nou bezwen aksepte sa. Nou bezwen aksepte ki i annan tre *peu* anplwayer ki pou retourn lo peyman trezyenm mwan dan le fitir. *If they've escaped it*, zot pou pran sa benefis.

Annou pa pli *royaliste* ki Lerwa. Me i les sa posibilite ouver. E mon pa vwar aköz nou pe sey ferm en laport ki kapab vin dan benefis bann anplwaye *in the future.*

MR SPEAKER

Onorab Lopoziyon, mon krwar ou pou bezwen konsidere si ou pou anmenn en *amendment*, lasal a kapab konsidere.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr. Mr Speaker mon vwar mwan dan en sityasyon. Aköz mwan mon pa kapab anmenn amannman pou sa *Clause*. Aköz sa *Clause* i baze lo Polisi ki sa Gouvernman aktyel pe pran, pozisyon Polisi ki pe pran.

Onorab Henrie *in raise* en *query regarding* mo. Mon ti a kontan Onorab i apresye en keksoz. Si in ekout sa ki Onorab Georges in dir li, i a realize. Ou pa kapab kre en kondisyon kot en dimoun son lenterpretasyon ki vini se ki, mon kapab pa pey ou prezan. *Going forward* mon kapab pa pey ou. Ou konpran?

Mwan sa ki mon pa oule, mon pa oule sa louvertir, ki mon kapab pa pey ou. Mon oule ki sa Lalwa Trezyenm Mwan ki nou tou nou'n dir nou'n lager dan *pickup* deryer *whatever*, annou met politik *aside*. Me, be mon pa'n kapab dir sa Onorab. Aköz sa mon bezwen dir li dan *Committee Stage*. Ou pa pou dir mwan kan mon pou dir en keksoz. Ou, ou bezwen annan en grander lespri pou ou realize poudir si i annan en problem ki afekte anplwaye Seselwa, travayer Seselwa la deor, nou rod tou fason pou nou rezourd li.

E mwan ler Minis in fer son prezantasyon bomaten, mon *warn* li zisteman about sa

posibilite. Be Minis in swazir pou pran mon lentervansyon *from* en perspektiv politik, *rather than* ekout bann keksoz ki mon'n dir li! Si i ti'n ekoute, i ti an realize poudir mon ti'n koz ek li zisteman lo sa difikilte sa size. E ler ou bann koleg in koze otour latab laba. Tou ou bann koleg in koz lo, nou pa kapab pey zot sa lannen, ler nou kapab lannen prosen nou a pey zot.

E ou'n vwar prezan atraver ou prop lenterpretasyon ki pe arive, se ki sa solisyon pey lannen prosen pa neserman dan kart. So mwan mon ti a kontan konnen ki direksyon ki Gouvernman i anvi ale? E Gouvernman i bezwen dir nou klerman.

Si travayer pa pe ganny en trezyenm mwan sa lannen aköz performans ekonomik, *fair enough*, dimoun pa pe gannyen, eski nou pe dir poudir lannen prosen travayer pa pou gannyen? Wi, be nou pa kapab fer sa aköz Lalwa pe fer provizyon.

E si nou al amann sa Lalwa an plis ankor, si nou amann a Lalwa an plis ankor, Nou pou pe tir *Clause* 46C antyerman dan Lalwa. E nou pou pe tir trezyenm mwan dan Lalwa.

So Mr Speaker, mwan monn fer mon pwen. Sa Lalwa i annan en *anomaly* ki souleve. Lot kote i annan zot mazorite. Si zot le pas sa Lalwa parey i ete, i ava dan zot lanmen. I ava lo zot konsyans. Aköz mwan mon'n alert Minis lo sa sityasyon. Minis i dir mwan in konsider tou bann eleman. So sa ti ava en eleman ki ti ava enportan pou nou konsidere ler nou ti anmenn sa lamannman devan Lasanble. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Bon, be dan sa ka nou a konsider bann lamannman. Onorab Georges ou'n fini avek ou bann prezantasyon ou? Ou lamannman? An dot mo, eski ou'n pare pou ou pas ou bann lamannman?

HON BERNARD GEORGES

Mr Speaker, mwan mon napa en lamannman lo *Clause 2(1)* mwan. Mon *happy* avek *Clause 2(1)* mannyer i ete. Mon krwar Onorab *Leader* Lopozisyon in aksepte mon propozisyon lamannman ek *2(2)*, pou nou fer li *for the year 2020*, pou met en pe plis laklerte.

Me mon ti ava kontan ofer Lasanble en *choice*. Kekfwa nou a kapab ganny en konsansis. *For 2(1) either* nou kit li

manner i ete, ki *suspended*. Savedir i annan posibilite ki i pou retournen. Or si nou anvi *close it off* e fer sir ki zanmen en trezyenm mwan pou retournen. Ki nou dir “*Notwithstanding the Employment Act, no payment of thirteenth months.... shall be due to workers for 2020*”.

Sa i fer li kler ki *no worker can expect payment. Unless* anba 2(2) kot sa anplwayer i anvi donnen. Me nou bezwen fer menm amannman pou tou lezot. Akoz *ministerial, vice-presidential* ek *National Assembly* i osi *suspended*. Ou war?

So si se sa ki nou anvi *that's a choice*. Si nou anvi en konsansis annou swazir enn ant sa 2. Akoz nou, nou kapab viv avek *either of those two*. E i lo zot kote ki zot pou bezwen deside. *Otherwise* mon ava *move* en *amendment* pou 2(2) e mon ava gard 2(1) manner i ete. Mersi.

MR SPEAKER

Wi Onorab Pillay.

HON SEBASTIEN PILLAY

Mersi Mr Speaker. Mon annan en dernyen pwen. Sa ki mon le *remind* Minister Finans se ki zot pou bezwen *come out*. Mon pa konnen kan zot pou fer, zot bezwen fer li selman pou fer sir

ki dimoun i konpran poudir si en konpanyen dan pozisyon pou pey li son trezyenm mwan. I pou kapab fer li.

E prezan zot mazine poudir zot pou bezwen amann lezot *Clause* dan Lalwa pou fer ki prezan ou bezwen *extend* sa peryod peyman akoz le 31 Zanvye, i *cut off point* pou pey trezyenm mwan pou sa lannen. Mon krwar ou bezwen apresye sa Minis en.

Sa i *cut off point*. So, ou pou bezwen al anmenn lamannman pou fer ki posibilite si i vini Zen lannen prosen pou pey sa trezyenm mwan. Ou bezwen fer li. So sa zot pou bezwen mazin pou zot fer.

Dezyenmman, anski konsern 2(2), mon le osi fer kler avek Minis ki sa *Clause* ki ou'n mete la, i pa en *Clause* ki pou obliz okenn anplwaye pey sa trezyenm mwan. Mazin byen sa. Ou pe dir li fer li lo en baz volonter. Ou pe dir li fer lo en baz volonter. E nou tou nou a rapel, ki *the whole point* anmenn trezyenm mwan dan n Lalwa, sete akoz difikilte. E rezistans ki nou ti gannyen pou dimoun fer li lo en baz volonter.

So, mon ti a kontan ki ou letan ou *move forward* avek ou bann Polisi, Gouvernman i *move forward* ek zot Polisi, zot mazine ki manner zot pou get

around sa 2 *issue*. Mersi pou donn mwan laparol Mr Chairman. Mon vreman apresye.

MR SPEAKER

Mersi. *PS* oubyen Minis ti a kontan adres sa dernyen pwen? Wi *PS*.

PS JULES BAKER

Mersi Mr Chair. Mr Chair 2 pti pwen mon le klarifye. Enn pou *Leader of Government Business* in terms of sou-seksyon 1 ek 2. Mon oule klarifye, e osi reasir *Leader of the Opposition* ki son bann pwen ki'n ganny met devan, pou ganny konsidere. Nou ava annan en dyalog *internally*. E wi, nou ava pran kont ki pou arive avek trezyenm mwan saler pou lannen 2021.

Me an sa ki konsern pou 2020, *Leader of Government Business* in fer en propozisyon pou en amannman. Mon pa ankor konpran si sa amannman in ganny aksepte. Mon pa tro, tro konn zot prosedir. Ouswa si nou kit li as *is. Status quo as is*.

E alor Mr Chair, nou ava apresye ki in annan en deba e nou a pran li parey ki Lasanble i ava aprouve. E *next time round* sa size trezyenm mwan saler ava ganny adrese a en moman

donnen pou lannen 2021. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Ale. Onorab Pillay

HON SEBASTIEN PILLAY

Mr Speaker mersi bokou. Zisteman *PS*, si ti'n annan konsiltasyon, sa pwen ti ava'n sorti. Mersi bokou.

MR SPEAKER

Onorab Pillay i dir ou in note. Mersi. Onorab Georges ou ti a kontan prosede avek ou bann lamannman?

HON BERNARD GEORGES

Wi Mr Chair Mersi bokou. Donk 2(1) pa sanze. 2(2) nou'n, i ava lir koumsa. "*Notwithstanding subsection (1), if any employer pays the thirteenth months pay to workers*" so insert "the" cross out "his or her". Insert zis apre "*workers*" "*in respect of the year 2020, such payment shall be eligible for exemption*" eksetera.

Ek pou 3, 4 and 5. *The same amendment at the start "Notwithstanding anything to the contrary in any law, the payment of gratuity"* eksetera.

Ek dan 4 ek 5. Sa mo "*are*" dan dezyenm laliny dan 4, ek dan trwazyenm laliny dan 5, i ganny ranplase par "*is.*" Mon

move sa bann amannman Mr Chair.

MR SPEAKER

Eski sa Mosyon i ganny segonde? Onorab Henrie.

HON GERVAIS HENRIE

Wi, Mr Chair lamannman i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi nou a prosede pou pran en vot. Tou bann ki an faver lamannman, lev lanmen silvouple. *Ok?* Okenn ki kont?

Mersi. Lo sa lamannman, 18 Manm in vot pour, zero Manm in vot kont, e 9 Manm in *abstain*. Alor sa lamannman in pase lo sa *Bill*. Prezan nou a repas dan Lasanble. E *LGB* ou pou *move* pou *Third Reading*?

HON BERNARD GEORGES

Mersi Mr Speaker. Mr Speaker anba *Order 76(1)* mon *move* ki *Suspension of Thirteenth Months Pay and End of the Year Gratuity Bill, 2020*, i ganny lir en Trwazyenm Fwa. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi. Eski sa lamannman i ganny - Mosyon i ganny segonde? Onorab Arissol.

HON SANDY ARISSOL

Bonn apre midi Mr Speaker. Mosyon Onorab Georges i ganny segonde. Mersi.

MR SPEAKER

Mersi, nou a pran en vot lo *Third Reading*. Tou bann ki an faver lev lanmen silvouple. Okenn ki kont? Mersi. Lo *Third Reading* sa *Bill*, 18 Manm in vot pour, zero Manm in vot kont, e 9 in *abstain*.

Alor mon deklare ki sa Mosyon in pase lo *Third Reading*. Sa *Bill* in pase lo *Third Reading*.

Prezan mon a demann Clerk pou prosede avek *Formal Third Reading* sa *Bill*.

MADAM CLERK

Mersi Mr Speaker. *This Act may be cited as the Suspension of Thirteenth Month Pay and End of the Year Gratuity Act, 2020*. Mersi Mr Speaker.

MR SPEAKER

Tre byen. Eski nou'n terminen la? Mersi. Avek sa mon krwar nou pou bezwen *adjourn* nou sesyon ozordi.

E Lasanble i a rezwenn Merkrede prosen 9er bomaten. *Adjourn*.

(ADJOURNMENT)

